

Ўзбекистон: Пахтачилик Лойиҳаси

Қоралама АМИБР

28 February 2020

Mott MacDonald
71 Sadovnicheskaya
Embankment
Moscow 115035
Russia

T +7 (495) 981 5665
mottmac.com

Ўзбекистон: Пахтачилик Лойиҳаси

Қоралама АМИБР

28 Феврал 2020 йил

Чиқариш ва қайта кўриб чиқиш қайдлари

Қайта кўриб чиқиш	Сана	Асосчи	Текширувчи	Маъқулловчи	Тавсиф
A	07.10.19	С. Гончаров	А. Строкина	М. Мелинте	Жилд IV – қоралама АМИБР
B	28.01.20	Е. Мокринская	Ҳ. Миллс	М. Мелинте	Жилд IV – қоралама АМИБР. Иккинчи қайта кўриб чиқиш
C	21.02.20	С. Гончаров	Ҳ. Миллс	М. Мелинте	Жилд IV – Қоралама. Учинчи қайта кўриб чиқиш
D	28.02.20	Е. Строкина	Ҳ. Миллс	М. Мелинте	Жилд IV – Қоралама АМИБР. Тўртинчи қайта кўриб чиқиш.

Ҳужжат ҳаволаси: 42484 | 06 | D

Ахборот синфи: Стандарт

Ушбу ҳужжат уни топширган томон учун ва фақат юқорида баён қилинган лойиҳа билан боғлиқ бўлган аниқ мақсадлар учун берилган. Бунга бошқа томонлар суянмаслиги ёки бошқа мақсадларда фойдаланилмаслиги керак.

Биз ушбу ҳужжатнинг бошқа томонларга ишониши ёки бошқа мақсадлар учун фойдаланилиши ёки бошқа шахслар томонидан бизга берилган маълумотларда хато ёки камчиликка олиб келадиган ҳар қандай хато ёки камчиликлар учун жавобгарликни ўз зиммамизга олмаймиз.

Ушбу ҳужжатда махфий маълумотлар ва мулкӣ интеллектуал мулк мавжуд. Уни биз ва уни тайинлаган томоннинг розилигисиз бошқа томонларга кўрсатмаслик керак.

Мундарижа

Қисқартмалар рўйхати	1
1 Кириш	2
1.1 Умумий нуқтаиназар	2
1.2 Асосий маълумотлар	2
1.3 АМИБР тузилиши	3
2 Енгиллаштириш чоралари ҳақида қисқача маълумот	4
2.1 Умумий маълумот	4
2.2 Индорама Агро-нинг ўрни	4
2.3 Пудратчиларнинг рўли	5
2.4 Кредиторларнинг экологик ва ижтимоий маслаҳатчиси	5
2.5 Қурилишни юмшатиш чоралари ҳақида қисқача маълумот	5
2.5.1 Кириш	5
2.5.2 Ижтимоий бошқарув	6
2.5.3 Ҳавонинг сифатини бошқариш	13
2.5.4 Ер ости сувлари ва ер ости сувларини бошқариш	14
2.5.5 Сув ресурслари ва сув сифатини бошқариш	16
2.5.6 Экология ва биохилма-хилликни бошқариш	17
2.5.7 Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш	18
2.5.8 Транспортни бошқариш	19
2.5.9 Шовқин ва тебранишни бошқариш	20
2.5.10 Иссиқхона газларини бошқариш	21
2.5.11 Маданий меросни бошқариш	22
2.6 Операцияни юмшатиш чоралари ҳақида қисқача маълумот	23
2.6.1 Кириш	23
2.6.2 Ижтимоий бошқарув	24
2.6.3 Ҳаво сифатини бошқариш	32
2.6.4 Тупроқ таъсирини бошқариш	33
2.6.5 Сув ресурслари ва сув сифатини бошқариш	34
2.6.6 Экология ва биохилма-хилликни бошқариш	35
2.6.7 Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш	36
2.6.8 Транспортни бошқариш	37
2.6.9 Шовқин ва тебраниш	38
2.6.10 Иссиқхона газларининг чиқиндилари	39
3 Режалар, қоидалар ва процедуралар	40
3.1 Кириш	40
3.2 Режалар, сиёсатлар ва процедураларга умумий нуқтаи	42
3.3 Кўчириш сиёсати лойиҳаси (КСЛ)	49
3.4 Тирикчилини тиклаш режаси. (ТТР)	49

3.5	Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси	50
3.6	Лойиҳани ёллаш бўйича сиёсат	51
3.7	Лойиҳанинг кадрлар сиёсати	51
3.8	Ишчиларнинг ахлоқ қоидалари	52
3.9	Хавфсизликни бошқариш режаси	53
3.9.1	Лойиҳанинг қурилиш босқичи	53
3.9.2	Лойиҳанинг Операцион босқичи	53
3.10	Ишчиларнинг турар жойлари режаси	53
3.10.1	Умумий маълумотлар	53
3.10.2	Мақсадлар	53
3.10.3	Ёндашув ва фаолият	54
3.10.4	Ходимлар ва манбалар	55
3.11	Инсон ҳуқуқлари сиёсати	55
3.12	Ишчиларнинг шикоят қилиш механизми	56
3.13	Гендер ҳаракатининг режаси	56
3.14	Ўқитиш ва мураббийлик сиёсати	57
3.15	Жамиятни ривожлантириш режаси	57
3.16	Ҳиссадорларни жалб қилиш режаси	58
3.17	Ҳамжамиятнинг шикоятлар механизми	58
3.18	Ишни қисқартириш режаси	59
3.19	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси	60
3.19.1	Индорама Агро йиллик атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси	60
3.19.2	Қурилиш атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси (ҚАМБХР)	60
3.20	Индорама Агро атроф-муҳит мониторинги режаси	62
3.21	Индорама Агро шикондиларни ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш режаси	62
3.21.1	Чикондиларни ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш режасини ишлаб чиқишнинг асосий жиҳатлари	62
3.22	Индорама Агро пеститсидлари, дефолиантлар ва ўғитларни қўллаш йиллик режаси	63
3.23	Индорама Агро нефтни тўкишни тугатиш режаси	63
3.24	Индорама уй шароитида сақлаш режаси	64
3.25	Индорама Агро бегона инвазив турларининг режаси	64
3.26	Касбий соғлиқ ва хавфсизлик	64
3.26.1	Индорама Агро йиллик меҳнат хавфсизлиги ва хавфсизлик режаси	64
3.26.2	Қурилишда меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси режаси	65
3.27	Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга жавоб бериш режаси	65
3.28	Хавфли материаллар билан ишлаш ва сақлаш режаси (қўлланма)	66
3.29	Қатновни бошқариш режаси	66
3.30	Имкониятларни топиш тартиби	67
3.30.1	Умумий кўриб чиқиш	67
3.30.2	Асосий имкониятларни қидириш тартиби	67

4	Институтсионал тадбирлар ва амалга ошириш	69
4.1	Қурилиш лойиҳасининг таркиби	69
4.1.1	Қурилиш атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизликни бошқариш	69
5	Мониторинг ва ҳисоботга қўйиладиган талаблар	72
5.1	Кириш	72
5.2	Адаптив бошқариш	72
5.3	Индорама Агро ва бошқалар мониторинг ва ҳисобот	72
5.3.1	Пудратчиларнинг ойлик ички ҳисоботлари	72
5.3.2	Индорама-қурилиш ишларининг агро мониторинги	73
5.3.3	Индорама Агро Операцион фаолияти мониторинги	73
5.3.4	Индорама Агро Мониторинг ҳисоботлари	73
5.3.5	Индорама Агро корпоратив ижтимоий масъулияти тўғрисидаги ҳисобот	73
5.3.6	Индорама Агро қонуний ҳисоботлари	74

Жадваллар

Жадвал 2.1:	Ижтимоий менежмент матритсаси	6
Жадвал 2.2:	Ҳавонинг сифатини бошқариш матритсаси	13
Жадвал 2.3:	Ер ости сувлари ва ер ости сувлари матритсаси	14
Жадвал 2.4:	Сув сифати матритсаси	16
Жадвал 2.5:	Экология ва биохилма-хиллик матритсаси	17
Жадвал 2.6:	Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш матритсаси	18
Жадвал 2.7:	Транспортни бошқариш матритсаси	19
Жадвал 2.8:	Шовқин ва тебранишни бошқариш матритсаси	20
Жадвал 2.9:	Иссиқхона газларини бошқариш матритсаси	21
Жадвал 2.10:	Маданий меросни бошқариш	22
Жадвал 2.11:	Ижтимоий бошқарувнинг амалий матритсаси	24
Жадвал 2.12:	Ҳавонинг сифатини бошқариш бўйича матритса	32
Жадвал 2.13:	Тупроққа таъсирни оператсион бошқариш матритсаси	33
Жадвал 2.14:	Сув ресурслари ва сув сифатини бошқариш	34
Жадвал 2.15:	Экология ва биохилма-хилликни бошқариш	35
Жадвал 2.16:	Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш матритсаси	36
Жадвал 2.17:	Транспортни бошқаришнинг тезкор матритсаси	37
Жадвал 2.18:	Оператсион шовқин ва тебраниш матритсалари	38
Жадвал 2.19:	Иссиқхона газлари чиқиндилари матритсаси	39
Жадвал 3.1:	Лойиҳа томонидан ишлаб чиқиладиган сиёсат, режалар ва процедуралар	40
Жадвал 3.2:	Режалар, сиёсатлар ва протседуралар матритсаси	42
Жадвал 3.3:	ГҲР намуналари шаблонлари	57
Жадвал 4.1:	Ҳар бир жойда таклиф қилинган ходимлар сони	70

Қисқартмалар рўйхати

Қисқартмалар	Тавсифлар
ACs	Таъсир қилинган жамоалар (ТҶЖ)
CAP	Жамият активлари дастури (ЖАД)
CEAP	Қурилиш атроф муҳит бо'йича ҳаракатлар режаси (ҚАМБҲР)
CEMP	Қурилишатроф-муҳитни бошқариш режаси (ҚАМБР)
CLO	Жамият билан алоқа қилиш бўйича мутахассис (ЖБАҚМ)
CMP	Қурилиш бош режаси (ҚБР)
CSR	Корпоратив ижтимоий жавобгарлик (КИЖ)
CTMP	Қурилиш ҳаракатини бошқариш режаси (ҚҲБР)
DD	Дизайн ҳужжатлари (ДХ)
EBRD	Европа Тикланиш ва тараққиёт банки (ЕТТБ)
E&S	Атроф-муҳит ва ижтимоий (АМИ)
EIA	Атроф-муҳитга таъсирни баҳолаш (АМТБ)
EHS	Атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик (АМСХ)
EMS	Атроф муҳитни бошқариш тизими (АМБТ)
EPRP	Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси (ФВТУМР)
ESIA	Атроф-муҳит экологик ва ижтимоий таъсирни баҳолаш (АМЭИТБ)
ESMP	Атроф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режаси (АМИБР)
GAP	Гендер ҳаракат режаси (ГХР)
GIIP	Яхши халқаро саноат амалиёти (ЯХСА)
GoU	Ўзбекистон ҳукумати (ЎХ)
H&S	Соғлиқ ва ижтимоий (СИ)
HR	Инсон ресурслари (ИР)
IFC	Халқаро молиявий корпоратсия (ХМК)
KPI	Асосий ишлаш кўрсаткичи (АИК)
LRP	Тирикчиликни тиклаш режаси (ТТР)
MS	Усул баёноти (УБ)
PCRs	Жисмоний маданий ресурслар (ЖМР)
PDR	Шахсий ривожланиш шарҳлари (ШРШ)
PPE	Шахсий ҳимоя воситалари (ШҲВ)
PR	Амалга ошириш талаблар (АОТ)
PS	Амалга ошириш Стандартлари (АОС)
RAP	Кўчириш ҳаракати режаси (КХР)
RPF	Кўчириш сиёсати лойиҳаси (КСЛ)
SEP	Ҳиссадорларни жалб қилиш режаси (ҲЖҚР)
TMP	Катновни бошқариш режаси (КБР)

1 Кириш

1.1 Умумий нуқтаи назар

Ароф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режасининг (**АМИБР**) асосий мақсади Ўзбекистонда таклиф этилаётган пахтачилик лойиҳасининг салбий таъсирини юмшатиш ёки олдини олишга қаратилган экологик ва ижтимоий тадбирларнинг қисқача рўйхатини тақдим этишдир.

АМИБР куйидагиларни ўз ичига олади:

- Ўзбекистон қонунчилигига, шу жумладан лойиҳалаштириш, қурилиш ва эксплуатация талаблари, ароф-муҳит ва санитария қоидалари, соғлиқ ва хавфсизлик (**С&Х**) талабларига ва бошқа талабларга мувофиқлигини таъминлаш чоралари кўришдан иборатдир;
- Таъсирларни, ёзувларни ва ҳисоботларни бошқариш бўйича молиячиларнинг талабларини (бундан кейин "Халқаро талаблар" деб аталади) бажаришга қаратилган чора-тадбирларни (II жилд, 5-боб) амалга оширишдир. Фаолиятлар, ҳисоботлар ва ҳисоботларнинг такрорланишига йўл қўймаслик учун молиячилар томонидан Ўзбекистон Республикаси қонунлари талабларига зид бўлган талаблар алоҳида кўриб чиқилмайди. Тегишли эслатмалар тегишли ҳолларда киритилади;
- Таъсирларни бошқариш, мониторинг ва ҳисобот соҳасидаги энг яхши тажриба.

АМИБР куйидаги ёрқномаларни таъминлайди:

- Индорама Агро лойиҳалашда эътиборга олинishi лозим бўлган лойиҳанинг ароф муҳит ва ижтимоий (**АМИ**) жиҳатлари бўйича муҳандислик лойиҳалаштириш ва қуриш учун жалб қилинган кредит агентликлари ва пудратчиларининг экологик, соғлиқ ва хавфсизлик, қонун талабларига мувофиқлигини таъминлаш учун бир қанча жиҳатларини кўриб чиқади.
- Жамият, қарз берувчилар ва суғурталовчилар лойиҳани Ўзбекистон қонунчилиги ва амалдаги халқаро талабларга мувофиқлигини мониторинг қилиш бўйича таклифлар киритадилар.

АМИБРни амалга ошириш учун жавобгарлик Индорама Агро (Лойиҳанинг барча босқичлари) ва пудратчилар (лоyiҳалаштириш ва қурилиш) ўртасида тақсимланган.

Агар қурилиш пудратчилари зиммасига масъулият юкланса, улар қурилиш шартномасининг ажралмас қисми бўлган Қурилиш бош режаси (ҚБР)¹, Усул баёноти (**УБ**) ёки Қурилиш ароф-муҳитни бошқариш режаси (**ҚАМБР**) орқали бажарилиши керак.

Индорама Агро лойиҳани амалга оширишда иштирок этаётган барча томонларнинг мониторингини, аудитини ва баҳоланишини фаол равишда излайди ва қонунчиликка ва АМИБРда белгиланган халқаро талабларга мувофиқ равишда ишлашни таъминлаш учун зарур бўлган ҳолларда тузатиш чоралари кўрилишини таъминлайди.

1.2 Асосий маълумотлар

АМИБРда лойиҳа учун экологик ва ижтимоий бошқарув тавсиялари куйидаги асосда ишлаб чиқилган:

- АМЭИТБ маслаҳатчисининг 2019 йил июл, август ва декабр ойларида лойиҳа майдонига ташрифлари
- АМЭИТБ тадқиқотлари доирасида АМЭИТБ маслаҳатчиси Мотт МасДоналд (ММ) томонидан тўпланган маълумотлар.
- АМЭИТБ материаллари (АМЭИТБ ҳисоботининг II жилди)

¹ Қурилиш ароф-муҳитни бошқариш режаси Халқаро молия корпорацияси томонидан талаб қилинади. Унинг таркибига куйидагилар талаблар лойиҳалаш ҳужжатлари, ҚБР, УБ қонунларига биноан тегишли бўлимларда тўлиқ кўриб чиқилган. Қурилиш ароф-муҳитни бошқаришнинг алоҳида режасини (ҚАМБР) ишлаб чиқиш керак эмас, агар барча АМИБР чоралари ҚБР ва / ёки УБ томонидан қопланган бўлса.

- Экологик ва ижтимоий вазиятни ўрганиш (III жилд)

1.3 АМИБР тузилиши

Ушбу бўлимда 2-бўлимда АМЭИТБ жараёнида аниқланган турли юмшатиш чоралари келтирилган. Ҳар бир юмшатиш чораси учун тегишли стандартлар мониторинг чоралари ва асосий иш кўрсаткичлари билан белгиланади (**АИК**). Ҳар бир юмшатиш фаолияти учун амалга ошириш йўналиши ёки аниқ кичик режа аниқланган бўлиши керак.

3-бўлимда АМИБР доирасида ишлаб чиқилиши керак бўлган турли ҳаракатлар режалари батафсилроқ муҳокама қилинган.

4-бобда АМИБР ва унинг турли кичик режаларини амалга оширишга имкон берадиган лойиҳа томонидан амалга оширилиши керак бўлган турли хил институтсионал чоралар баён қилинган. Зарур бўлганда, турли хил институтсионал тузилмалар ажратилган вазифаларни бажариш учун мос ва малакали бўлишини таъминлаш учун салоҳиятни ошириш бўйича турли чоралар белгиланган.

5-боб, Соғлиқни сақлаш тизимидаги фаолият ва мажбуриятлар билан боғлиқ мониторинг ва ҳисобот талабларининг умумий кўринишини беради. Мониторинг ва ҳисоботга қўйиладиган талаблар АМИБРга "Ўзгаришларни бошқариш" қобилиятини ўз ичига олади, чунки у доимий равишда кўриб чиқилиши ва янгиланиши керак бўлган жонли ҳужжат бўлиши мўлжалланган.

Қурилиш ва фойдаланиш босқичларида АМИБРни амалга ошириш учун бюджет ҳисоблаб чиқилмаган, чунки аниқ атроф-муҳит тадбирлари ва ускуналари, шунингдек хавфсизлик чоралари қиймати фақат лойиҳалаш босқичида аниқланиши мумкин. Соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик харажатлари, шу жумладан индивидуал ва жамоавий ҳимоя воситаларини этказиб бериш, ўқитиш ва ҳоказолар, агар қурилиш ва фойдаланиш учун касблар рўйхати ва ходимлар сони номаълум бўлса, уларни баҳолаш мумкин эмас.

2 Енгиллаштириш чоралари ҳақида қисқача маълумот

2.1 Умумий маълумот

АМЭИТБ жараёни натижасида аниқланган юмшатиш чоралари қурилиш босқичи ва лойиҳанинг фойдаланиш босқичлари ўртасида бўлинган қуйидаги қисмларда жамланган. Бундан ташқари, юмшатишнинг ҳар бир жиҳати бўйича тегишли мониторинг тавсиялари ёки АИКлар аниқланади ва амалга ошириш йўналиши ёки режаси аниқланади. Амалга ошириш режалари 3-бобда батафсил берилган.

2.2 Индорама Агро-нинг ўрни

Индорама Агро қурилиш даврида доимий равишда пудратчиларнинг (суб) пудратчиларининг ишини кузатиб боради, шу жумладан:

- Пудратчининг ҳужжатларини АМИБР талабларига мувофиқ кўриб чиқиш
- Қурилиш майдончаларида доимий равишда мониторинг олиб бориш
- Миллий талаблар доирасида ёзувлар ва ҳисоботларнинг мониторинги
- Пудратчилар билан атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик (АМСХ) бўйича мунтазам учрашувлар ўтказиш.

Индорама Агро пудратчилар назорати ва мониторинги орқали Ўзбекистон қонунларида белгиланган экологик талабларга мувофиқлигини таъминлайди ва лойиҳани амалга оширишнинг кейинги босқичида кластерда тўлиқ миқёсда амалга оширилиши учун ИСО 14001 га аккредитатсиядан ўтган Глобал Атроф-муҳитни бошқариш тизими (АМБТ) эга. ИСО 14001 ҳар қандай фаолият ёки ривожланишнинг экологик жиҳатлари ва хавфларини аниқлаш, баҳолаш ва ҳисобот бериш, шунингдек, ҳар қандай номувофиқликларни камайтириш учун режалаштириш ва назорат қилишни талаб қилади. Ушбу талабларга жавоб бериш учун Индорама Агро ўзига бағишланган кишини (Ички аудиторни) тайинлаши ва унга атроф-муҳитнинг потентсиал жиҳатлари ва хавфларини аниқлаш усуллари, атроф-муҳитни бошқариш ва ҳисоботларни ўргатиши керак.

Ички аудиторнинг мажбуриятлари, шунингдек, лойиҳанинг қурилиш босқичида пудратчилар ишидаги аниқланган бўшлиқларни қайд этиш бўйича актларни тайёрлаш ва пудратчиларга зарур бўлган тузатиш ишлари бўйича кўрсатмаларни ўз ичига олади. Қурилиш босқичида ва эксплуататсия пайтида иккала ҳудудда ҳам атроф-муҳитни бошқариш учун бир хил шахс (Шахслар) жавобгар бўлиши кутилмоқда.

Лойиҳанинг эгаси бўлган "Индорама Агро" пудратчилар ишини АМИБР бажарилишини таъминлайдиган шартномаларининг тегишли қоидалари орқали назорат қилади.

- Лойиҳанинг кадрлар сиёсати ва процедураларига мувофиқлиги
- Лойиҳани ёллаш сиёсати ва процедураларига мувофиқлик
- Лойиҳа ходимлари билан индивидуал шартномаларни имзолаш
- Ўзбекистоннинг меҳнат қонунчилигига, Европа тикланиш ва тараққиёт банки талабларига (АОТ2), ХМК ишлаш стандарти 2 (АОС2) ва ишчиларни ҳимоя қилишга амал қилади.
- Ишчиларнинг турар жой режасига мувофиқлиги
- Лойиҳанинг шикоятлар механизми билан ишлаш
- Индорама Агро ишчиларининг ахлоқ кодексига (Меҳнат қоидалари) мувофиқлиги.
- Қонунда ва АМИБРда талаб қилинган барча С&Х тадбирларини амалга ошириш
- Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси (ФВТУМР) амалга ошириш.

Лойиҳалаштириш босқичида Индорама Агро лойиҳалаш ҳужжатлари ва Қурилиш бош режасининг АМИБР га мувофиқлигини текширади. Агар керак бўлса, Индорама Агро пудратчилар томонидан алоҳида атроф-муҳитни бошқариш режасини тайёрлашни талаб қилиши мумкин. Қурилиш даврида Индорама Агро пудратчилардан олинган барча ҳисоботларнинг бажарилишини назорат қилиб боради.

Амалиёт босқичида тасвирланган юмшатиш чоралари АМБТ тизими ва атроф-муҳитни бошқариш бўйича кўрсатмалар ва процедуралар ёрдамида амалга оширилади ва бошқарилади.

2.3 Пудратчиларнинг рўли

Ушбу ҳужжатда кўрсатилган қурилиш босқичларини юмшатиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш пудратчилар зиммасига тушади. Пудратчиларнинг талабларига мувофиқлиги, агар керак бўлса, шартнома шартлари орқали бошқарилади. Пудратчилар доимий мониторинг ва текширувлар олиб боришлари керак ва ушбу бўлимда белгиланган тартибда ёзувлар олиб боришлари, Индорама Агро ходимларига қурилиш майдончасини ва барча вақтинчалик объектларни текшириш учун киришларини таъминлашлари ва Индорама Агро-га мунтазам равишда ҳисобот беришлари керак

2.4 Кредиторларнинг экологик ва ижтимоий маслаҳатчиси

Экологик ва ижтимоий масалалар бўйича маслаҳатчини лойиҳани қуриш ва эксплуатация қилиш босқичларида ушбу АМИБР га мувофиқлигини текшириш учун Халқаро кредиторлар жалб қилади. Индорама Агро ва пудратчилар мониторинг ва инспекция фаолиятининг барча ёзувларини тақдим этишлари шарт.

2.5 Қурилишни юмшатиш чоралари ҳақида қисқача маълумот

2.5.1 Кириш

Қуйидаги кичик бўлимларда лойиҳани индивидуал режалаштириш, тайёрлаш, қуриш ва бошқа тадбирлар, тегишли равишда ва зарурат бўлганда, компания ва пудратчилар томонидан кўриб чиқиши керак бўлган, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва атроф-муҳитни таъсирини камайтириш, бошқариш ва мониторинг чоралари кўрсатилган.

Ерни ривожлантириш, лойиҳани тайёрлаш ва қуриш босқичидаги асосий салбий ижтимоий таъсир Ерни тугатиш жараёни билан боғлиқ бўлиб, пахтакорларнинг иқтисодий кўчиб кетишини юмшатиш ва яшаш шароитларини тиклаш тадбирларини режалаштиришда лойиҳа томонидан тезкор чоралар кўрилишини талаб қилади. Тўғри чоралар кўрилмаса, қурилиш босқичининг катта хавфи қурилиш ишчиларининг меҳнат ва меҳнат шароити, саломатлиги ва хавфсизлиги, қурилиш босқичидаги хавф-хатар, шунингдек, ишчилар турар жойларида хавфсизлик ва фаровонликка таъсир қилиши мумкин. Соғлиқни сақлаш ва хавфсизликнинг ўртача даражадаги хавфи маҳаллий жамоаларга таъсир қилиши мумкин ва лойиҳа бундай хавфларни олдини олиш ёки минималлаштириш учун қурилишни бошқаришнинг яхши усуллари яратиши керак.

Режалаштириш ва қуриш пайтида атроф-муҳитга таъсир кўрсатадиган таъсирнинг катта қисми аҳамиятсиз деб баҳоланди ва таклиф этилаётган юмшатиш атроф-муҳитга таъсирини қолдиқ таъсир кўрсатмасдан камайтиришга имкон беради. Қурилиш жараёнида пудратчилар томонидан уй ҳўжалигини юритиш ва илғор халқаро тажрибалар қўлланилади.

Ерни ишлаб чиқиш, тайёрлаш ва қурилиш босқичини юмшатиш бўйича тегишли чора-тадбирлар лойиҳа ҳужжатлари ёки қурилиш бош режаси ёки усул баённомасига киритилади ёки бошқа усулда (Юқорида кўрсатилган ҳужжатларга қўшилиш мумкин бўлмаганда) улар алоҳида ҳужжатда - Пудратчининг Атроф-муҳитни бошқариш режасига киритилади.

2.5.2 Ижтимоий бошқарув

Жадвал 2.1: Ижтимоий менежмент матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
1	Кўчирилишдан сақланинг ёки минималлаштириш	Лойиҳа томонидан ерни олиб қўйиш	<ul style="list-style-type: none"> Келажакда ер сотиб олиш жараёнини бошқариш ва яшаш тарзини тиклаш бўйича чора-тадбирларни режалаштириш учун лойиҳанинг кўчириш сиёсати асосини яқунланг ва ошкор қилинг. Лойиҳанинг барча туманлари учун зарар кўрган фермерларни аниқлаш, келишиш ва компенсация тўлаш учун Индорама Агрога ажратилган ер участкалари қолдиқлари ва активларини тўлиқ текширишни яқунлаш. Амалдаги талабларга мувофиқ, шу жумладан компенсация протоколини ҳисобга олган ҳолда, яшаш шароитларини тиклаш режасини ишлаб чиқинг ва ошкор қилинг, қарз берувчиларнинг розилигини олинг ва амалга оширинг. ТТР мувофиқлик мезонлари, кириш ҳуқуқи матритсаси, яшаш шароитларини тиклаш имкониятлари ва кўчиб кетишга йўналтирилган шикоятлар механизми мавжуд. Жабрланган мулк эгалари билан маслаҳатлашинг 2-босқич иқтисодий кўчиш ТТР билан мувофиқлаштирилиши керак. Агар лойиҳа ўзгариши билан ҳар қандай жисмоний жой алмаштириш талаб этилса, кўчириш сиёсати асосига биноан кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси ишлаб чиқилади ва амалга оширилади. 	ЕТТБ АОТ5. ХМК АОС5. Миллий талаб.	<ul style="list-style-type: none"> ТТР ошкор қилинган Объектларни текшириш тугалланди ва компенсация тўланди ТТР Кредиторлар билан келишилган ва ошкор қилинган Ер бўйича барча олди-сотди шартномалари бўйича батафсил маълумотлар имзоланган ер ҳуқуқлари Шикоятларнинг шикоятлар журналида ёзилиш санаси ва келажакдаги шикоятларни ҳал қилиш ва олдини олиш учун кўрилган чоралар. Ҳар бир мурожаат учун қабул қилинган имзо варақаси, аризачининг ёпилган чоралар билан қониқшлилиги Таъсирланган одамлар билан барча маслаҳатлашувлар баённомалари ва бошқа ёзувлари Яшашни тиклаш чоралари тўғрисидаги ёзувлар (ўқув машғулотлари, иштирок этганлар сони, даромадларни кузатиш) ва уларнинг самарадорлиги ТТР текшируви ёпилиб, турмуш шароитлари тикланган ёки яхшилانган 	<ul style="list-style-type: none"> Лойиҳани кўчириш сиёсати асослари Тирикчилини тиклаш режаси Шикоятлар механизми
2	Вақтинчалик мулкка эга бўлиш ёки мулкни йўқотишдан сақланинг	Қурилиш пайтида ерни олиш	<ul style="list-style-type: none"> Компания оммавий шикоят қилиш механизмини жорий қилади ва жорий этади. Пудратчилар сезгир ер / мулк фойдаланувчиларидан вақтинча ерни олиб қўйиш ёки мулк йўқотишининг олдини олишлари керак. Шартномани ерни вақтинча олиб қўймаслик учун пудратчиларга бўлган талабни қўшинг Ерни қурилишдан олдинги ҳолатига қайтариш / тиклаш бўйича пудратчилар (ерозияни назорат қилиш, ернинг 	ЕТТБ АОТ5. ХМК АОС5.	<ul style="list-style-type: none"> Жамоатчиликнинг шикоят қилиш механизми жорий қилинган. Вақтинча олиб қўйиш ҳужжатлари Ерни пудратчилар томонидан қурилишдан олдинги ҳолати бўйича тиклаш. Қурилиш натижасида ер / мулк йўқотилганлик учун компенсация 	Асосий пудратчи ва субпудратчилар билан тузилган шартномалардаги шартномалар.

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<p>атрофини қайта тиклаш, тупроқнинг юқори қатламини алмаштириш, ўсимликларни ва яшаш жойларини тиклаш, олдинги фойдаланишга топшириш).</p> <ul style="list-style-type: none"> Уй-жой мулкдорлари мулк ҳуқуқи асосида, ТТР билан келишилган ҳолда қурилиш вақтида ҳар қандай зарар этказилган тақдирда қопланиши керак. 		<p>тўғрисида пудратчининг ёзувлари / ҳужжатлари / бюджетлари</p> <ul style="list-style-type: none"> Мулк эгаларига / ердан фойдаланувчиларга компенсация тўловларини тасдиқлаш. 	
3	Иш билан таъминлашда тенг имкониятлар ва маҳаллий аҳоли учун имтиёзлар	Ишга ёллаш	<ul style="list-style-type: none"> ТҚЖ ва маҳаллий бандлик марказларида лойиҳани ёллаш сиёсатини ишлаб чиқиш ва ошқор қилиш 	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси. ЕТТБ АОТ2. ХМК АОС2.	<ul style="list-style-type: none"> Лойиҳани ёллаш сиёсати Индорама Агро томонидан ишлаб чиқилган ва пудратчиларга маълум қилинган. 	Лойиҳани ёллаш бўйича сиёсат
4	Барча ишчилар учун меҳнатдаги инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш	Инсон ҳуқуқларини бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> Инсон ҳуқуқлари сиёсати лойиҳасини ишлаб чиқинг Барча пудратчилар ва уларнинг субпудратчилари ва қурилиш ишчиларига Инсон ҳуқуқлари сиёсатини тушунтиринг Пудратчилар ва суб-пудратчиларни лойиҳанинг Инсон ҳуқуқлари сиёсатига риоя қилишларини талаб қилиш Пудратчиларнинг алоқаларига ҳар қандай шаклдаги, болалар ва мажбурий меҳнатни камситишни тақиқловчи ва ишчилар учун тенг имкониятларни яратадиган қоидаларни киритинг. Пудратчи ташкилотларидаги болалар меҳнати, мажбурий меҳнат ва ИХС масалалари бўйича этикиб бериш занжири шарҳлари 	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси. ЕТТБ АОТ2. ХМК АОС2.	<ul style="list-style-type: none"> Инсон ҳуқуқлари сиёсати ишлаб чиқилган Пудратчилар, суб-пудратчилар ва уларнинг ишчиларининг Инсон ҳуқуқлари бўйича сиёсатига мувофиқ келишувни тасдиқловчи имзо варақалари. Шартнома қоидалари 	<ul style="list-style-type: none"> Инсон ҳуқуқлари сиёсати Шартнома қоидалари
5	Можароларнинг олдини олиш ва фаровонликни таъминлаш	Ишчи кучлари оқимининг ва аҳолининг ўзгаришини бошқариш; Хавфсизликни таъминлаш	<ul style="list-style-type: none"> Қўлланиладиган халқаро талабларга ва компаниянинг сиёсати, режалари ва тартибларига мувофиқлигини таъминлаш учун пудратчилар билан тузиладиган шартномаларга шартлар киритиш. Ишчилар ахлоқ кодексини ишлаб чиқиш ва уни пудратчининг ишчилари (шу жумладан субпудратчилар) билан меҳнат шартномасига киритиш учун пудратчилар билан келишиш. Қурилиш ишчиларини ихтиёрий тиббий кўрикдан ўтказиш учун пудратчилар (пудратчилар ҳисобидан). 	ЕТТБ АОТ1 ва АОТ2. ХМК АОС1, АОС2 ва АОС4	<ul style="list-style-type: none"> Пудратчилар билан тузилган шартномалардаги бандлар Пудратчилар томонидан ишлаб чиқилган Ишчиларнинг ахлоқ кодекси Ишчиларнинг Хулқ-атвор кодексига риоя қилишга розилигини кўрсатадиган имзо варақалари Таълим ёзувлари. Тиббий кўрикларни ташкил қилиш учун маҳаллий соғлиқни сақлаш ташкилотлари билан шартномалар тузиш. 	<p>Пудратчининг қурилиш ишчилари билан меҳнат шартномаси.</p> <p>Ишчиларнинг ахлоқ қоидалари</p> <p>Чет эл ишчи кучлари ва хавфсизлик ходимлари учун ўқув дастурлари.</p> <p>Чет эл ишчи кучларини ихтиёрий тиббий</p>

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<ul style="list-style-type: none"> • Ҳар бир жой учун хавфсизликни бошқариш режасини тайёрлаш учун пудратчилар билан келишиш. • Хавфсизлик ходимларига инсон ҳуқуқлари ва куч ишлатишда ўқитилиши. • Қўриқчилар томонидан ноқонуний хатти-ҳаракатлар устидан тергов ўтказиш ва Компанияга ҳисобот бериш учун. • Жамият билан алоқа қилиш бўйича мутасаддилар (ЖБАҚМ), шу жумладан, ҳамжамиятнинг соғлиғи, хавфсизлиги ва фаровонлигига оид шикоятларни кўриб чиқиш учун. 		<ul style="list-style-type: none"> • Хавфсизликни бошқариш режаси ишлаб чиқилган ва амалга оширилмоқда. • Тергов ёзувлари. • Ҳамжамиятнинг шикоятлари журнали ва тергов натижалари. 	<p>кўриқдан ўтказиш имкониятлари.</p> <p>Хавфсизликни бошқариш режаси.</p>
6	Барча ишчиларга нисбатан одил муносабат, камситмаслик ва меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш	Қурилиш пайтида меҳнат ва меҳнат шариоитларини бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳанинг кадрлар билан боғлиқ сиёсатини ишлаб чиқиш • Лойиҳа пудратчилари билан барча контрактларга лойиҳанинг Кадрлар сиёсати, Ўзбекистон қонунчилигига мувофиқ меҳнат талаблари ва амалдаги халқаро талабларга мувофиқлик тўғрисида талаблар киритинг. • Болалар меҳнатини ва мажбурий меҳнатни тақиқлаш бўйича тахминларни пудратчилар шартномаларига киритиш. • Пудратчилар болалар ва мажбурий меҳнатга оид сиёсати билан ўртоқлашадилар. Компания болалар ва мажбурий меҳнат хавфини ўз ичига олганлигини текшириш учун ва болалар ва мажбурий меҳнат муаммоларини юмшатиш чораларини тавсифлайди. • Барча ишчилар билан фойдаланиш учун пудратчилар билан бўлишиш учун шаблон бўйича иш шартномасини ишлаб чиқинг • Пудратчилар барча ходимлар учун уларнинг ҳуқуқлари ва шартларини батафсил кўрсатадиган индивидуал меҳнат шартномаларини тузиш. • Ишчиларнинг шикоят қилиш механизминини ишлаб чиқиш, расмийлаштириш ва ошкор қилиш . • Меҳнат қонунлари ва ишчилар шикоятлари механизми бўйича музокаралар ўтказиш . • Пудратчи ташкилотларидаги болалар меҳнати, мажбурий меҳнат ва ИХС масалалари бўйича этказиб бериш занжирларини ўрганиш. 	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси ЕТТБ АОТ2 ХМК АОС2 ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари / ХМТнинг меҳнат талаблари.	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳанинг кадрлар сиёсати • Асосий пудратчи ва суб-пудратчилар билан шартномалар. • Пудратчиларнинг болалар ва мажбурий меҳнатга оид сиёсати нусхалари. • Қурилиш пайтида ҳар чорақда шахсий контрактларнинг мавжудлиги, иш ҳақининг тўғри тўланиши ва қўшимча иш ҳақининг тўланиши, максимал иш соатларининг ошмаслиги ва бошқа меҳнат ҳуқуқларининг бошқа муаммоларини текшириш учун ташрифлар. • Ўзбекистон Республикасининг меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ходимларнинг ҳужжатларида сертификатлар ва малака, ички ва ташқи тайёргарлик, ишдан бўшатиш, хавфсизлик хизматидаги ўтмишдаги ҳуқуқбузарлик ва судланганлик тўғрисидаги маълумотлар мавжуд. • Вақт жадваллари. • Пудратчилар томонидан назорат қилинадиган иш ҳақи тизими. • Асбоблар қутиси музокаралари ёзувлари. 	<ul style="list-style-type: none"> • Пудратчиларнинг кадрлар хизмати томонидан қурилиш ишчилари учун тузилган шартномалар. • Асосий пудратчи ва суб-пудратчилар билан шартномалар. • Меҳнат муносабатлари бўйича музокараларни пудратчиларнинг Инсон ҳуқуқлари режаларига киритиш. • Пудратчиларнинг этказиб бериш тармоғини кўриб чиқиш. • Индорама Агро компаниясининг Кадрлар бўлими орқали мониторинг.

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
7	Пудратчиларнинг миллий қонунларга ва амалдаги халқаро талабларга мувофиқлигини мониторинг қилиш	Пудратчиларни бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> • (Суб) пудратчиларга меҳнат, соғлиқ, хавфсизлик ва ишчилар хавфсизлиги бўйича амалдаги миллий ва халқаро талабларга риоя қилиш талаблари тўғрисида маслаҳат бериш. • Компания АМСХ менежери ва АМСХ пудратчиларининг мониторинги учун масъул бўлган ходимларни ишга олади ёки тайинлайди • АМСХ менежерини тайинлаш учун пудратчилар • Қуйидаги ҳужжатлар ва процедураларга мувофиқлигини таъминлаш учун пудратчилар шартномаларига киритиладиган бандлар: <ul style="list-style-type: none"> – Кадрлар сиёсати ва процедуралари – Инсон ҳуқуқлари сиёсати – Ишга ёллаш сиёсати ва процедуралари – Шикоятлар механизми – Ходимларнинг ахлоқ қоидалари – Касбий соғлиқ ва хавфсизлик режаси – Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси. 	ЕТТВ АОТ1 ва АОТ 2. ХМК АОС2.	<ul style="list-style-type: none"> • Пудратчиларнинг ҳужжатлаштирилган текшируви, аниқланган муаммолар ва амалга оширилган ҳаракатлар. • Shartnoma qoidalari • Kompaniya AMCX menejerlarini AMCX monitoringi uchun javobgar boʻlgan xodimni tayinlashi kerak. • Pudratchilar tomonidan tayinlangan AMCX menejeri. • Қуйидаги ҳужжатлар ва процедураларга мувофиқлигини таъминлаш учун пудратчилар билан тузилган шартномалардаги бандлар: <ul style="list-style-type: none"> – Кадрлар сиёсати ва процедуралари – Инсон ҳуқуқлари сиёсати – Ишга ёллаш сиёсати ва процедуралари – Шикоятлар механизми – Ходимларнинг ахлоқ қоидалари – Касбий соғлиқ ва хавфсизлик режаси – Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pudratchilarni boshqarish rejasi. • Pudratchilarning shartnomalari. • Pudratchilarning monitoringi.
8	Қурилиш даврида ишчиларнинг шикоят қилиш механизми	Шикоятларни бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> • Компанияда ишчиларнинг шикоят қилиш механизмини ишлаб чиқиш, расмийлаштириш ва ошкор қилиш учун индорама • Ишчиларнинг шикоят механизмларини ишлаб чиқиш, расмийлаштириш ва ошкор қилиш • Агар пудратчилар Ишчиларнинг шикоят қилиш механизмини тақдим қилмаса, Индорама ҳар қандай лойиҳа ишчисига шикоят қилиш механизмига кириш ҳуқуқини беради. • Жараёнлар қутиси ишчиларнинг шикоят қилиш механизми тўғрисида музокаралар олиб боради. • Ишчиларга механизм тўғрисида қандай маълумот берилганлигини ҳужжатлаштириш. 	ЕТТВ АОТ2. ХМК АОС2.	<ul style="list-style-type: none"> • Ҳужжатлаштирилган ишчиларнинг шикоят қилиш механизмлари яратилган. • Қурилиш ишчиларига, шу жумладан субпудратчилар ишчиларига механизм тўғрисида маълумот берилишини тасдиқловчи ҳужжатлар. • Индорама Агро компаниясининг кадрлар бўлими томонидан такрорий муаммоларни олдини олиш учун ҳаракатлар олиб борилиши мумкин бўлган жойлар ёки йўналишларни аниқлаш учун шикоятлар журналини ҳар ойлик мониторинги. • Шикоятлар механизмидан фойдаланиш ва меҳнат шикоятларини ҳал қилишнинг йиллик маълумотлари. 	<p>Индорама ишчиларининг шикоят қилиш механизми</p> <p>Пудратчиларнинг ишчиларнинг шикоят қилиш механизми.</p> <p>Меҳнаткашларнинг шикоятларни кўриб чиқиш механизми воситаларини (ИХС ўқув режаларига киритиш.</p> <p>Ҳар ойлик шикоятлар тўғрисидаги ҳисобот.</p>

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<ul style="list-style-type: none"> Пудратчилар шикоятлар журнаlinesи, шу жумладан қарорлар ва муддатларни сақлаш учун. 			Шикоятлар механизмидан фойдаланиш ва меҳнат шикоятларини ҳал қилиш бўйича йиллик ҳисобот.
9	Қурилиш ишчиларининг саломатлиги ва хавфсизлигини таъминлаш	ИХС бошқаруви	<ul style="list-style-type: none"> Касбий соғлиқ ва хавфсизлик режасини (ИХС режаси)² ишлаб чиқиш бўйича пудратчилар. Пудратчи ва субпудратчилар билан тузилган шартномаларда ИХС режаларини амалга ошириш ва бажарилишини назорат қилиш тўғрисидаги талаблар ва талабларга риоя қилмаслик ёки рағбатлантирмаслик учун жарималар. Индорама Агро Лойиҳанинг АМСХ менежерини тайинлаш ва агар керак бўлса, меҳнат муҳофазаси ва хавфсизликни бошқариш бўйича ИХС ни қўллаб-қувватлаш учун ходимларни, шу жумладан: <ul style="list-style-type: none"> Қурилиш майдончалари ва лагерларда ИХС хавфини баҳолаш ва профилактика ва ҳимоя чораларини кўриш Хавфларни аниқлаш ва топилмалар бўйича ҳаракат қилиш учун ҳар ҳафта жой бўйлаб саёҳатлар ўтказиш ИХС яхшиланишини муҳокама қилиш учун пудратчилар билан учрашувлар ўтказиш Пудратчиларнинг ўқув машғулоти ва ёзувларини кузатиб бориш Барча бахтсиз ҳодисалар ва касбий касалликлар ёки соғлигини ҳисобга олиш. Муаммоларни ҳал қилиш ва такрорланишининг олдини олиш учун амал қилиш Шахсий ҳимоя воситаларига (ШХВ) ва ШХВ фойдаланиш регистрларига хизмат кўрсатиш. ИХС бўйича машғулотларда, ШХВдан фойдаланиш, махсус техник ва технологик вазифалар, биринчи ёрдам 	ЕТТБ АОТ2 ва АОТ4. ХМК АОС1 анд АОС2. ХМК Бош АМСХ Йўриқномалари. Миллий талаблар.	<ul style="list-style-type: none"> Касбий соғлиқ ва хавфсизлик режаси Лойиҳанинг органограммаси. Хавфларни баҳолаш ёзувлари, майдонни бошқариш, ИХС ва ШХВга тегишли муаммоларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш чоралари. Мажлислар баённомалари. Тиббий кўриклар натижалари, ишлаб чиқаришдаги шикастланишлар ва касалликлар тўғрисидаги маълумотлар. Бахтсиз ҳодисалар ва касбий касалликлар ёки соғлигини акс эттирувчи журналлар, текширув ва жавоб чоралари билан. Қурилиш давомида ҳар чорақда режа бажарилишини текшириш учун ташқи мониторинг ташрифлари. Субпудратчилар билан шартномалар. ШХВ фойдаланиш регистрларидаги ёзувлар. Ўқув ёзувлари қуйидагилар учун сақланиши керак: <ul style="list-style-type: none"> ИХС ва хавфли меҳнатга ўқитиш Фавқулодда машқлар Кўриқчилар. Ҳар бир ишчи учун индивидуал ўқув гувоҳномаларини сақлаш учун индивидуал ишчилар ҳужжатлари. 	ИХС пудратчилар, субпудратчилар ва Индорама Агро режалари. Шартнома қоидалари Асосий ходимларнинг иш таърифлари (АМСХ менежери) Фавқулодда вазиятларга тайёрлик ва уларга қарши чора-тадбирлар режаси лойиҳа учун ишлаб чиқилган ва лойиҳа майдонларидаги пудратчилар ишчилари учун мослаштирилган. Хавфсизлик бўйича ўқитиш учун пудратчилар. Индорама Агро, пудратчиларнинг ИХС режаларини таъминлаш ва таркибини кузатиб бориш учун.

² Умумий фойдаланишдаги ишларда ҳаракатланиш каби лойиҳа майдони учун аниқланган хавфларни, иш турини ва бошқа лойиҳавий тадбирларни ёритиш; барча хавфларни олдини олиш ва ҳимоя чораларини таъминлаш; С&Х бўйича тренинг, шу жумладан хавфларни, хавфли ҳудудларни ва касбий касалликларни ёки тан жароҳатларини қандай аниқлашни; хавфсиз иш усуллари тўғрисидаги маълумотлар, шу жумладан хавфли вазифаларни бажариш учун индивидуал ишчи варақларни ишлаб чиқариш; ШХВдан фойдаланиш; хавфли кимёвий моддаларни бошқариш; умумий фойдаланишдаги ёлларда ва жойларда тезликни чеклаш каби йўл ҳаракати хавфсизлиги чоралари ва бошқалар.

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<p>бўйича машғулотларда барча қурилиш ишчилари (шу жумладан субпудратчилар) учун ўқув дастурлари.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ҳар бир ходим учун келгусида ишлаш учун олинши мумкин бўлган индивидуал ўқув гувоҳномаларини юритиш. • Қариндошлар тафсилотлари тўғрисида кейинги маълумотларни киритиш учун кадрлар маълумотлари • арча бахтсиз ҳодисалар, бахтсиз ҳодисалар ва касбий касалликларни рўйхатга олиш ва ҳисобга олиш. • Тегишли тиббий муассасалар - биринчи ёрдам тўпламлари, синиш иммобилизатсияси ва жабрланганларни ташиш воситалари, биринчи ёрдам усуллари бўйича гуруҳ раҳбарлари ва раҳбар ходимларини ўқитиш. 		<ul style="list-style-type: none"> • Бахтсиз ҳодисалар, бахтсиз ҳодисалар ва касб касалликлари ёзувлари. • Болалар ва мажбурий меҳнат ва ИХС билан боғлиқ ҳар қандай муаммолар бўйича этказиб бериш занжири ёзувлари. • Биринчи ёрдам тўпламлари, синиш иммобилизатсияси ва жабрланганларни ташиш воситалари, биринчи ёрдам усуллари бўйича гуруҳ менежерлари ва раҳбар ходимларини ўқитиш. 	
10	Атроф-муҳит ва сув ҳавзаларини муҳофаза қилиш ва маҳаллий ҳамжамиятларнинг фаровонлиги	Қурилиш майдонларининг хавфсизлиги, қурилиш ишчиларининг жойлашиши ва турар жой билан боғлиқлиги сабабли атроф-муҳитнинг хавфсизлиги ва фаровонлиги учун хавфларни бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> • Қурилиш экологик ва ижтимоий ҳаракатлар ҳаракати қуйидагилардан иборат: <ul style="list-style-type: none"> – Хавфсизлик чоралари, шу жумладан дарвозалар, қулфлар, қўриқчилар, видеотасвирлар. – Жойга киришларни кузатиб бориш учун журнал тизими. – Барча хавфсизлик ходимларини текшириш керак, уларнинг ёзувлари ўтмишдаги ҳуқуқбузарликларни текширади (қонун билан талаб қилинади). Барча хавфсизлик ходимлари тегишли литсензияларга эга бўлишлари керак. Доимий равишда малака ошириш (Агар керак бўлса), журналларда қайд этилади. – Қўриқчиларга берилган кийим ва гувоҳнома. – Қўриқчилар томонидан ноқонуний хатти-ҳаракатларнинг тергови, қўрилган чоралар ва керак бўлганда ҳокимиятларга тақдим этиладиган ҳисоботлар. – Тўкиладиган воситалар, биринчи тиббий ёрдам қутилари ва ёнғинни ўчириш мосламалари, ҳайдовчилар фавқулудда вазиятларда фойдаланиш учун алоқа воситаларига эга бўлишлари ва биринчи ёрдам бўйича машғулотлардан ўтишлари керак. – Маҳаллий ҳамжамиятлар вакиллари (маҳаллалар) қурилиш хавфлари тўғрисида хабардор бўлишлари ва зарур бўлганда ҳаракатлар режаси билан таъминланишлари. 	Миллий талаблар ЕТТБ АОТ2 ХМК АОС4	<ul style="list-style-type: none"> • Хавфсизлик хизматининг ходимларининг ҳужжатларида сақланиб қолган ҳуқуқбузарликлар ва литсензиялар тўғрисидаги ёзувлари. • Ўқув ёзувлари. • Жойга кириш ва чиқиш журналлари. • Хавфсизлик интсидентлари ва уларни тузатиш бўйича ҳаракатлар журналлари. • Хавфсизлик хизмати ходимлари устидан шикоятлар келиб тушганлигини аниқлаш учун шикоятлар журнални мониторинг қилиш. Амалга оширилган ва қайд этилган ҳаракатлар. • Автотранспорт воситаларини текшириш. • Ҳар чорақда ташқи мониторинг. • ҚҲБР 	Пудратчининг хавфсизлик режалари Шикоят механизми Индорама Агро томонидан назорат қилинадиган пудратчилар томонидан амалга оширилади

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<ul style="list-style-type: none"> – Пудратчи ташкилот ва уларнинг субпудратчиларида жамоаларнинг шикоят қилиш механизмнинг мавжудлиги. • Қурилиш ҳаракатини бошқариш режаси (ҚХБР) 			
11	Маҳаллий жамоалар билан алоқаларни ривожлантириш	Қурилиш босқичида манфаатдор томонларнинг жалб қилиниши ва шикоятларини бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳанинг ХЖҚРни янгилаш ва амалга ошириш, ҳамжамиятнинг шикоятлар механизмини такомиллаштириш. • Умумий ёки такрорланувчи муаммоларни аниқлаш учун ЖБАҚМ шикоятлар журналани таҳлил қилиш учун. • ЖБАҚМ Индорама Агро раҳбарияти ва пудратчилар билан шикоятларни кўриб чиқиш учун сабабларни кўриб чиқиш ва кейинги такрорланишни олдини олиш чораларини кўриш. 	ХМК АОС1	<ul style="list-style-type: none"> • Қурилиш босқичи учун янгиланган ХЖҚР. • Қурилиш босқичидаги шикоятлар журнали. • Учрашувлар дақиқалари. • Маълум қилинган сана ва очилган маълумотлар. • Алоқа журналлари • ХЖҚР бўйича ёзувлар. 	<ul style="list-style-type: none"> • Манфаатдор томонларни жалб қилиш режаси. • ЖБАҚМ лойиҳаси

2.5.3 Ҳавонинг сифатини бошқариш

Жадвал 2.2: Ҳавонинг сифатини бошқариш матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / қучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
12	Безовталикни олдини олиш ва инсон саломатлигини ҳимоя қилиш учун чанг чиқиндиларини минималлаштириш	Жойларни / далаларни тайёрлаш ва куриш. Йўл ва транспорт воситаларининг ҳаракати	Қопқоқлардан фойдаланган ҳолда, материални қайта ишлаш манбаларидан чангни камайтириш. Қопқоқларни ва қопқоқларни ўрнатиш ва намликни ошириш каби назорат чораларини қўллаган ҳолда очиқ манбалардан, шу жумладан сақлаш қозикларидан чангни камайтириш. Транспорт воситаларининг ҳаракатланишида чангни камайтириш учун сувни ёки токсик бўлмаган кимёвий моддаларни қўллаш каби чангни бостириш усулларида фойдаланиш. Шамолли кунларда тураржой уйларига туташ майдонларда текислаш ва бошқа чанг ишларни тақиқланг. ҚБР (УБ) да чангни бошқариш тадбирларини режалаштириш. Қаттиқ чиқиндилар ва ўсимликларнинг очиқ ёниши қолмайди, шу жумладан пахта шохлари.	ЕТТБ АОТ3, АОТ4, АОТ6. ХМК АМСХ Бош йўриқномалари. ХМК АОС3. Миллий талаблар.	Пудратчи (лар) нинг атроф-муҳит бўйича менежери икк ҳафтада бир марта курилиш майдонларини визуал текширишни амалга ошириши. Кундалик визуал текширувларни ўтказиш пудратчи томонидан амалга оширилади. Пудратчига нисбатан қўрилган ва интизомий жас чоралари қўлланилган қоидабузарликларни қайд этиш.	Лойиҳалаш ҳужжатлари ва Курилиш бош режасига мувофиқ атроф-муҳит тадбирларини амалга ошириш пудратчига юкланади. Пудратчи (лар) нинг атроф-муҳитни бошқариш режалари. Чангни тозалаш бўйича чоралар.
13	Инсон соғлигини ҳимоя қилиш учун курилиш ва қишлоқ хўжалиги техникаси транспорт воситаларининг чиқиндиларини камайтириш	Курилиш транспорти ва курилиш / дала ишлари билан боғлиқ техникалар	Атмосфера ҳавосига ва атмосфера ҳавосининг сифати бўйича ХМК АМСХ курсатмаларига мувофиқ кўчма манбалардан чиқиндиларни бошқариш. Мобил генератор ва насосларни ретсепторлардан (ишчилар лагерини ва аҳолиси) узоқда жойлаштириш.	ЕТТБ АОТ3, АОТ4, АОТ6. ХМК АМСХ Бош йўриқномалари. ХМК АОС3. Миллий талаблар.	Пудратчи (лар) нинг атроф-муҳит бўйича менежери ҳафта курилиш транспорт воситаларини визуал текширувдан ўтказиш (бузилиш фақат хабар қилинади). Барча машиналарга хизмат кўрсатишни қайд этиш пудратчилар томонидан амалга оширилади. Индорама Агро Механика хизматлари ҳар куни қишлоқ хўжалик транспорт воситаларини визуал текширишда ўтказиш.	Лойиҳалаш ҳужжатлари ва курилиш бош режасига мувофиқ атроф-муҳит тадбирларини амалга ошириш пудратчи томонидан амалга оширилади. Индорама Агро миллий талаблари (Индорама Агро Атроф-муҳит мониторинг режаси) мувофиқ чиқинди газларда ифлослантирувчи моддаларнинг миқдори таъминлаш.

2.5.4 Ер ости сувлари ва ер ости сувларини бошқариш

Жадвал 2.3: Ер ости сувлари ва ер ости сувлари матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / қучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
14	Ер ости сувлари ва ер ости сувлари матритсаси	Қурилиш ишлари	<p>Қурилишнинг энг яхши услубини қонуний қоидалар ва энг яхши амалий кўрсатмаларга мувофиқ фойдаланинг.</p> <p>Шамол кучи кам бўлган даврларда тупроқли ишларни амалга оширинг.</p> <p>Керакли ШХМ даражасини аниқлаш учун хавфларни баҳолаш.</p> <p>Хавфни баҳолаш натижаларига қараб, чангни инҳалатсиядан химоя қилиш учун ишчилар ШХМ кийишлари керак.</p> <p>Чиқиб кетишининг олдини олиш учун қазиш ва ифлосланган тупроқларни силжитиш пайтида "Пасайтириш" чораларини қўлланг.</p>	<p>ЕТТБ АОТ4</p> <p>ХМК АМСХ</p> <p>Умумий йўриқномалар.</p> <p>ХМК АОС3</p> <p>Миллий талаблар</p>	<p>Индорама Агро АМСХ менежери томонидан ҳар ҳафта мониторинг ўтказилади.</p> <p>Хавфларни баҳолаш ёзувлари, майдонни бошқариш, ИХС ва ШХВга тегишли муаммоларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш чоралари.</p>	<p>Лойиҳалаш ҳужжатлари ва Қурилиш бош режасига мувофиқ атроф-муҳит ва хавфсизлик чораларини амалга ошириш учун пудратчи. ИХС режаси.</p> <p>Индорама Агро миллий қонунларга мувофиқ атроф-муҳит ва хавфсизлик чораларини амалга оширади.</p>
15	Инсон соғлиғига таҳдидни минималлаштириш учун ифлосланган тупроқларни бошқариш	Қурилиш ишлари	<p>Тупроқда ифлосланиш аниқланган барча ҳолатларда, кейинги тозалаш усулини аниқлаш зарурати туғилса, хавфларни аниқлаш амалга оширилади.</p> <p>Тозалаш режасини ишлаб чиқиш, шу жумладан тупроқни ювиш.</p> <p>Ифлосланган тупроқларни сақлаш, ишлов бериш ва йўқ қилишнинг тўғри тартиби (агар нефт ва пеститсидлар томонидан тарихий ифлосланиши) зарур бўлса, ҚБР (УБ) да батафсил ёритилган.</p>	<p>ЕТТБ АОТ3, АОТ6</p> <p>ХМК АМСХ</p> <p>Умумий кўрсатмалари</p> <p>ХМК АОС3</p> <p>Миллий талаблар</p> <p>Энг яхши амалиёт</p>	<p>Хавфларни баҳолаш ва воқеалар тўғрисидаги ҳисоботлар</p>	<p>ҚБР (УБ).</p> <p>Тузатиш режаси</p>
16	Тупроқнинг сифатини, ер ости сувларининг сифати ва инсон саломатлигини химоя қилиш.	Тасодиқий оқиш ва хавфли материалларнинг тўкилиши	<p>Қурилишнинг энг яхши услубини миллий қоидаларга ва энг яхши амалий кўрсатмаларга мувофиқ фойдаланинг.</p> <p>Оқиш ва тўкилмаслик учун хавфли материаллар этарли даражада сақланади.</p>	<p>ЕТТБ АОТ3, АОТ6</p> <p>ХМК АМСХ</p> <p>Умумий кўрсатмалари</p>	<p>Агар сув тўкилса, тупроқ ва сув сифатини текшириш керак.</p> <p>Экологик менежер томонидан жойни нефт тўкилиши ва қарз берувчиларга экологик ва ижтимоий маслаҳатчиларга тақдим</p>	<p>ҚБР (УБ).</p> <p>Қурилиш майдончалари учун нефт тўкилишини тугатиш режасидан кўчирма ва қурилиш</p>

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<p>Ёнилғи қуйиш пайтида асбоблардан оқиб чиқадиган ва тўкилган сувни тўкиб ташлаш учун томчилаб қўйиладиган товоқлар.</p> <p>Барча ёқилғи ва кимёвий омборларни улаш.</p> <p>Нефт тўкилишини тугатиш режасини ишлаб чиқиш. Қурилиш эҳтиёжлари учун нефт тўкилишини тугатиш режасидан кўчирма тайёрлаш ва қурилиш ходимларини ушбу режадан хабардор қилиш.</p> <p>Тўкиладиган жойларга ва автотранспорт воситаларига улардан фойдаланиш учун техник хизмат кўрсатилиши керак.</p> <p>Ёнилғи оқаётган тақдирда ифлосланган материални тозалаш.</p>	<p>ХМК АОСЗ</p> <p>Миллий талаблар</p>	<p>этилиши мумкин бўлган текшириш ҳисоботлари.</p>	<p>ходимларининг хабардорлиги</p>
17	<p>Тупроқнинг сифатини, ер ости сувларининг сифати ва инсон саломатлигини ҳимоя қилиш.</p>	<p>Қурилишдан чиқинди сувлар, яхлитликни синаш ва тозалаш</p>	<p>Қурилишнинг энг яхши услубини қонун талаблари ва энг яхши амалий кўрсатмаларга мувофиқ фойдаланинг.</p> <p>Қурилиш дренаж сувларининг сифати оқова сувларни ер усти сувларига ташлаш учун йўл қўйиладиган контсентрациялардан ошмаслиги керак.</p>	<p>ЕТТБ АОТЗ</p> <p>ХМК АМСХ</p> <p>Умумий кўрсатмалари</p> <p>ХМК АОСЗ</p> <p>Миллий талаблар</p>	<p>Қурилиш дренаж сувлари сифатини мониторинг қилиш, натижаларни ташқи мониторингларга тақдим этиш (сўров бўйича).</p> <p>Доимий равишда жойни текшириш.</p>	<p>ҚБР (УБ)</p>

2.5.5 Сув ресурслари ва сув сифатини бошқариш

Жадвал 2.4: Сув сифати матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
18	Ер усти ва ер ости сувлари ифлосланишининг олдини олиш	Кимёвий моддалар, мой ва қазилган материалларни вақтинча сақлаш	<p>Хавфли кимёвий моддаларни сақлаш ва ёнилғи қуйиш учун қаттиқ ёпиқ, ўралган жойлардан фойдаланиш, Ёнилғи ишлатиладиган ёки сақланадиган жойлар тўпламлари ва ёзувларини улардан фойдаланиш ва тегишли равишда йўқ қилиш учун тақдим этиш, ҳар қандай тўкилиш оқибатларини камайтириш учун.</p> <p>Ер усти дренажи ва канализатсия оқими, айниқса сув ҳавзаларига тушишидан олдин вақтинча сув ҳавзаларига юборилган ёмғир пайтида.</p> <p>Қазилган материални сув каналларидан узоқроқ жойда сақланг.</p> <p>Тупроқ захираларини ёпинг.</p> <p>Дренаж сувларининг сифати оқава сувларни тўкиш учун рухсат этилган контсентрациялардан ошмаслиги керак.</p>	<p>ЕТБ АОТЗ АОТ6</p> <p>ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари ва тегишли сектор кўрсатмалари</p> <p>Миллий қонунчилик</p>	<p>Ер усти сувининг сифатига таъсир қиладиган тўкилмасин.</p> <p>Индорама Агро пудратчини қурилиш материаллари, нефт маҳсулотлари ва тупроқни сақлаш майдонларини юмшатиш талабларига мувофиқлигини текшириш учун, масалан, тўкилган тўпламларнинг мавжудлигини, кимёвий моддалар ва ёқилғи учун этарли миқдорда тўпламни сақлашни текширади.</p> <p>Дренаж суви тўкилган тақдирда, қурилиш натижалари тўғрисида ҳисоботда кўрсатиладиган ва Индорама Агро ва қарз берувчиларнинг экологик ва ижтимоий маслаҳатчиларига тақдим этиладиган ер усти дренаж сувини кузатиб бориш учун пудратчилар.</p>	ҚБР (УБ)

2.5.6 Экология ва биохилма-хилликни бошқариш

Жадвал 2.5: Экология ва биохилма-хиллик матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
19	Яшаш жойини йўқотиш ва безовталиқни минималлаштириш	Қурилиш тугалланиши, боғлиқ инфратузилма ва вақтинча иш жойлари, шу жумладан ишчилар турар жойлари. Далаларни текислаш, каналларни тиклаш ишлари	Яшаш жойларининг йўқолишини минималлаштириш учун мавжуд тозаланган майдонлардан фойдаланиш учун ишчилар турар жойи ва маконнинг жойлашини лойиҳалаштириш. Вақтинчалик иш майдони ҳажмини камайтириш. Мавжуд майдонлардан, йўллардан ва бошқа бузилган жойлардан ташқарида қурилиш ва эксплуатация ишлари учун кириш йўллари (агар керак бўлса) минимал даражада сақланиши керак. Қурилиш майдончаларида ва ишчилар турар жойларида ишлатиладиган сунъий ёритиш ёруғлиқнинг тўқилмаслиги ва қушлар ва бошқа ёввойи табиатнинг бузилишига йўл қўймаслик учун минималлаштирилади, сояланади ва пастга йўналтирилади.	ЕТТБ АОТ6 ХМК АОС 6 ЕТТБ АОТ 6	Қурилиш майдонларининг ойлик текшируви. Барча ётқизиш ва иш жойлари олдиндан белгиланган жойларда бўлиши керак.	ҚБР (УБ)
20	Сутемизувчилар, қушлар ва ҳайвонлар учун безовталиқни минималлаштириш	Қурилиш ва далаларни тайёрлаш ишларидан шовқин ва ёруғлик	Замонавий, паст шовқин, усқуналар ва шовқиннинг миллий стандартларига риоя қилиш орқали шовқинни камайтириш. Кечаси шовқинли ишларни минималлаштириш ва ёруғлик керак бўлганда ёруғлик ифлосланишининг олдини олиш учун паст ёритишни ишлатинг.	ЕТТБ АОТ6 ХМК АОС 6 ЕТТБ АОТ6 Миллий қонунчилик	Қурилиш фаолиятини ҳар ойлик мониторинг ва ойлик аудити. Шовқин даражаси миллий талаблардан ошиб кетган воқеалар сони тўғрисида ҳисобот.	ҚБР (УБ)
21	Ўсимликлар ва ҳайвонларнинг инвазив турларини бошқариш	Қурилиш ва далаларни тайёрлашда ўсимликларни тозалаш, ерни тозалаш ва ўлжаларни йўқ қилиш.	Қатновни ва у босиб ўтган масофани минималлаштиринг. Имконият бўлса, маҳаллий материалларни олиб келинг. Ҳар қандай бегона инвазив турларни ўз ичига олинг ва уларнинг мавжудлиги ҳақида мониторинг орқали хабар беринг. Агар булганган жойлар аниқланса, юқмайдиган жойларга киришдан олдин ювиниш керак Чет эллик инвазив турлар ҳақида маълумот бериш ва ўргатиш. Ҳар қандай бегона инвазив турларнинг мавжудлигини ёзиб олинг ва хабар беринг. Тупроқ ва ўсимликларнинг безовталанишини ёки ҳаракатланишини минималлаштиринг. Иложи борича табиий ўсимликларни сақланг. Қайта тиклаш ва ободонлаштириш учун маҳаллий ўсимликлардан фойдаланинг. Агар муаммо сифатида инвазив тур аниқланса, қўшимча тафсилотлар, шу жумладан ҚБР (УБ) таркибига киритилиши керак. Тажрибали биолог (ботаник) томонидан ҳар йили ёзги визуал текшириш, инвазив турларнинг мавжудлигини аниқлаш учун, агар улар топилса, тегишли усул билан олиб ташланиши керак.	ХМК АОС 6 бегона турларнинг олдини олиш ва бошқариш бўйича кўрсатмалар Миллий қонунчилик	Жойда мавжуд бўлган бегона турларнинг миқёси ҳақида ҳисобот. Мониторинг режасини ўз ичига олган ҳисоботни тайёрлаш. Лойиҳани амалга ошириш жойида ҳар йили / инвазив турларнинг тарқалиш ҳажми.	ҚБР (УБ)

2.5.7 Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш

Жадвал 2.6: Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
22	Суюқ чиқиндилар оқиши ёки тўкилишидан атроф-муҳитни ҳимоя қилиш Қочқинлар чиқиндиларини камайтириш Визуал қулайлик таъсирининг олдини олиш	Чиқиндиларни ҳосил қилиш, ишлов бериш ва сақлаш	ҚБР (УБ) га киритилиши керак бўлган чиқиндиларни бошқариш бўйича тадбирлар рўйхати. Ҳар бир чиқинди оқими учун вақтинча сақлаш жойларини аниқланг. Жойдаги ва ташқаридаги чиқиндиларни сақлаш омборлари куйидагиларни ўз ичига олади: – Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндиларни алоҳида сақлаш жойлари. – Қайта фойдаланиш учун мўлжалланган чиқинди оқимлари учун алоҳида жойлар, идишлар ёки идишлар. – Барча идишлар ва чиқинди идишлар қопқоқли бўлиши керак. – Суюқ чиқиндилар / мой / кимёвий моддалар пакетланган жойларда сақланиши керак, улар умумий сақлаш ҳажмининг 110 фоизини эгаллаши мумкин. – Чиқиндиларни сақлаш жойларида ҳар доим мавжуд бўладиган мос ускуналарни ўз ичига олган тўқмақлар	ЕТТБ АОТ3, АОТ4, АОТ6 ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари ХМК АОС3 Миллий қонунчилик	Доимий равишда жойни текшириш. Мониторинг ҳисоботлари ташқи мониторингларга тақдим этилиши керак.	ҚБР (УБ) таркибига киритилган чиқиндиларни бошқариш бўйича тадбирлар рўйхати. Хавфли материаллар ва чиқиндиларни қайта ишлаш қоидалари иш жойидаги хавфсизлик кўрсатмаларига киритилган.
23	Чиқиндилар чиқиндиларининг пайдо бўлишини минималлаштириш Чиқиндиларни милга камайтириш	Чиқиндиларни йўқ қилиш	Чиқиндиларни ҳосил бўлишини минималлаштириш. Чиқиндилар оқими муқаррар бўлган жойда, энг яхши мавжуд технологиялар бўйича қайта фойдаланиш ва қайта ишлаш имкониятларини таъкидланг. Лойиҳага яқин жойда чиқиндиларни қайта ишлаш (қайта ишлаш) воситаларини аниқланг. Маҳаллий мавжуд қайта фойдаланиш / қайта ишлаш иншоотларининг чиқиндилар оқимини қабул қилиши учун уларни доимий равишда кўриб чиқинг.	ЕТТБ АОТ3 ХМК АМСХ Умумий йўриқномалар ХМК АОС3	Мониторинг ҳисоботлари ташқи мониторингларга тақдим этилиши керак. Чиқиндиларни камайтириш ва яқин атрофда фойдаланиш ва қайта ишлаш (қайта ишлаш) объектларини аниқлаш бўйича ҳаракатларнинг ҳужжатлари.	Индорама Агро Чиқиндиларни ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш режаси
24	Саломатликка салбий таъсирларни минималлаштириш	Хавфли материаллардан фойдаланиш	Физикавий, кимёвий ва биологик хавфларнинг сабабларини аниқлаш ва хавфларни бартараф этиш, хавфларни бошқариш ва хавфларни минималлаштириш устуворлигини белгилаш орқали авариялар, шикастланишлар ва иш билан боғлиқ касалликларнинг олдини олишга қаратилган меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик режаси (режалари) амалга оширилади.	ЕТТБ АОТ4 ХМК АОС 2 Миллий қонунчилик	Бахтсиз ҳодисалар ёзувлари	Пудратчиларнинг меҳнат хавфсизлиги ва хавфсизлик режаси (с)

2.5.8 Транспортни бошқариш

Жадвал 2.7: Транспортни бошқариш матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланилади ган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
25	Йўлнинг бошқа фойдаланувчиларига кечикишларни камайтириш	Қурилиш / қишлоқ хўжалиги транспортлари ва юк машиналарининг сони туфайли йўл фойдаланувчиларига кечикишлар	Қурилиш материаллари ва транспорт воситалари ва қишлоқ хўжалик техникаларини этказиб бериш иш вақтидан ташқари вақтда амалга оширилиши керак. Йўллар бўйлаб транспорт воситаларини тўхтатиш тақиқланади.	Халқаро энг яхши амалиёт	Пудратчилар ва Индорама Агро қатновни бошқариш режаси	Пудратчилар учун қурилиш ҳаракатини бошқариш режаси ва Индорама Агро Трафикни бошқариш режаси
26	Хавфсизлик муаммоларини минималлаштиринг	Маҳаллий йўлларда заиф йўлдан фойдаланувчилар ва қурилишдан зарар кўрган аҳолининг хавфсизлиги камаяди	Қурилиш материаллари ва транспорт воситалари ва қишлоқ хўжалик техникаларини этказиб бериш иш вақтидан ташқари транспорт воситаларининг тўхташини тақиқлаш. Дала ва қурилиш майдонларидан ташқарида ҳаракатланаётган транспорт воситаларининг ўткир қисмлари олиб ташланиши ёки хавфсиз ҳолатга ўтказилиши керак	Халқаро энг яхши амалиёт	Йўл-транспорт ҳодисалари бўйича миллий талаблар асосида стандарт мониторинг. Махсус мониторинг талаб қилинмайди.	Ҳайдовчилар учун хавфсизлик қоидалари
27	Маҳаллий йўлларда йўллардан фойдаланувчиларнинг ва йўллар бўйлаб жойлашган аҳоли пунктларининг хавфсизлигини таъминлаш	Материалларни этказиб бериш, ғайритабиий юклар ва ишчилар транспорти	Қурилиш ҳаракатини бошқариш режасини ва имкон қадар аҳоли пунктларидан узоқда барча этказиб бериш йўлларини лойиҳалаштириш учун. Ҳар доим тезлик чекловларига мажбурий риоя қилиш.	Халқаро энг яхши амалиёт	Қурилиш ҳаракатини бошқариш режасини кўриб чиқиш учун Индорама Агро	Қурилиш ҳаракатини бошқариш режаси

2.5.9 Шовқин ва тебранишни бошқариш

Жадвал 2.8: Шовқин ва тебранишни бошқариш матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
28	Жойларда ишлаб чиқариладиган завод ва фаолият натижасида юзага келадиган шовқинни камайтириш	Жойни қазиш, текислаш ва бошқа ишлар билан боғлиқ ишлар	<ul style="list-style-type: none"> Сезгир ретсепторларга улашган жойларда шовқинли ишлар кундузи амалга оширилади; Двигателларнинг кераксиз айланишига йўл қўйилмайди ва жиҳоз ишлатилмаганда ёпилади; Транспортнинг ички йўналишлари яхши сақланади; Завод ва транспорт воситалари биргаликда эмас, балки кетма-кет ишга туширилади; Зарур бўлганда эгзозни ўчириш тизимлари ёки акустик двигател қопқоқлари ишлатилади; Машиналар ҳар доим ишлаб чиқарувчиларнинг кўрсатмаларига мувофиқ ишлайди; Қурилма жиҳозларини шовқин сезадиган жойлардан узоқроқ тутишда эҳтиёт бўлиш керак; Мумкин бўлган ҳолларда, юклаш ва тушириш ҳам бундай жойлардан олиб ташланади. 	<p>ЕТТБ АОТ4</p> <p>ХМК АОС</p> <p>Миллий қонунчилик</p>	<p>Автотранспорт воситаларининг шовқин даражасини доимий назорат қилиш мунтазам равишда амалга оширилиши керак</p>	<p>ҚБР (УБ).</p> <p>Пудратчиларнинг жамоавий шикоят механизми</p>

2.5.10 Иссиқхона газларини бошқариш

Жадвал 2.9: Иссиқхона газларини бошқариш матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
29	ИГлари чиқиндиларини камайтириш	Эмиссияси бўлган транспорт воситаларидан, қурилиш заводи ва генераторлардан фойдаланиш	Янги ва самарали транспорт воситаларидан, қурилиш заводи ва генераторлардан фойдаланиш. Ишлатилмаётганда барча жиҳозларни сақлаш ва ўчириш керак. ЕУРО-5 двигателлари бўлган заводдан фойдаланиш (иложи бўлса)	ЕТТБ АОТЗ ХМК АМСХ бўйича кўрсатмалар	Пудратчилар янги завод ишлаётганлиги тўғрисида далиллар, заводга техник хизмат кўрсатишни қайд этиш. Пудратчилар Индорама Агрога ҳар ойда ёқилғи сарфини ҳисоблаб чиқишади.	ҚБР (УБ).
30	ИГ лари чиқиндиларини камайтириш	Ходимларнинг транспорт воситалари ҳаракати	Турли хил жойларга ташриф буюришни талаб қилмайдиган иш мажбуриятлари шахсий ходимларнинг шахсий автоуловларини тўхтатиш учун бўш жой чекловлари. Ишчиларни иш жойига / транспортдан ташкиллаштирилган ташиш.	ЕТТБ АОТЗ ХМК АМСХ бўйича кўрсатмалар	Биргаликда олиб кетиш вариантлари ишчиларга тақдим этилди.	ҚБР (УБ).

2.5.11 Маданий меросни бошқариш

Жадвал 2.10: Маданий меросни бошқариш

№	Мақсад	Фаолият	Энгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
31	Маданий мерос хусусиятларига зарар этказмаслик. Археологик топилмаларни ёзиб олинг.	Қурилиш даврида қазиш ишлари	Лойиҳани амалга ошириш жараёнида аниқланмаган археологик топилмалар ёки хусусиятлар аниқланган тақдирда, ишларни тўхтатиш ва қолдиқларнинг археологик потенсиалини баҳолашга имкон берадиган фавқулдда ҳолат талаб қилинади. "Имкониятни топиш процедураси" ҚАМБР дастурига киритилади. Агар қомилган қилинган археологик қолдиқлар муҳим аҳамиятга эга бўлса, унда зарарни энгиллаштирадиган тизим ўрнатилади. Бунга қолдиқларни ҳимоя қилиш ёки қолдиқларни қазиш ва қайд қилиш тизими кириши мумкин.	Жаҳон банкининг маданий манбалар бўйича сиёсати ХМК АОС 8	Мониторинг талаб қилинмайди	

2.6 Операцияни юмшатиш чоралари ҳақида қисқача маълумот

2.6.1 Кириш

Қуйидаги кичик бўлимларда лойиҳани амалга ошириш бўйича индивидуал фаолиятга алоҳида эътибор қаратилган бўлиб, у зарур бўлганда ва зарур бўлса, экологик ва ижтимоий жиҳатлар билан боғлиқ юмшатиш ва мониторингнинг аниқ чораларини белгилайди.

Лойиҳани амалга ошириш жараёни аллақачон рўй берганлигини инобатга олган ҳолда, компания Операцион сиёсат, режалар ва процедураларга устуворлик бериши керак.

2.6.2 Ижтимоий бошқарув

Жадвал 2.11: Ижтимоий бошқарувнинг амалий матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
1	Доимий иш жойлари ва иш жойларини аёллар ва бевосита таъсир кўрсатадиган жамоалар ўртасида рағбатлантириш	Ишга ёллашда маълумотни ошкор қилиш	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳани ишга олиш сиёсатини операция босқичига янгиланг • Оператсион пудратчиларни шартноманинг шартлари бўйича Лойиҳани ёллаш сиёсатига риоя қилишларини таъминлаш • Лойиҳани ёллаш сиёсатига маҳаллий лавозимларни эгаллаш учун устуворликларни белгилаш талабини киритиш • Лойиҳани ёллаш сиёсатига аёлларни қишлоқ хўжалигининг бошқа жабҳаларига жалб қилиш ва жалб қилиш бўйича аниқ мақсадларни киритиш ва тўғридан-тўғри зарар кўрган ТҚЖлардан маҳаллий иш билан таъминлашга кўмаклашиш • Лойиҳаларни ёллаш бўйича сиёсатни маҳаллаларда, туман ҳокимликлари ва бандликка кўмаклашиш марказлари орқали маҳаллий жамоаларда кенг ёритиб бериш. • Доимий ва мавсумий янги реклама эълонларини, шу жумладан зарур маҳорат даражаси, ходимларни ёллаш жараёни ва шартномалар муддати ҳақида маҳаллалар, бандлик марказлари ва туман ҳокимиятлари орқали эълон қилинг. • ТҚЖларда ишсиз ва ишсиз аёлларни биринчи ўринга қўйиш 	ЕТТБ АОТ1 ва АОТ 22 ХМК АОС1 ва АОС2	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳани ёллаш сиёсати янгиланди • Аёлларни иш билан таъминлаш ва маҳаллий бандликни рағбатлантириш бўйича мақсадлар белгиланди • Реклама ва хабарномаларнинг нусхалари. 	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳани ёллаш бўйича сиёсат • Оператсион пудратчилар билан тузилган шартномалар
2	ТҚЖларда яшайдиган одамлар учун даромадлар ва даромадларни яхшилаш	Оператсион ёллаш ва тирикчиликни тиклаш	<ul style="list-style-type: none"> • Гендер Ҳаракат Режасини (ГҲР) ишлаб чиқиш • Аёлларни ёллаш ва жалб қилиш учун ёллаш сиёсатининг мақсадларига мувофиқ келадиган ҳаракатларни аниқланг • Таълимга бўлган эҳтиёжни баҳоланг ва мавжуд ишчиларни зўравонлик ва гендер зўравонлик бўйича ўқув дастурларини аниқланг • Маҳаллий аёлларнинг лойиҳада иштирок этишлари ва ўқитиш имкониятларини яратиш учун ўқитиш эҳтиёжларини баҳоланг • Аёллар учун ўқишга киришга тўсқинлик қилиши мумкин бўлган жиҳатларни баҳоланг (масалан, транспорт билан таъминлаш ва ҳ.к.) ва натижаларни ГҲР га қўшинг. 	ЕТТБ АОТ2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> • ГҲР ишлаб чиқилди • Аёлларни ёллаш ва жалб қилиш бўйича мақсадлар белгиланган • Ёлланган ходимларнинг шахсий ҳужжатлари • Ўқув эҳтиёжларини баҳолаш ёзувлари • Мавжуд ходимлар учун ўқув дастурлари • Аёллар ва мавсумий ишчилар учун малака ошириш дастури ишлаб чиқилди • Тренинглари ва иштирокчиларнинг ёзувлари • Ўқув гувоҳномалари 	<ul style="list-style-type: none"> • Гендер Ҳаракатлари Режаси • Тирикчилини тиклаш режаси • Халқаро Кредиторлар олдида мажбурий ТТР ҳисоботи • Компанияда аёллар учун реклама дастури

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<ul style="list-style-type: none"> • ТҚЖда аёллар ва мавсумий ишчилар учун замонавий дастур ишлаб чиқиш, режалаштириш ва амалга ошириш • Лойиҳада мавжуд лавозимларни эгаллаш учун аёллар ва мавсумий ишчиларнинг малакасини ошириш бўйича ҳаракатларни аниқланг. • Упскиллинг дастурини лойиҳани механизатсиялаш жадвали билан боғланг • Упскиллинг дастурини ТТРга киритинг ва ГХРга мурожаат қилинг • ТТР ҳисоботининг бир қисми сифатида модернизатсия дастурининг амалга оширилганлиги тўғрисида ҳисобот • Компаниядаги аёлларнинг мартаба имкониятларини ошириш учун лойиҳада ишлаган аёлларни рағбатлантириш дастурини ишлаб чиқиш, режалаштириш ва амалга ошириш. 		<ul style="list-style-type: none"> • Юқори даражадаги дастур ишлаб чиқилган ва ТТР таркибига киритилган • ТТР амалга оширилишининг ҳисоботи • Аёллар учун реклама дастури (компанияда ишлайдиганлар) • Рағбатлантириш дастуридаги ҳаракатлар тўғрисида ҳисобот 	
3	Ҳамжамиятлар билан алоқада бўлинг	Жамият ривожланиши	<ul style="list-style-type: none"> • Ҳамжамиятни ривожлантириш режасини тайёрлаш ва расмийлаштириш • АМЭИТБ ва МГМ консултатсияларида кўтарилган жамоавий муаммоларни ҳал қилиш учун корпоратив ижтимоий жавобгарлик чораларини (КИЖ) аниқланг ва режалаштиринг. • Ҳар йили корпоратив ижтимоий жавобгарлик чоралари тўғрисида ҳисобот бериш. 	ЕТТБ АОТ2 ва АОТ10 ХМК АОС1	<ul style="list-style-type: none"> • Жамиятни ривожлантириш режаси ишлаб чиқилган • КИЖ чоралари аниқланган • КИЖ бўйича йиллик ҳисоботлар 	<ul style="list-style-type: none"> • Жамиятни ривожлантириш режаси • КИЖ ҳақида ҳисобот
4	Лойиҳани амалга ошириш учун малакали кадрлар билан таъминлаш	Кўникмаларни ривожлантириш бўйича тренинг	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳани малакали кадрлар билан таъминлаш ва оператсион ходимларнинг доимий ривожланишига имкон берадиган ўқув ва мураббийлик сиёсатини ишлаб чиқиш • Шахсий ютуқларни баҳолаш ва раҳбарият томонидан ташувчилар мақсадларини режалаштириш ва қўллаб-қувватлашга имкон бериш учун шахсий ривожланишни таҳлил қилиш учун корпоратив тизимни қабул қилинг • Лойиҳанинг бутун умри давомида лойиҳа объектларини бошқариш учун малакали ишчилар сонини жалб қилиш учун операторлар учун ўқув марказини ташкил қилинг 	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси ЕТТБ АОТ 2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> • Тренинг ва мураббийлик дастури ишлаб чиқилган • Шахсий ривожланиш шарҳлари (ШРШ) ёзувлари • Ўқув маркази ташкил этилган 	<ul style="list-style-type: none"> • Ўқитиш ва мураббийлик дастури • ШРШ баҳолаш ёзувлари • Ўқув марказининг ишлаши
5	Маҳаллий ривожланишни қўллаб-қувватлаш	Товарлар, ишлар ва хизматларни харид қилиш	<ul style="list-style-type: none"> • Қурилиш босқичида ишлаб чиқилган лойиҳани сотиб олиш сиёсатини янгилаш ва маҳаллий буюртмаларни илгари суриш учун ўрнатилган амалиётларни ўзгартиринг • Лойиҳани сотиб олиш сиёсатини этказиб берувчилар ва пудратчиларга очиб беринг 	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси ЕТТБ АОТ1 ва АОТ2	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳани янгилаш сиёсати • Этказиб берувчилар ва пудратчилар билан алоқалар • Лойиҳани сотиб олиш тартиби 	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳани сотиб олиш сиёсати • Лойиҳани сотиб олиш тартиби

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<ul style="list-style-type: none"> • Харид қилиш тартибини ишлаб чиқинг, у қуйидагиларни белгилайди: Келгусидаги талабларни қондиради: <ul style="list-style-type: none"> – Маҳаллий компанияларнинг иштирок этишлари учун янада содда тендер жараёнлари – Тендер ҳужжатларини маҳаллий тилларда бериш – Тендер ҳужжатларининг паст нархи – Олдиндан малака талаблари – Маҳаллий фирмалар учун нарх имтиёзлари – Маҳаллий тадбиркорлик хизматларидан фойдаланиш учун чекланмаган шартномалар – Маҳаллий корхоналар учун шартнома қийматининг ёки бутун шартноманинг нисбати – Ишлаш занжирларига эҳтиёжни камайтириш ёки камайтириш • Халқаро этказиб берувчилар ва пудратчилар билан шартномаларга пудрат шартномаларини қўшиб, маҳаллий фирмаларни этказиб бериш занжирига жалб қилиш • Лойиҳани сотиб олиш жараёнини тушунишда ёрдам бериш учун маҳаллий жойларда тендер семинарларини ўтказиш • Аёл бошчилигидаги бизнес ва маҳаллий аёл ходимларни жалб қилиш учун лойиҳа мақсадларини белгиланг. • Индорамма веб-сайтида ва "Телеграм" орқали маҳаллий этказиб берувчиларнинг имкониятларини тарғиб қилиш учун харидлар тўғрисидаги реклама эълонларини нашр этиш. 	ХМК АОС1 ва АОС2	<ul style="list-style-type: none"> • Этказиб берувчилар ва пудратчиларнинг шартномаларидаги бандлар • Тендер устахоналари ёзувлари • Харид қилиш тўғрисидаги эълонлар нусхалари • Маҳаллий аёл бошқарадиган этказиб берувчилар ва корхоналар билан тузилган шартномалар ёзувларини кузатиб бориш 	<ul style="list-style-type: none"> • Ўқув дастурлари • Шартнома қоидалари
6	Маҳаллийлаштирилган безовталикни олдини олиш	Оператсион фаолияти, машиналар ҳаракати ва автомобил транспортида этказиб бериш	Маҳаллий йўлларда ва қурилишдан зарар кўрган аҳолининг хавфсизлигини ошириш учун ҳаракатни бошқариш режасини (ҲБР) тайёрланг.	Халқаро энг яхши амалиёт	<ul style="list-style-type: none"> • Қатновни бошқариш режаси ишлаб чиқилган ва амалга оширилмоқда. 	Қатновни бошқариш режаси.
7	Лойиҳанинг асосий таъминот тармоғида болалар ва мажбурий	Бирламчи этказиб бериш занжири менежменти (шартномалар)	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳанинг кадрлар сиёсатини янгиланг • Шартнома тузилган фермерлар ва этказиб берувчиларни тегишли шартномаларда шартномалар шартлари орқали лойиҳанинг кадрлар сиёсатига риоя қилишларини боғлаш. 	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси ЕТТБ АОТ 2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> • Шартномада болалар ва мажбурий меҳнатга йўл қўйилмаслиги бўйича кадрлар сиёсатига алоҳида эътибор қаратилган 	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳанинг кадрлар сиёсати • Шартномалар тузилган фермер хўжаликлари ва этказиб берувчилар

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
	меҳнатнинг олдини олиш	тузилган хўжаликлар)	<ul style="list-style-type: none"> Шартнома тузилган фермер хўжаликлари, уларнинг ишчилари ва таъминотчиларига ишчилар ахлоқ кодексини очиб беринг Болалар ва мажбурий меҳнатга оид аниқ қоидаларни киритиш ва бузилганлик учун жаримани пудрат қилинган фермер хўжаликлари ва таъминотчилар билан белгилаш Шартномаланган фермер хўжаликлари ишчилари ва этказиб берувчиларига лойиҳа ишчиларининг шикоят механизмини тушунтириш. Лойиҳанинг барча ишчилари, шу жумладан шартномалар тузилган фермер хўжаликлари ишчилари учун шахсий гувоҳномалар тизимини яратинг ва ҳар куни лойиҳа майдонларида ким ишлаётганини ҳисобга олинг (кунлик). Пудратчилар ва уларнинг субпудратчилари (қурилиш даврида), пудрат шартномалари асосида ишлайдиган фермер хўжаликлари, шу жумладан уларнинг фермалари ишчилари ва мавсумий ишчиларни (иш пайтида) назорат қилиш учун камида иккита меҳнат ходими ва иккита ижтимоий ходимни (шу жумладан аёл ходимларни) тайинланг. Кадрлар сиёсатида риоя этиш учун шартномалар тузилган фермер хўжаликлари учун мавжуд мониторинг гуруҳлари билан боғланади Пахта йиғим-терими даврида болаларнинг ва мажбурий меҳнатнинг хавфини ҳар доим алоҳида баҳолаш ва мониторинг қилиш учун лойиҳанинг мониторинг дастурини ишлаб чиқинг Янги тузилган фермер хўжалиklarини қамраб олиш учун ЯПТ ўқув дастурларини кенгайтириш Шартнома тузган фермерлар ва уларнинг ишчиларига тренинг ўтказиш ва салоҳиятни ошириш Болада ёки мажбурий меҳнатда гумон қилинган ҳар қандай ҳолатлар тўғрисида зудлик билан кредиторларга хабар беринг Маҳаллий ҳокимият ва тегишли ҳокимият органларига болалар ва мажбурий меҳнатга оид ишларнинг ҳолатлари ёки уларнинг шубҳалари тўғрисида ҳисобот бериш Халқаро кредит берувчиларга ҳар йили ўрим-йиғим-терим даврида мониторинг натижалари тўғрисида ва ҳар йили 	<ul style="list-style-type: none"> Ишчиларнинг Хулқ-атвор кодексига риоя қилишга розилигини кўрсатадиган имзо варақалари Болалар ва мажбурий меҳнат тўғрисидаги қоидалар ва пудрат қилинган фермер хўжаликлари ва этказиб берувчилар билан тузилган шартномалардаги қоидабузарликлар учун жазоларни белгилаш Карта тизимидаги ёзувлар Тайинланган меҳнат ва ижтимоий масалалар бўйича мутахассислар (камида иккитадан) Меҳнат ва ижтимоий хизмат ходимларининг ўқув ёзувлари, лавозим тавсифи ва резюмелари Лойиҳани мониторинг қилишнинг расмийлаштирилган дастури ЯПТ ўқув ёзувлари Потенциални ошириш бўйича тренинг ёзувлари ва шартномалар имзоланган фермерлар ва уларнинг ишчиларининг сертификатлари нусхалари Болалар ва мажбурий меҳнат тўғрисида туман ҳокимиятларига ҳисобот бериш Халқаро кредиторларга болалар ва мажбурий меҳнатни мониторинг қилиш бўйича йиллик ҳисоботлар Индорама Агро томонидан ташқи қарз берувчиларга мониторинг ва ҳисобот бериш доирасида ташкил этилган меҳнат назорати Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш гуруҳлари билан меҳнатни мониторинг қилиш миссиялари бўйича алоқаларни қайд этиш 	<ul style="list-style-type: none"> билан шартномалар тузиш Ходимларнинг ахлоқ қоидалари Лойиҳадан шикоят қилиш механизми Лойиҳаларни мониторинг қилиш дастури Шартнома тузилган фермер хўжаликлари ва уларнинг ишчилари учун ўқув дастурлари 	

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
			<p>кредит шартномалари бўйича мажбурий ҳисоботнинг таркибий қисми сифатида болалар ва мажбурий меҳнатни текшириш бўйича ҳисобот бериш.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Меҳнат мониторинги миссиялари бўйича НТ ва инсон ҳуқуқлари гуруҳлари билан очиқ ҳамкорлик ва яқин ҳамкорлик қилиш. • Пахта йиғим-терими пайтида учинчи томон кузатув миссиялари билан фаол ҳамкорлик қилинг ва иштирок этинг 			
8	Барча ишчилар учун меҳнатдаги инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш	Инсон ҳуқуқларини бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> • Ушбу амалиёт учун инсон ҳуқуқлари сиёсати лойиҳасини янгиланг. • Барча ходимларга, шартномалар тузилган фермер хўжаликларига, уларнинг ишчиларига ва бошқа этказиб берувчиларга инсон ҳуқуқлари сиёсатини тушунтириш. • Шартнома тузган фермер хўжаликлари ва лойиҳанинг бошқа этказиб берувчиларини лойиҳанинг Инсон ҳуқуқлари сиёсатига риоя қилишларини боғлаш. • Барча доимий ва мавсумий ишчилар, шу жумладан шартномалар тузилган фермаларда ҳам меҳнат шартномаларини тузинг • Ишчиларнинг шикоят қилиш механизмини (Компания томонидан бошқарилади), барча лойиҳа ишчилари, шу жумладан пудрат шартномалари бўйича ишчилар ва таъминот занжири ишчилари учун очиқ бўлиши мумкин. • Пудрат қилинган фермер хўжаликлари, шу жумладан уларнинг фермалари / ишчилари ва мавсумий ишчиларни мониторинг қилиш учун масъул бўлган ва контрактатсия қилинган фермер хўжаликлари учун мавжуд мониторинг гуруҳлари билан мувофиқликни таъминлаш учун камида иккита меҳнат ходими ва иккита ижтимоий ходимни (шу жумладан аёл ходимларни) тайинланг. Шартнома тузилган фермер хўжаликларига инсон ҳуқуқлари ва меҳнат мониторинги ва ҳисобот бериш тартибини ҳужжатлаштириш, шу жумладан муаммолар аниқланганда тайинланган мажбуриятлар, муддатлар ва тиклаш жараёнларининг тавсифи. • Тартибни шартнома бўйича фермер хўжаликлари ва уларнинг фермалари ишчиларига тушунтириш. 	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси ЕТТБ АОТ2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> • Инсон ҳуқуқлари сиёсати ишлаб чиқилган • Шартномаланган фермер хўжаликлари, уларнинг ишчилари ва таъминотчиларининг инсон ҳуқуқлари бўйича сиёсатига мувофиқ келишув мавжудлигини тасдиқловчи имзо варақалари • Шартнома қоидалари • Шартномалар тузилган фермер хўжаликларида меҳнат шартномалари • Шартномаланган фермер хўжаликларида инсон ҳуқуқлари ва меҳнат мониторинги ва ҳисобот бериш тартиби 	<ul style="list-style-type: none"> • Инсон ҳуқуқлари сиёсати • Шартнома қоидалари • Меҳнат шартномалари • Шартномаланган фермер хўжаликларида инсон ҳуқуқлари ва меҳнат мониторинги ва ҳисобот бериш тартиби

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
9	ИХСни самарали бошқариш	ИХС бошқаруви	<ul style="list-style-type: none"> ИХС 18001 бошқарув тизимини жорий қилиш. ИХС сиёсати ва процедураларини корпоратив даражада ишлаб чиқиш ва амалга ошириш (ИХС менежмент тизимининг бир қисми сифатида). ИХС ни бошқариш тизимини жорий қилиш ва ИХС хавфини бошқариш учун ИХС нинг тегишли ходимларини тақсимланг. Иш пайтида ИХС муаммоларини бошқариш учун ходимларни жалб қилиш учун компаниянинг ташкилий тузилмаси (шу жумладан филиаллар) янгиланди. Ҳар бир минтақа учун тегишли АМСХ менежерларини (камида иккита) ишлатинг ёки тайинланг. ИХС бўйича ўқув дастурини ишлаб чиқинг ва ИХС бўйича зарур маълумотларга эга бўлинг ШХВ регистрини юритиш ва Компания ходимлари томонидан ШХВдан фойдаланишни назорат қилиш. Ходимларни интсидентлар ва бахтсиз ҳодисалар тўғрисида хабар беришга унданг ва уларни қандай бериш тўғрисида воситалар музокараларини қўшинг. Ҳар бир лойиҳанинг амалга ошириладиган жойи учун компания томонидан ишлаб чиқиладиган ФВТУМР³. 	ЕТТБ АОТ2 ва АОТ4. ХМК АОС2 ва АОС4. Миллий талаблар.	<ul style="list-style-type: none"> Индорама Агро-нинг ИХС сиёсати ва режалари Индорама Агро компаниясининг ИХС хавфини баҳолаш тартиби ИХС бўйича вазифаларни тақсимлаш ИндорамаАгрокомпаниясинингянгиланган ташкилийтузилмаси ИХС ўқув дастури. Лойиҳа ходимлари учун ИХС бўйича қайдлар. ИХСбрифинглариезувлари Хавфларни баҳолаш ёзувлари, майдонни бошқариш, ИХС ва ШХВга тегишли муаммоларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш чоралари. ШХВ журналлари. Бахтсиз ҳодисалар, бахтсиз ҳодисалар ва касбий касалликлар ёки соғлигини кўрсатадиган журналлар. ЕТТБ ишлаб чиқилган ва бошқа ИХС режалари сиёсати ва процедураси иш фазасида турли хавфсизлик шароитларини акс эттириш учун янгиланади. Асбоблар қўтиси музокаралари ёзувлари 	<ul style="list-style-type: none"> ОҚСАС 18001 сертификати ИХС ўқитиш Лойиҳа ходимлари томонидан бахтсиз ҳодисалар ва бахтсиз ҳодисалар тўғрисида хабар бериш ОҚС ходимлари томонидан доимий мониторинг.
10	Иш ва дам олиш учун хавфсиз муҳитни сақлаш	Ишчилар турар жойларини бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> Иккита ишчининг турар жой режасини ишлаб чиқинг (ҳар бир турар-жой комплексига биттадан) Халқаро кредиторлар билан ишчиларнинг турар жой режаларини тасдиқланг Ҳар бир жойда турар жой менежерларини тайинланг. 	ЕТТБ АОТ 2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> Ҳар бир турар-жой мажмуаси учун ишчиларнинг турар жой режалари ишлаб чиқилади Халқаро ер эгаларидан ҳеч қандай эътироз олинмади Турар жой менежерлари тайинланган. 	Ишчиларнинг турар жой режаси

³ Фавқуллодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси (ХМК ва ЕТТБ талаб қилганидек)

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
11	Инсон ресурсларини ривожлантириш ва меҳнат шикоятлари	Меҳнат муносабатлари ва меҳнат шароитлари	<ul style="list-style-type: none"> Кадрлар бўйича процедураларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш (масалан, ёллаш, рағбатлантириш, баҳолаш, ўқитиш ва ҳқ) ва уларни лойиҳанинг Кадрлар сиёсатига ҳавола қилиш (юқоридаги 7-бандга қаранг). Кадрлар сиёсатини барча ходимлар, этказиб берувчилар ва пудратчиларга тушунтириш Ишчиларга шикоят қилиш тартибини янгиланг ва барча ходимларга этказинг Компаниянинг ҳар бир филиалида ишчилар шикоятлари бўйича менежерни тайинланг Барча ишчиларнинг шикоятларини шикоят журналида қайд этинг 	ЕТТБ АОТ 2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> ИХ процедуралари Лойиҳанинг Кадрлар сиёсатида ишлаб чиқилган ва эслатиб ўтилган. Шартномага эга фермер хўжаликлари ва таъминотчилар томонидан лойиҳанинг Кадрлар сиёсатига риоя қилиш тўғрисида келишув мавжудлигини тасдиқловчи имзо варақалари Ҳужжатлаштирилган лойиҳа ишчиларининг шикоят қилиш тартиби Компаниянинг ҳар бир филиалида ишчиларнинг шикоятлари бўйича менежер Мурожаатларни қайд қилиш 	<ul style="list-style-type: none"> Кадрлар сиёсати Кадрлар билан ишлаш бўйича процедуралар Ишчиларнинг шикоят қилиш механизми
12	Иш пайтида саломатлик, хавфсизлик ва фаровонлик учун хавфларни бошқариш	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	<ul style="list-style-type: none"> Барча транспорт воситаларида тўкилган тўпламлар ва ўт ўчириш мосламалари Ҳар бир ҳайдовчига фавқулдда вазиятлар хизматиға мурожаат қилиш учун мобил телефонни бериш. Амалиёт босқичида Қатновни бошқариш режасини (ҚБР) ишлаб чиқинг Фавқулдда вазиятларга тайёргарлик ва уларга қарши ҳаракат режасини ишлаб чиқинг Иш жойидаги хавфсизлик кўрсатмаларини ишлаб чиқинг 	ЕТТБ АОТ 2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> Ходимларнинг ўзини тутиш қоидалари барча ишлайдиган ходимларга ошкор қилинади Жой хавфсизлигини таъминлаш бўйича барча тадбирларни яқунлаш Хавфсиз ва малакали қўриқчилар Лойиҳа хавфсизлиги ходимларининг ўқув ёзувлари ва сертификатлари Хавфсизлик ходимларининг ноқонуний хатти-ҳаракатлари тўғрисида хабар берилган Барча транспорт воситаларида тўкилган тўпламлар ва ўт ўчириш мосламалари Фавқулдда хизматларга мурожаат қилиш учун ҳар бир ҳайдовчига эга мобил телефонлар Қатновни бошқариш режаси Фавқулдда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси Иш жойидаги хавфсизлик бўйича кўрсатмалар 	<ul style="list-style-type: none"> Ходимларнинг ахлоқ қоидалари Хавфсизлик хизмати ходимларини ўқитиш Қатновни бошқариш режаси Фавқулдда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси Иш жойидаги хавфсизлик бўйича кўрсатмалар

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
13	Жамиятни жалб қилишни рағбатлантириш	Манфаатдор томонларни жалб қилиш ва шикоятларни бошқариш	<ul style="list-style-type: none"> • Лойиҳанинг ХЖҚРини операциялардан олдин янгиланг • Фаолият босқичида жамоаларнинг шикоят қилиш механизмини расмийлаштириш. • ЖБАҚМ шикоятларни рўйхатга олиш учун жавобгардир ва кенг тарқалган ёки такрорланувчи муаммоларни аниқлаш учун шикоятлар журнаlines таҳлил қилади. • ЖБАҚМ Индорама Агро раҳбарияти билан шикоятларни ва кейинги муаммоларни таснифлаш, сабабларни бартараф этиш ва кейинги такрорланишни олдини олиш учун ҳаракатларни аниқлаш учун. • Йиллик экологик ва ижтимоий кўрсаткичлар ва барқарорлик тўғрисидаги ҳисобот. 	ЕТТБ АОТ1 ХМК АОС1	<ul style="list-style-type: none"> • Шикоятлар журнали. • Учрашувлар дақиқалари. • Маълум қилинган сана ва очилган маълумотлар. • ХЖҚР бўйича ёзувлар. • Индорама раҳбариятига шикоятлар ҳақида ярим йиллик ҳисобот. • Индорама-нинг атроф-муҳит ва ижтимоий кўрсаткичларни ўз ичига олган ҳар йилги молиявий бўлмаган ҳисоботлари. 	<ul style="list-style-type: none"> • ХЖҚР. • Ҳамжамиятнинг шикоят қилиш механизми. • Йиллик молиявий ҳисобот.
14	Текшириш вақтида ижтимоий кескинликни юмшатиш	Меҳнатни бошқариш	Кутилаётган иш ҳақи миқдоридан 18 ой олдин ишчи кучи сезиларли даражада қисқарган тақдирда иш ҳақини қисқартириш режаси ишлаб чиқиши керак.	Ўзбекистоннинг Меҳнат кодекси ЕТТБ АОТ2 ХМК АОС2	<ul style="list-style-type: none"> • Ишни қисқартириш режаси. Қисқартиришдан азият чеккан одамлар сони қайд этилади. • Режалаштириш режаси натижалари. • Таъсир қилинган ходимлар билан учрашувлар протоколи. • Маҳаллий бандлик марказларига хабарномалар. 	Ишни қисқартириш режаси.

2.6.3 Ҳаво сифатини бошқариш

Жадвал 2.12: Ҳавонинг сифатини бошқариш бўйича матритса

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
15	Ишчилар ва жамоанинг саломатлиги ва хавфсизлигини таъминлаш	Пахта тозалаш заводларининг ишлаши	<ul style="list-style-type: none"> Ҳаво аспирацияси ва филтрация тизимлари пахта чангининг тўлиқ тозаланишини таъминлаши керак; Аспирация тизими конденсацияланишни ва уруғларни қайта ишлаш жараёнида максимал миқдордаги олтингугурт кислотаси тутунининг тутилишини таъминлайди; Газ қозонларининг дизайни ва ишлаш тартиби азот оксиди ва олтингугурт оксиди чиқиндилари бўйича миллий қоидаларга жавоб бериши ва барча иш режимларида ушбу моддаларнинг минимал мумкин бўлган миқдорини таъминлаши керак; Газ қозонлари устунларининг баландлиги чиқиндиларни ифлослантирувчи моддаларнинг максимал даражада тарқалишини таъминлаш учун танланади; Қочиб кетадиган чиқиндилар манбаини таъсирини камайтириш учун ёнилғи баклари, қувурлар ва қулфлаш мосламаларини доимий мониторинг ва ўз вақтида таъмирлаш керак. 	<p>ЕТТБ АОТ2, АОТ3, АОТ4</p> <p>ХМК АМСХ бўйича кўрсатмалар</p> <p>Миллий қонунчилик</p>	Стационар манбалардан ифлосланиш миқдорининг миқдорий мониторинги ва ёқилғи сарфини (табиий газ, дизел, бензин) ҳисобга олиниши керак.	<p>Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш идоралари томонидан тасдиқланган чегараларга қатъий риоя қилиш.</p> <p>Атроф-муҳит мониторинги режаси</p>
16	Ишчилар ва жамоанинг саломатлиги ва хавфсизлигини таъминлаш	Дала ишлари	<ul style="list-style-type: none"> Далаларда ишлар об-ҳаво шароитларини ҳисобга олган ҳолда, шу жумладан шамолли кунларда турар-жойларга чанг тушишини минималлаштириш учун чанг ҳосил қилувчи фаолиятни тақиқлашни ҳисобга олган ҳолда олиб борилади. Юқоридаги талаб ўғит ва пеститсид еритмаларига пуркаш учун ҳам қўлланилади. Бундай ишларни аҳоли пунктлари яқинида амалга оширишда шамолнинг пайдо бўлиши ва тезлигини ҳисобга олиш керак. Ифлослантирувчи моддаларнинг камроқ эмиссиясини таъминлаш учун ишламаётган транспорт воситаларини тақиқлаш. 	<p>ЕТТБ АОТ2, АОТ3, АОТ4</p> <p>ХМК АМСХ бўйича кўрсатмалар</p> <p>Миллий қонунчилик</p>	Қўллаш мумкин эмас	Шамолли кунларнинг мониторинги ва чанг ишларини ва ўғитлар / пеститсидларни қўллашни режалаштириш.

2.6.4 Тупроқ таъсирини бошқариш

Жадвал 2.13: Тупроққа таъсирни оператсион бошқариш матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
17	Тупроқ, ер ости сувлари ва инсон саломатлигига таъсир қилишдан сақланинг	Умумий оператсион фаолият Оқиш ва хавфли материаллар ва чиқиндиларнинг тўкилишига йўл қўймаслик керак	<ul style="list-style-type: none"> Лойиҳани амалга ошириш учун маҳаллий қоидаларга ва илғор тажрибага мувофиқ энг яхши тажрибадан фойдаланинг. Дамлама идишлари ускунадан оқиб тушиш ва тўкилишларни олдини олиш учун ва ёнилғи куйиш пайтида ишлатилади. Маҳаллий қоидаларга мувофиқ фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилиш режасини ва тўкилиш оқибатларини бартараф этишнинг алоҳида режасини ишлаб чиқинг Ёнилғи оқаётган тақдирда ифлосланган материални тозалаш. Хавфли материаллар оқиши ва тўкилмаслиги учун этарли даражада сақланади. Барча ёқилғи ва кимёвий моддаларни сақлаш учун тегишли тўпламлар таъминланади. Пеститсидлар, дефолиантлар ва ўғитларни тақиқлаш ер, суғориш ва дренаж тизимларига ташланишда қолмоқда. 	<p>ЕТТБ АОТЗ</p> <p>ХМК АОСЗ</p> <p>ХМК АМСХ бўйича кўрсатмалар</p> <p>Миллий қонунчилик</p>	<p>Тупроқ мониторингини давом эттириш</p> <p>Доимий равишда жойни текшириш.</p> <p>Мониторинг ҳисоботлари ташк мониторингларга тақдим этилиши керак.</p>	<p>Атроф-муҳит мониторинги режаси</p> <p>Хавфли материаллар билан ишлаш ва сақлаш бўйича қўлланма</p>
18	Тупроқ ва ер ости сувлари сифатига таъсирини минималлаштириш	Жойни дренажлаш ва оқава сувлар	<ul style="list-style-type: none"> Ерга ифлосланган оқава сув йиғилмайди ва тозаланади. Дренаж тизимини кузатиш ва техник хизмат кўрсатиш, шунингдек дренажнинг чиқиб кетишини жойга хизмат кўрсатиш режасига мувофиқ амалга ошириш. 	<p>ЕТТБ АОТЗ</p> <p>ХМК АОСЗ</p> <p>ХМК АМСХ бўйича кўрсатмалар</p> <p>Миллий қонунчилик</p>	<p>Ер ости сувлари сифатини мониторинг қилиш</p> <p>Оқава сувлар сифатини мониторинг қилиш</p> <p>Ер усти сувлари мониторинги (дренаж)</p>	<p>Атроф-муҳит мониторинги режаси</p>
19	Тупроқ ва ер ости сувлари сифатига таъсирини минималлаштириш	Ер ишлари / майдонларни текислаш	<ul style="list-style-type: none"> Об-ҳаво шароитида, яъни шамол кучи паст бўлган шамол кучи билан ифлосланиши мумкин бўлган чанг миқдорини камайитириш учун ер ости ишларини бажаринг. Ишчилар чангни ютишдан ҳимоя қилиш учун тегишли ШХВ кийишлари керак. 	<p>ЕТТБ АОТЗ</p> <p>ХМК АОСЗ</p> <p>ХМК АМСХ бўйича кўрсатмалар</p> <p>Миллий қонунчилик</p>	<p>Керак эмас</p>	<p>Алоҳида хавф омилларига мувофиқ талаб қилинадиган ШХВ даражасини аниқлаш учун хавфни аниқлаш амалга оширилади.</p>
20	Тупроқ ва ер ости сувлари сифатига таъсирини минималлаштириш	Ўсимликларни парвариш қилиш. Пеститсидлар, дефолиантлар ва ўғитларнинг тупроқ сифатига таъсири	<ul style="list-style-type: none"> Пеститсидлар, дефолиантлар ва ўғитларни ҳаддан ташқари қўллашни тақиқлаш. Ўғитлар, пеститсидлар ва бошқа агрокимёвий еритмалар тайёрлаш бўйича қатъий кўрсатмаларни киритиш ва экинларга эҳтиёжни аниқлаш. 	<p>ЕТТБ АОТЗ</p> <p>ХМК АОСЗ</p>	<p>Ўғитлар, пеститсидлар ва бошқ агрокимёвий еритмалар тайёрлаш нazorat қилиш ва экинларга бўлга эҳтиёжни аниқлаш.</p>	<p>Пеститсидлар, дефолиантлар ва ўғитларни қўллаш режаси.</p>

2.6.5 Сув ресурслари ва сув сифатини бошқариш

Жадвал 2.14: Сув ресурслари ва сув сифатини бошқариш

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
21	Юзаки сувни ифлосланишдан сақланг	Кимёвий моддалар ва мойларни сақлаш	<ul style="list-style-type: none"> Ерозияни ва каналларга кириб борадиган юқори чўкинди ёғи эҳтимолини минималлаштириш учун, айниқса, ёмғир пайтида, дренаж ва канализатсия оқимини бошқариш. Қазилган материални дренаждан узоқда сақлаш ва захираларни сақлаш Суюқликлар, кимёвий моддалар ва ёнилғи қуйиш учун зич ёпилган, ўралган жойлар, ёқилғи ишлатиладиган ёки сақланадиган жойларда нефтни ушлаб турадиган воситалар ёрдамида ифлосланишнинг олдини олиш, улардан фойдаланиш учун тўкиладиган тўппам ва протоколлар билан таъминлаш ва ҳар қандай таъсирни минималлаштириш учун тегишли утилизатсия қилиш. 	ЕТТБ АОТЗ ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари Миллий қонунчилик	Дренаж сувини пеститсидлар ва нефт маҳсулотлари билан ифлосланишига йўл қўймаслик учун ўғитлар ва пеститсидларни қўллаш бўйича батафсил маълумотни сақлаш керак. Лойиҳанинг дренаж сувлари таркибига таъсирини аниқлаш учун суғориш ва дренаж сувлари мунтазам равишда назорат қилиб турилади.	Атроф-муҳит мониторинги режаси
22	Юзаки сувни ифлосланишдан сақланг	Бўронли сув	<ul style="list-style-type: none"> Бўронли сув йиғиш ва тозалаш ишлари олиб борилади, бундай қурилмалар майдалашни олиб ташлаш ва мойни ушлаб туришни ўз ичига олиши керак. Санитария-тозалаш иншоотлари септик резервуарга йиғилади ва кейинчалик ихтисослашган пудратчи томонидан тозалаш учун чиқарилади. 	ЕТТБ АОТЗ ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари Миллий қонунчилик	Оқова сувларни мунтазам равишда мониторинг қилиш. Оқова сувларнинг сифати атроф-муҳитни тасдиқлаш билан қатъий мувофиқ бўлиши керак	Атроф-муҳит мониторинги режаси
23	Юзаки сувни ифлосланишдан сақланг	Машиналарни ювиш	<ul style="list-style-type: none"> Қишлоқ хўжалиги техникаларини ва бошқа транспорт воситаларини ювиш, сувни қайта ишлаш тизимлари ўрнатилган жойларда ўрнатилади. 	ЕТТБ АОТЗ ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари Миллий қонунчилик	Талаб этилмайди	Атроф-муҳит мониторинги режаси

2.6.6 Экология ва биохилма-хилликни бошқариш

Жадвал 2.15: Экология ва биохилма-хилликни бошқариш

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / қучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
24	Сутемизувчилар, қушлар ва бошқа ҳайвонлар учун безовталикини минималлаштириш	Лойиҳанинг ишидан шовқин ва ёруғлик	<ul style="list-style-type: none"> Шовқин стандартларига жавоб берадиган замонавий жиҳозлардан фойдаланган ҳолда шовқинни камайтириш. Транспорт воситаларининг тўхтаб туришини тақиқланг Сунъий ёритиш керак бўлганда ёруғликнинг ифлосланишини олдини олиш учун паст ёритгичдан фойдаланинг. 	ЕТТБ АОТ6 ХМК АОС 6	Доимий равишда жойни текшириш. Мониторинг ҳисоботлари ташқи мониторингларга тақдим этилиши керак	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси
25	Биохилма-хилликни яхшилаш	Ҳайвонлар учун мос яшаш жойларини таъминлаш	<ul style="list-style-type: none"> Жойда ва ундан ташқарида экиш. Майсазорларни жойлаштириш учун ҳудуддан максимал даражада фойдаланиш. 	ЕТТБ АОТ6 ХМК АОС 6	Дарахтларнинг йиллик ҳолатини мониторинг қилиш.	Уй шароитида сақлаш режаси
26	Табиий бўлмаган (бегона) инвазив турлар	Уруғлардан фойдаланиш	<ul style="list-style-type: none"> Мавжуд миллий қонунчилик базасига мувофиқ келмаса, бегона турларни қасддан киритмаслик Миллий қонунчилик базасидан қатъи назар БИТни қасддан жорий этиш Чет эл турларининг киритилиши (Масалан, экиш пайтида) хавфларни баҳолаши керак Бегона турларнинг тасодифий кириб бориши ёки тарқалишининг олдини олиш чораларини кўринг (Пастга қаранг). Тупроқ ва ўсимликларнинг бузилишини ёки ҳаракатланишини минималлаштириш Тупроқнинг шикастланиши ва эмирилишининг олдини олинг Импорт қилинган тупроқ, уруғлар ва бошқа материаллар БИТнинг хавфсиз ва хавфсиз бўлишини таъминлаш (Нуфузли этказиб берувчидан олинган манбалар, тупроқнинг келиб чиқиши тўғрисида маълумот сўраш ва иложи бўлса БИТнинг мақомини тасдиқлаш) Очиқ сақланган тупроқда БИТнинг пайдо бўлишига йўл қўймаслик (маълум БИТ манбалари ёнида яланғоч тупроқни сақламанг, очиқ тупроқни қоплаш учун ўйлаб кўринг) Таркибга кирган материални хавфсиз йўқ қилинг Иложи борица табиий ўсимликларни сақланг Қайта тиклаш ва ободонлаштириш учун маҳаллий ўсимликлардан фойдаланинг БИТ учун маҳаллий бўлмаган турларни баҳоланг. 	ЕТТБ АОТ6 ХМК АОС 6 Миллий қонунчилик	Импорт қилинган тупроқ, уруғлар ва бошқа материалларнинг мониторинги	Янги турларни киритиш учун бегона инвазив турлар режаси

2.6.7 Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш

Жадвал 2.16: Материаллар ва чиқиндиларни бошқариш матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
27	Чиқиндиларни ҳосил бўлишини минималлаштириш.	Лойиҳани амалга ошириш натижасида ҳосил бўлган чиқиндилар	Лойиҳа чиқиндиларини чиқиндиларни ҳосил қилиш ва йўқ қилиш чегараларига киритинг. Иложи бўлса, чиқиндиларни қайта ишлатинг (пахта ва буғдой қолади, ёғоч чиқиндилари, ғишт, мой ва ҳк).	ЭТТБ АОТЗ ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари ХМК АОСЗ Миллий қонунчилик	Чиқиндиларни ҳосил қилиш ва ёъқ қилиш учун асос ҳужжатига мувофиқ чиқиндиларни бошқариш. Жойдаги барча чиқинди оқимларини ҳисобга олиш. Хавфли чиқиндиларни ҳисобга олиш жойдан ташқарида амалга оширилди.	Атроф-муҳит ҳаракати режаси доирасида
28	Оқиш ёки чиқиндиларни тўкилишини олдини олиш.	Чиқиндиларни ҳосил қилиш, материалларга ишлов бериш ва сақлаш	Лойиҳа чиқиндиларини чиқиндиларни ҳосил қилиш ва йўқ қилиш чегараларига киритинг. Жойдаги ва ташқаридаги чиқиндиларни сақлаш омборлари куйидагиларни ўз ичига олади: – Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндилар учун алоҳида жойлар. – Қайта фойдаланиш ва қайта ишлаш имкониятларини максимал даражада ошириш учун ҳар бир чиқинди оқими учун алоҳида идишлар ёки нарсалар. – Барча идишлар ва чиқиндиларни сақлаш идишлари мос қопқоққа эга бўлиши керак. – Суюқ чиқиндилар / мой / кимёвий моддалар тўпланган жойларда жойлашган ёки резервуарларда сақланиши (тўпланиши). – Чиқиндиларни сақлаш жойларида мавжуд бўлиши учун тўкиладиган тўпламлар.	ЭТТБ АОТЗ ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари ХМК АОСЗ Миллий қонунчилик	Индорама Агро чиқиндиларни йиғиш жойлари ва хавфли суюқликлар сақланадиган жойларнимунтазам равишда текшириб туриш. Мониторинг ҳисоботлари ташқи мониторингларгатақдим этилиши керак. Чиқиндиларни рўйхатга олиш.	Чиқиндиларни бошқариш бўйича кўрсатмалар.
29	Чиқиндиларни жойлаштириш бўйича якуний мониторинг	Якуний чиқиндилар учун жой	Барча чиқиндиларнинг охириги манзилени текширинг. Чиқиндилар ҳисобини юритиш. Лойиҳа чиқиндиларини утилизатсия қилиш учун фойдаланиладиган (чиқиндиларни тозалаш, зарарсизлантириш ва қайта ишлатиш / утилизатсия қилиш) объектларни текшириш.	ЭТТБ АОТЗ ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари Миллий қонунчилик	Чиқиндиларни рўйхатга олиш. Чиқиндиларни ҳисобга олиш маълумотлари. Текшириш ҳисоботлари.	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси

2.6.8 Транспортни бошқариш

Жадвал 2.17: Транспортни бошқаришнинг тезкор матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
30	Йўлнинг бошқа фойдаланувчиларига кечикишларни камайтириш	Қишлоқ хўжалиги транспорт воситалари ва юк машиналарининг сони туфайли йўл фойдаланувчиларига кечикишлар	Қурилиш материаллари ва транспорт воситалари ва қишлоқ хўжалик техникаларини этказиб бериш иш вақтидан ташқари вақтда амалга оширилиши керак. Йўллар бўйлаб транспорт воситаларини тўхтатиш тақиқланади.	Халқаро энг яхши амалиёт.	ҚБР Индорама Агро томонидан ишлаб чиқилган.	Индорама Агро қатновни бошқариш режаси
31	Хавфсизлик муаммоларини минималлаштириш	Маҳаллий йўлларда заиф йўлдан фойдаланувчилар ва лойиҳа таъсирига учраган аҳолининг хавфсизлиги камаяди	Далаларга кимёвий моддалар ва қишлоқ хўжалик техникаларини этказиб бериш иш вақтидан ташқари вақтда амалга оширилиши керак. Аҳоли пунктлари чегараларида транспорт воситаларининг тўхташини тақиқлаш. Майдон ташқарисида ҳаракатланаётган транспорт воситаларининг ўткир қисмлари олиб ташланиши ёки хавфсиз ҳолатга ўтказилиши керак.	Халқаро энг яхши амалиёт.	Йўл-транспорт ҳодисалари бўйича миллий талаблар асосида стандарт мониторинг. Махсус мониторинг талаб қилинмайди.	Ҳайдовчилар учун хавфсизлик қоидалари.
32	Маҳаллий йўлларда йўллардан фойдаланувчиларнинг ва йўллар бўйлаб жойлашган аҳоли пунктларининг хавфсизлигини таъминлаш	Материалларни этказиб бериш, ғайритабиий юклар (пахта) ва ишчилар транспорти	Қатновни бошқариш режасини ишлаб чиқиш ва имкон қадар аҳоли пунктларидан узоқда барча этказиб бериш йўналишларини лойиҳалаштириш. Ҳар доим тезлик чекловларига мажбурий риоя қилиш.	Халқаро энг яхши амалиёт.	ҚБР Индорама Агро томонидан ривожлантирилган.	Қатновни бошқариш режаси.

2.6.9 Шовқин ва тебраниш

Жадвал 2.18: Оператсион шовқин ва тебраниш матритсалари

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
33	Жой ишида шовқинни олдини олиш	Лойиҳанинг ишлаши	<ul style="list-style-type: none"> Барча жиҳозларга мунтазам хизмат кўрсатилади. Иш вақтидан ташқари аҳоли пунктларига яқин жойларда шовқинли ишларни тақиқлаш. Ишламаётган транспорт воситаларини тақиқлаш. 	ЕТТБ АОТ4 ХМК АМСХ Умумий кўрсатмалари Миллий қонунчилик	Шовқин таъсирини мониторинг режасига мувофиқ (Пахта тозалаш заводи майдончалари), шунингдек Денов посёлкаси яқинида. Шикоятларни жамоатчиликнинг шикоят механизми орқали ёзиб олинган ва текширинг.	Ҳамжамиятнинг шикоятлар механизми. Пахта тозалаш заводи майдончалари учун шовқинни мониторинг қилиш режаси.

2.6.10 Иссиқхона газларининг чиқиндилари

Жадвал 2.19: Иссиқхона газлари чиқиндилари матритсаси

№	Мақсад	Фаолият	Енгиллаштириш / кучайтириш	Қўлланиладиган стандартлар	Мониторинг (КПИ)	Амалга ошириш усули (режа)
34	ИГлари чиқиндиларини камайтириш	ИГлари чиқиндиларини камайтириш	<ul style="list-style-type: none"> • Янги ва самарали транспорт воситаларидан фойдаланиш. • Ишлатилмаётганда барча жиҳозларга техник хизмат кўрсатиш ва уларни ўчириб қўйиш керак. • Транспорт воситаларининг тўхтаб туришини тақиқлаш. 	Н/А	Ўсимликларга техник хизмат кўрсатиш ёзувлари	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси
		Ходимларнинг транспорт воситалари ҳаракати	Шахсий транспорт учун тўхтаб туриш жойини минималлаштириш. Оператсион ходимлари учун транспорт схемасини тақдим этиш	Н/А	Н/А	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси
		Электр энергиясидан фойдаланиш	Электр энергиясидан самарали фойдаланиш.	Н/А	Сотиб олинган энергия миқдори	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси
		Қочқин чиқиндилар	Оқиш учун қувурлар ва нефт омборларини мунтазам равишда текшириш.	ЕТТБ АОТЗ ХМК АМСХ Умумий қўрсатмалари	Оқиш сони	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси

3 Режалар, қоидалар ва процедуралар

3.1 Кириш

АМЭИТБ орқали аниқланган юмшатиш ишлари Индорама Агро ва пудратчиларнинг аниқ режалари ва сиёсатлари орқали амалга оширилади.

АМЭИТБ ЕТТБ АОТ ва ХМК АОС томонидан талаб қилинган юмшатиш чораларини амалга ошириш учун зарур бўлган қуйидаги режалар ва сиёсатларни аниқлади (Жадвал 3.1).

Жадвал 3.1: Лойиҳа томонидан ишлаб чиқиладиган сиёсат, режалар ва процедуралар

Лойиҳанинг босқичлари	
Ерни ишлаб чиқиш, тайёрлаш ва қуриш босқичи	
Лойиҳани кўчириш сиёсати асослари	Қурилиш атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси - Қурилиш бош режаси ёки услубий баённоманинг бир қисми сифатида ишлаб чиқилиши керак
Лойиҳада тирикчиликни тиклаш режаси	Қурилиш чиқиндиларини бошқариш режаси - Қурилиш бош режаси ёки услубий ҳисоботнинг бир қисми сифатида
Лойиҳани бошқажойга кўчириш бўйича ҳаракат режаси (агар мавжуд бўлса, келажакда бошқажойга кўчириш учун)	Имкониятларни топиш тартиби
Хавфсизликни бошқариш режаси (с)	Пудратчи иш жойларида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш режаси - қурилиш бош режаси ёки услубий баённоманинг бир қисми сифатида
Пудратчиларни бошқариш режаси	Хавфли материалларга ишлов бериш ва уларни сақлаш қоидалари - қурилишнинг бош режаси ёки усул баённомасининг бир қисми сифатида Қурилиш ҳаракатини бошқариш режаси Қурилишда нефтни тўкилишини тугатиш режаси - Индорама Агро нефтни тўкиб ташлашни тугатиш режасининг қисқача мазмуни (Қурилиш бош режаси ёки усулнинг бир қисми сифатида)
Ерни қуриш, тайёрлаш ва қуриш босқичи ва фойдаланиш босқичи	
Лойиҳанинг кадрлар сиёсати (қурилиш ва фойдаланиш)	
Лойиҳани ёллаш сиёсати (қурилиш ва фойдаланиш)	
Ишчиларнинг ахлоқ кодекси (қурилиш ва фойдаланиш)	
Ишчиларнинг шикоят қилиш механизми (қурилиш ва фойдаланиш)	
Ишчиларнинг турар жой режаси (лар) (қурилиш ва фойдаланиш)	
Ҳиссадорларни томонларни жалб қилиш режаси (қурилиш ва фойдаланиш)	
Ҳамжамиятнинг шикоятлар механизми (қурилиш ва фойдаланиш)	
Уй-жой қуриш режаси (қурилиш ва фойдаланиш)	
Индорама Агро атроф-муҳит мониторинги режаси (қуриш ва фойдаланиш)	
Қатновни бошқариш режаси (қурилиш ва фойдаланиш)	
Нефтни тўкишни тугатиш режаси (қурилиш ва фойдаланиш)	
Фақат иш фазаси	
Лойиҳани ёллаш сиёсати янгиланиши	Индорама Агро йиллик атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси
Лойиҳанинг кадрлар сиёсати янгиланиши	Бегона инвазив турлар режаси
Гендер ҳаракат режаси	Касбий соғлиқ ва хавфсизликнинг йиллик режаси

Лойиҳанинг босқичлари

Жамиятни ривожлантириш режаси	Индорама Агро фавқулдда вазиятларга тайёргарлиги ва ҳар бир пахта тозалаш заводи участкаси учун чора-тадбирлар режаси
Ўқув ва услубий сиёсат	Хавфли материаллар билан ишлаш ва сақлаш бўйича қўлланма
Лойиҳани сотиб олиш сиёсати	Пахта тозалаш заводи жойлари учун шовқинни мониторинг қилиш режаси - Индорама Агро Атроф-муҳит мониторинги режасининг бир қисми сифатида
Ишни қисқартириш режаси (операция охирида)	Чиқиндиларни ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш режаси
Пеститсидлар, дефолиантларваўғитларниқўллашйилликрежаси	Фавқулддавазиятларгатайёргарликвауларгамуносабатрежаси. Пудратчилар учун қисқача маълумот

Манба: Мотт МасДоналд, II жилд - АМЭИТБ ҳисоботи

Юқоридаги ҳужжатларнинг аксарияти (ёки уларнинг мазмуни) маълум даражада Ўзбекистон қонунларида талаб қилинади ва Индорама Агро-нинг тегишли хизматлари томонидан сақланади ва / ёки дизайн тўпламининг мажбурий доирасига киритилган. Шундай қилиб, лойиҳа учун такрорий режалар ва сиёсатларни ишлаб чиқиш ҳеч қандай фойда келтирмайди ва ҳужжатлар айланишини кўпайтирмайди ва лойиҳанинг барча томонларини ишини қийинлаштиради.

Шунинг учун Ўзбекистон қонунчилигида кўзда тутилган режалар, сиёсатлар ёки тадбирлар тегишли изоҳлар билан амалдаги тартибларга киритилган.

Индорама Агро шунингдек, Ҳиссадорларни жалб қилиш режаси (**ХҲҚР**) амалга оширади ва лойиҳада ўзгаришлар, масалан ўзгаришлар ёки янги ҳиссадорларни аниқланиши каби муҳим ўзгаришлар бўлганида янгилайди. Лойиҳанинг бажарилиши устидан шикоят қилиш механизми, шунингдек, лойиҳанинг бутун ҳаётий даври давомида амалга оширилади ва АМЭИТБ II жилдида ва ХҲҚР да батафсил тавсифланган.

3.2 Режалар, сиёсатлар ва процедураларга умумий нуқтаи

Жадвал 3.2: Режалар, сиёсатлар ва процедуралар матритсаси

Коъриниш	Режа ва сиёсат	Мазмун	Вақт масштаби	Жавобгарлик	Институционал жавобгарлик
Келажақда ерни сотиб олиш	Лойиҳани кўчириш сиёсати асослари	Келажақда ерни олиб кўйиш жараёнларига раҳбарлик қилиш	Режалаштириш ва ишлатиш	Индорама Агро менежменти, юристлари ва АМЕИТБ маслаҳатчиси	Халқаро кредиторлар томонидан маъқулланиши
Иқтисодий кўчиш ва тирикликни тиклаш	Лойиҳада тирикчиликни тиклаш режаси	Аҳоли фаровонлигини тиклаш режаси Индорама Агро томонидан ЭСИА маслаҳатчиси кўмагида, лойиҳанинг халқаро талабларга мувофиқ равишда, иқтисодий пасайишини камайтириш бўйича кўрсатма бериш учун ишлаб чиқилади. ТТР тўлиқ ўрнини тўлдириш қийматидаги йўқотишларни қоплашга асосланган бўлиши керак.	Ерни олиш пайтида	Индорама Агро менежменти, юристлари ва АМЕИТБ маслаҳатчиси	Халқаро кредиторлар томонидан маъқулланиши
Мажбурий кўчириш	Лойиҳани кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси	Мажбурий жисмоний кўчириш билан боғлиқ келажақдаги ер эҳтиёжлари учун кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси тайёрланади.	Ерни сотиб олиш пайтида ва бошқа кўчиришдан олдин	Индорама Агро менежменти, юристлар, ташқи маслаҳатчилар	Халқаро кредиторлар томонидан маъқулланиши
Ишга ёллаш	Ишга ёллаш сиёсати	Лойиҳани ёллаш сиёсати қурилиш ва фойдаланиш босқичларида қўлланилади. Сиёсат маҳаллий можароларга ижтимоий можароларни камайтиришга қаратилган устуворликларни белгилайди. Унда болалар ва мажбурий меҳнатдан фойдаланишни тақиқлаш бўйича лойиҳанинг позитсияси баён қилинади; камситмаслик ва тенг имкониятларни тарғиб қилиш. Унда, хусусан, маҳаллий бандликни устуворлик қилиш талаблари, хусусан аёллар, ишсизлар, малакасиз, мавсумий ишчилар, таъсирланган фермерлар каби ҳимояга муҳтож гуруҳларга устуворлик бериш талаблари киритилади. Индорама Агро лойиҳаси пудратчиларининг Лойиҳани бошқариш сиёсатининг мувофиқлигини назорат қилиш.	Қурилишни ёллаш бўйича ишларни бошлашдан олдин ишлаб чиқиш ва ошкор қилиш.	Индорама Агро пудратчиларнинг Лойиҳани ёллаш сиёсатига мувофиқлигини назорат қилиш учун жавобгардир.	Маҳаллалар

Кўриниш	Режа ва сиёсат	Мазмун	Вақт масштаби	Жавобгарлик	Институционал жавобгарлик
Меҳнатни бошқариш	Лойиҳанинг кадрлар сиёсати	Кадрлар сиёсатиغا риоя қилиш талаби пудратчилар билан тузилган шартномалардаги бандлар орқали киритилади. Маълумотлар кутиси кадрлар сиёсатининг мазмуни бўйича олиб бориладиган музокаралар ишчиларга ўз ҳуқуқларини тушунишга ёрдам беради ва ишчи кучини ҳимоя қилиш бўйича лойиҳанинг яхши ишлашини таъминлайди.	Қурилишдан олдин.	Сиёсатга риоя қилиш учун масъул бўлган пудратчиларнинг кадрлар бўлими. Индорама Агро кадрлар бўлими пудратчиларнинг Лойиҳанинг Кадрлар сиёсатиغا мувофиқлигини назорат қилиш учун жавобгардир	Индорама Агро Кадрлар бўлими. Пудратчиларнинг кадрлар билан ишлаш бўлимлари Маҳаллий меҳнат инспекциялари
Меҳнатни бошқариш	Ишчиларнинг ахлоқ қоидалари	Ишчилар иш жойида ёки ишда, қурилиш лагерида ёки идораларда ва жамоаларда ўзини тутишини тартибга солади. Маҳаллий маданиятнинг ўзига хос жиҳатлари ва мақбул хулқ-атвор, психотроп моддалар ва спиртли ичимликларни истеъмол қилиш (шу жумладан, синов), Индорама Агро ва пудратчилар мулкларига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш, ҳамкасблар ва жамоага ҳурмат кўрсатиш, жинсий йўл билан юқадиган касалликлар, контрацептив воситалар тўғрисида маълумот беради, ва қоидабузарликлар учун жазо чоралари.	Қурилишдан олдин	Индорама Агро Ходимлар билан ишлаш бошқармаси пудратчиларни ёллаш бўйича тегишли тренинглар ўтказилишини кузатиб боради. Пудратчилар ишчиларнинг кодексга риоя қилишлари учун жавобгардирлар.	Индорама Агро гуруҳи. Маҳаллий меҳнат органлари.
Хавфсизликни бошқариш режаси	Қурилиш хавфсизлигини бошқариш режаси Хавфсизликни бошқариш ҳужжатлари (тезкор)	Қурилиш хавфсизлигини бошқариш режаси ҳар бир лойиҳа майдони учун ишлаб чиқилади. У қурилиш майдончасини иш берувчилар ва бегоналар томонидан рухсатсиз киришдан ҳимоя қилиш ва маҳаллий ҳамжамиятларни рухсатсиз кириш натижасида шикастланишдан ҳимоя қилиш учун хавфсизлик чораларини белгилайди. Хавфсизликни бошқариш ҳужжатлари хавфсизлик мажбуриятлари ва ваколатларини хавфсизлик ходимларига топширади, хавфсизлик қоидалари ва кўрсатмаларини ўрнатади, кириш, куч ишлатиш ва ҳқ. Хавфсизликни бошқариш режаси маҳаллий политсия кучлари билан алоқани аниқлаш, қачон ёрдам сўралганда ва ҳоказо пайтларда амалга оширилади.	Қурилишдан олдин Ишга туширишдан олдин	Хавфсизлик бўйича пудратчи. Индорама Агро пудратчиларнинг хавфсизлик чораларига риоя қилинишини назорат қилади. Кадрлар бўлими, хавфсизлик бўйича менежер	Индорама Агро, хавфсизлик бўйича пудратчи Политсия кучлари
Меҳнат турар жойи	Қурилиш ва фойдаланиш пайтида ишчиларнинг турар жой режалари)	Ишчиларнинг турар жой режаси лойиҳани қуриш ва фойдаланиш босқичларида талаб қилинади. Қурилиш босқичида Қарши ва Гулистондаги иккита қурилиш лагерларида қурилиш ишчилари учун хавфсиз, тоза ва қулай	Қурилишдан олдин	Ишчиларни турар жой режасини амалга ошириш учун пудратчилар зиммасида. Индорама Агро пудратчиларнинг ишчиларни жойлаштириш бўйича	Маҳаллий меҳнат инспекциялари АМСХ пудратчиларнинг менежерлари.

Кобъриниш	Режа ва сиёсат	Мазмун	Вақт масштаби	Жавобгарлик	Инститсионал жавобгарлик
		<p>яшаш шароитларини таъминлаш учун ишчиларнинг турар жойлари режалари ишлаб чиқилади.</p> <p>Қурилиш босқичида ушбу режалар ҚБР доирасида амалга оширилади.</p> <p>Лойиҳа ишчиларнинг турар жойига оид шикоятларни тўплаш ва ҳал қилиш учун Ишчиларнинг шикоят механизмини қўллабди.</p> <p>Индорама Агро ва пудратчилар ҳар бир участкада Ишчиларни турар жой режаси ва турар жойни сақлаш учун жавобгар бўлган уй-жой менежерини тайинлашади.</p>		талабларига риоя қилинишини назорат қилади.	Индорама Агро компаниясининг АМСХ менежери
Пудратчиларни бошқариш	Пудратчиларни бошқариш режаси	<p>Пудратчиларни бошқариш режаси (ҚБР) пудратчиларнинг ишсиз ва экологик хавфсиз ишлаши хавфини, айниқса ишчи кучи ва ишчилар билан боғлиқ муаммоларни бошқариш воситаси сифатида ишлатилади.</p> <p>ҚБР пудратчини танлаш жараёни, пудратчининг экологик, ижтимоий, соғлиқ ва хавфсизликни баҳолаш жараёнини батафсил ёритиб беради ва пудратчиларни ва уларнинг субпудратчиларини миллий ва халқаро стандартларга мувофиқлаштиришда контракт шартлари қандай ишлатилишини кўрсатиши керак.</p>	Пудратчини танлашдан олдин	Индорама Агро таъминот бўлими, адвокатлар.	-
Меҳнат шикоятлари	Ишчиларнинг шикоят қилиш механизми	Қурилиш ва эксплуатация пайтида ишчи кучининг шикоятлари кўтарилиши мумкин бўлган расмийлаштирилган жараёни таъминлаш. Ушбу механизм Индорама Агро томонидан тузилган текширувга меҳнат шикоятларининг асослилиги, жавобгарлиги ва уларга жавоб / ҳаракатларни кўриб чиқишга имкон беради.	Қурилишдан олдин	Шикоятлар механизми расмийлаштирилиши ва ишга қабул қилингандан кейин барча ишчиларга этказилиши ва жойда кенг реклама қилиниши керак.	Маҳаллий меҳнат инспекциялари Пудратчиларнинг меҳнат ва ижтимоий идоралар и. Индорама Агро меҳнат ва ижтимоий идоралари.
Таъминот занжири бошқаруви	Лойиҳани сотиб олиш сиёсати	Лойиҳани сотиб олиш сиёсати, амалдаги халқаро талабларга мувофиқ, этказиб бериш тармоғида соғлиқ, хавфсизлик ва меҳнат ҳуқуқларини қамраб олувчи жиҳатларни ўз ичига олади. Лойиҳани сотиб олиш сиёсати маҳаллий имтиёзларни, айниқса аёллар раҳбарлик қиладиган корхоналар учун максимал фойда келтириши учун компанияда ўрнатилган харидлар тартиб-қоидаларига ҳаволалар киритилади.	Лойиҳадан олдин	Индорама Агро менежмент ва таъминот бўлими.	-

Кўриниш	Режа ва сиёсат	Мазмун	Вақт масштаби	Жавобгарлик	Институционал жавобгарлик
Салоҳиятни ошириш	Ўқитиш ва мураббийлик сиёсати	Лойиҳани ўқитиш ва мураббийлик сиёсати таълим, малака ва билим узатишни такомиллаштириш ва лойиҳанинг бутун умри давомида ишлайдиган объектларни бошқариш учун малакали инсон ресурсларини жалб қилиш орқали Компаниянинг салоҳиятини оширишнинг стратегик устуворликларини белгилаб беради. Сиёсат шахсий ривожланиш шарҳларига ҳавола қилади.	Пахта тозалаш заводларини ишга туширишдан олдин ва техникаларни харид қилиш	Индорама Агро менежменти, Кадрлар бўлими, АМСХ менежери	-
Тенг имкониятлар	Жинслар ҳаракат режаси	Гендер бўйича ҳаракатлар режаси механизатсиядан келиб чиқадиган иш йўқотишларига турли хил таъсир кўрсатган аёллар учун лойиҳа имкониятлари ва имтиёзларини яхшилаш учун замин яратади. Режа аёлларни, айниқса лойиҳа туфайли ишдан бўшаганларни иш билан таъминлашга қаратилган; ходимларни жинсга асосланган зўравонлик ва тазйиққа ўргатиш; шунингдек, аёлларга лойиҳада фойда кўриш имкониятларини яратишда қатнашиш стратегиясини ўз ичига олади. Режа ўлчанадиган кўрсаткичлар ва мақсадларни, муддатларни ишлаб чиқади ва белгилайди, режалаштирилган чора-тадбирлар ва мониторингни амалга ошириш учун ресурслар ва жавобгарликни белгилайди. Режа ТҚЖ аёллари билан маслаҳатлашган ҳолда ишлаб чиқилади.	Иш пайтида	Индорама Агро менежменти ва кадрлар билан ишлаш бўлими Гендер Ҳаракати Режасини ишлаб чиқиш ва бажарилишини назорат қилиш учун жавобгардир Ташқи маслаҳатчи ёрдами талаб қилиниши мумкин.	Индорама Агро менежмент ва кадрлар билан ишлаш бошқармаси.
Жамиятни жалб қилиш	Манфаатдор томонларни жалб қилиш режаси	Жамиятлар ва манфаатдор томонларга лойиҳа муаммосиз ишлашига имкон бериш учун уни тинглаш ва уларга жавоб бериш пайтида хабардор бўлиш. ТҚЖни ташвишга соладиган АМИ масалалари бўйича йиллик ҳисобот.	Лойиҳа сезиларли даражада ўзгарганда янгиланади, масалан. фазанинг ўзгариши. Камида ҳар йили кўриб чиқилади	Индорама Агро жамоатчилик билан алоқа қилиш бўйича мутахассислар ва менежерлар.	Маҳалла Маҳаллий ҳокимият вакиллари Вакиллар
Ҳамжамият шикоятлари	Ҳамжамиятнинг шикоят қилиш механизми	Қурилиш ва эксплуатация пайтида маҳаллий ҳамжамият томонидан шикоятлар келиб чиқиши мумкин бўлган расмийлаштирилган жараённи таъминлаш, бу эса Компаниянинг таркибий текширувини асослиги,	Қурилиш ва фойдаланиш пайтида.	Шикоятларни кўриб чиқиш механизмининг умумий жавобгарлиги Индорама Агроснинг жамоатчилик билан алоқа қилиш	ЖБАҚМ лойиҳаси МаҳаллалаМаҳаллий ҳокимият вакиллари Вакиллар

Кўриниш	Режа ва сиёсат	Мазмун	Вақт масштаби	Жавобгарлик	Институционал жавобгарлик
		жавобгарлиги ва жавоб чоралари / ҳаракатларини қўриб чиқишга имкон беради.		бўйича мутасаддиларига юклатилган.	
Амалиёт босқичининг охирида меҳнатни бошқариш	Ишни қисқартириш режаси	Иш йўқотиш билан боғлиқ салбий таъсирларни камайтириш учун. Режа муқобилларни, қонунчилик базасини, ходимлар ва уларнинг вакиллари билан маслаҳатлашувни, ошкор қилиш, шикоят қилиш механизми, зарар қўрган ишчилар сонини аниқлаш, ишдан бўшатиш бўйича тўловларни ҳисоблаш методологияси ва амалга оширилган тўловларни ҳисобга олиш, ходимларга кўрсатиладиган ёрдамни ўз ичига олади.	Ишга қабул қилиш тўғрисида буюртма беришдан олдин ишлаб чиқилган	Индорама Агронинг кадрлар билан ишлаш бўлими, қисқартириш режасини ишлаб чиқиш ва амалга оширишни назорат қилиш учун жавобгардир.	Маҳаллий меҳнат инспекциялари Индорама Агро компаниясининг кадрлар бўлими.
Атроф-муҳитни бошқариш	Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси	Ишлаб чиқариш ва қурилиш босқичларида Атроф-муҳитга таъсирни баҳолаш (АМТБ) ва атроф-муҳитга ва ижтимоий таъсирни баҳолаш (АМЕИТБ) жараёнларида аниқланган аниқ юмшатишни белгилайди. Алоҳида Қурилиш атроф-муҳитни муҳофаза қилиш режаси доирасидаги ишлар лойиҳа ҳужжатлари (ДД), ҚБР ва / ёки УБ ҳужжатлари билан қамраб олинади ва Ўзбекистон қонунчилигига мувофиқ мажбурийдир.	Операция: доимий равишда	Иш: директор, атроф-муҳит бўйича менежер. Қурилиш: ДХ ва ҚБР (УБ) талабларига тўлиқ жавоб берадиган пудратчилар. Пудратчи ва Индорама Агро лойиҳаси (Атроф-муҳит) менежерлари ДХ ва ҚБР (УБ) талабларига риоя қилишни назорат қилишади.	-
Атроф-муҳит мониторинги	Атроф-муҳит мониторинги режаси	Атмосфера ҳавосининг эмиссияси, сув истеъмоли ва оқава сувларни оқизиш, чиқиндилар ҳосил бўлиши, тупроқ сифати ва бошқалар мониторинги.	Қурилиш: қуришдан олдин ДХ, ҚБР ва УБ	Амалиёт: Атроф-муҳит бўйича менежер. ДХ ва ҚБР (УБ) талабларига жавоб бериш учун пудратчилар тўлиқ жавобгар. Пудратчи ва Индорама Агро лойиҳаси (Атроф-муҳит) менежерлари ДХ ва ҚБР (УБ) талабларига риоя қилишни назорат қилишади.	Маҳаллий атроф-муҳит маъмуриятининг розилиги

Кобъриниш	Режа ва сиёсат	Мазмун	Вақт масштаби	Жавобгарлик	Инститсионал жавобгарлик
Ифлосланишни олдини олиш ва бошқариш	Чиқиндиларни ҳосил қилиш ва уларни бошқа усулга ўтказиш	Режада ҳар хил турдаги чиқиндиларни, шу жумладан хавфли чиқиндиларни, ҳар хил турдаги чиқиндиларни ҳосил қилиш жараёнларини, уларни йиғиш ва сақлаш усулларини, йўқ қилиш усулларини (қайта ишлатиш, қайта ишлаш, зарарсизлантириш, чиқиндиларни кўмиб ташлаш) чеклашлар (ҳажмлар) ва мониторинг чоралари белгиланади.	Амалиёт: Лойиҳани ишга туширгандан сўнг Қурилиш: қуришдан олдин ДҲ, ҚМР ва УБ	Амалиёт: Атроф-муҳит бўйича менежер. ДҲ ва ҚБР (УБ) талабларига жавоб бериш учун пудратчилар тўлиқ жавобгар. Пудратчи ва Индорама Агро лойиҳаси (Атроф-муҳит) менежерлари ДҲ ва ҚБР (УБ) талабларига риоя қилишни назорат қилишади.	Маҳаллий атроф-муҳит маъмуриятининг розилиги
	Пеститсидлар, дефолиантлар ва ўғитларни қўллаш йиллик режаси	Хавфли кимёвий моддаларнинг атроф-муҳитга, ходимларга ва маҳаллий жамоаларга таъсирига қарши назорат чораларини белгилайди	Амалиёт: Лойиҳани ишга туширгандан сўнг	Амалиёт: Атроф-муҳит бўйича менежер, хавфсизлик бўйича менежер, агрономлар ДҲ ва ҚБР (УБ) талабларига жавоб бериш учун пудратчилар тўлиқ жавобгар. Пудратчи ва Индорама Агро лойиҳаси (Атроф-муҳит) менежерлари ДҲ ва ҚБР (УБ) талабларига риоя қилишни назорат қилишади.	-
Биохилма-хиллик	Бегона инвазив турлар режаси	Режада ўсимликларнинг янги турларини киритиш қоидалари ва бегона инвазив турларга қарши кураш чоралари белгиланган	Амалиёт: Лойиҳани ишга туширгандан сўнг	Амалиёт: Агрономлар	Агар керак бўлса, маҳаллий қишлоқ хўжалиги бошқармаси
Саломатлик ва хавфсизлик	Касбий соғлиқ ва хавфсизлик режаси	Хавфсиз ва қулай иш жойи ва атроф-муҳитни таъминлаш учун юмшатиш чоралари рўйхатини тақдим этинг. Қурилиш хавфсизлиги бўйича алоҳида ҳаракат режаси доирасидаги ишлар ДҲ, ҚБР ва / ёки УБ томонидан қамраб олинади ва Ўзбекистон қонунчилигига мувофиқ мажбурийдир.	Амалий: лойиҳа бошланганидан кейин Қурилиш: қуришдан олдин ДҲ, ҚБР ва УБ	Амалиёт: Хавфсизлик менежери ДҲ ва ҚБР (УБ) талабларига жавоб бериш учун пудратчилар тўлиқ жавобгар. Пудратчи ва Индорама Агро лойиҳаси (Хавфсизлик) менежерлари ДҲ ва ҚБР (УБ) талабларига риоя қилишни назорат қилишади.	-
Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Қатновни бошқариш режаси	Йўл ва пиёдаларга таъсирини минималлаштириш учун таркибни юмшатиш чоралари.	Амалий: лойиҳабошланганид анкейинҚурилиш:	Амалиёт: Хавфсизлик менежери ДҲ ва ҚБР (УБ) талабларига жавоб бериш учун пудратчилар тўлиқ	Йўл политсияси

Кўриниш	Режа ва сиёсат	Мазмун	Вақт масштаби	Жавобгарлик	Институционал жавобгарлик
			қуришдан олдин ДХ, ҚБР ва УБ	жавобгар. Пудратчи ва Индорама Агро лойиҳаси раҳбарлари ДХ ва ҚБР (УБ) талабларига мувофиқлигини назорат қилиш.	
Фавқулодда вазиятлар	Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси	Пахта тозалаш майдончалари учун фавқулодда режалар ёнғин ёки портлаш ҳолатларида хавфсизлик ва фавқулодда чораларни таъминлайди.	Ишдан олдин	Амалиёт: Хавфсизлик менежери	Ёнғин идоралари политсияси Тез ёрдам
Археология	Имкониятларни топиш тартиби	УБнинг бир қисми сифатида ишлаб чиқиш. Хусусан, процедура қуйидагиларни ўз ичига олиши керак: - Ҳар қандай кашфиётни амалга ошириш - Ишни тўхтатиш шартлари / талаблари - Топилмани тўсиш ва ҳимоя қилиш - Ички ҳисобот.	Қурилишдан олдин	Индорама Агро пудратчилар фаолиятини мониторинг қилиш учун жавобгардир. Лойиҳа даражасида амалга ошириш учун жавобгар бўлган лойиҳа раҳбари (қурилиш).	Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги

3.3 Кўчириш сиёсати лойиҳаси (КСЛ)

КСЛ Ерларни олиб қўйиш ва бошқа жойга кўчириш таъсирини бошқариш учун сиёсат принтсиплари ва кўрсатмаларини маълумот базаси билан мувофиқлаштиради.

КСЛ нинг мақсади барча иқтисодий ва жисмоний жиҳатдан кўчиб келган одамлар учун ижтимоий барқарор ва изчил равишда Ерларни олиб қўйиш ва бошқа жойга кўчириш тадбирларини амалга оширишга имкон берадиган яшаш шароитларини тиклаш ва / ёки кўчириш режаларини ишлаб чиқишга йўналтиришдир.

КСЛ нинг қўлланилиш тамойиллари лойиҳа томонидан қуйидаги мақсадларда қўлланилади:

- Агар Ерни олиш пахтачилик фермерларига, маҳаллий ҳамжамиятларга ва бошқа Ердан фойдаланувчиларга ва тадбиркорларга салбий таъсирни камайтирадиган бўлса, мумкин бўлган ҳар қандай мажбурий кўчиришни минималлаштириш ёки олдини олиш агар Ердан фойдаланиш ҳуқуқини олишнинг иложи бўлмаса, салбий таъсирларни минималлаштириш учун самарали бошқарув чоралари белгиланади.
- Мажбурий кўчиришдан сақланиш
- Лойиҳанинг бошқа жойга кўчиб ўтишга ва яшаш шароитларини қайта тиклашга ёрдам беришига тўсқинлик қилмаслиги учун, уларга аниқ Ер ҳуқуқлари берилмаган одамлар билан эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш талаб этилади. Тўлиқ Ер ҳуқуқига эга бўлмаган бошқа жойга кўчирилган одамлар, бошқа жойга кўчиб ўтишда ёрдам олиш ҳуқуқи ва Ердан ташқари активлар ва Ерларни йўқотганликлари учун компенсация олиш ҳуқуқига эга бўлишлари мумкин.
- Кўчирилган шахслар, шу жумладан, номи ёзилмаган Ер фойдаланувчиларига мурожаат қилиш.
- Кўчирилган шахслар билан ҳисоб-китобларни олиб бориш (тайёр харидор / сотувчи ёки ижарага берувчига / тайёр лизинг олувчи) билан.
- Кўчиришни камайтириш чораларини барқарор бошқариш. Ижтимоий хизматлардан (таълим, соғлиқни сақлаш, бандлик, ўқитиш ва ҳ.к.), ижтимоий тармоқлардан, транспорт йўллари билан ва асосий санитария хизматларидан (сув, электр, санитария-хизматлари) фойдаланиш кўчиш жойларини белгилашда ўзгаришларни ва мақсадларни камайтириш мақсадида ҳисобга олинади. Иложи борича ушбу жиҳатларга таъсир қилиш талаб этилади. Алоҳида эътибор энг заиф кўчирилганларга қаратилади.
- Кўчириш ёки кириш чеклови қўйилгунга қадар яшаш жойини тиклаш ёки яшаш учун зарур бўлган ёрдам каби компенсация чораларини кўриш ҳам муҳим тадбирлардан бири ҳисобланади.
- Маҳаллий бозорларда активларни тўлиқ алмаштириш нархида алмаштириш учун этарли бўлган компенсация даражасини аниқланг (жорий бозор нархларидан фойдаланган ҳолда)
- Иқтисодий жиҳатдан кўчиб келган одамларнинг яшаш тарзини узоқ муддатли ва барқарор равишда тиклаш учун маҳаллий ҳамжамиятни жалб қилган ҳолда ҳаётни тиклаш тадбирларини лойиҳалаштириш.
- Ер шартномаларига риоя қилинишини назорат қилиш ва кўчириш режаларини амалга ошириш.
- Яқуний ҳисоботларни тайёрлаш.

3.4 Тирикчилини тиклаш режаси. (ТТР)

Тирикчиликни тиклаш режаси Индорама Агро томонидан АМЭИТБ маслаҳатчиси кўмагида, иқтисодий талабларни ҳисобга олган ҳолда, иқтисодий кўчишни камайтиришга оид кўрсатмалар бериш учун ишлаб чиқилмоқда. ТТР тўлиқ ўрнини босиш билан этказилган йўқотишларни қоплаш ва пахтачилик ишларини механизациялаштириш натижасида мавсумий ишларни қисқартиришга асосланади.

ТТР қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Ижтимоий-иқтисодий асосларнинг тавсифи
- Лойиҳа ва меъёрий-ҳуқуқий база билан таништириш
- Иқтисодий силжиш таъсирини яратадиган ва кўчиришни минималлаштириш бўйича ҳаракатларнинг лойиҳа тавсифи.
- Активларни инвентаризатсия қилиш ва баҳолаш
- Компенсатсия ва бошқа кўчиришга оид ёрдамнинг батафсил тавсифи, шу жумладан алтернатив турмуш шароитларини ривожлантириш тадбирларида қатнашиш ҳуқуқи.
- Кўчирилган одамлар (ер эгалари ва Ердан фойдаланувчилар) билан мақбул алтернативалар тўғрисида ўтказилган маслаҳатлашувлар натижалари.
- Амалга ошириш учун институтсионал жавобгарликнинг тавсифи ва шикоятларни кўриб чиқиш тартиблари.
- Амалга ошириш ва мониторинг тадбирлари
- Барча харажатлар, шу жумладан компенсатсия, маъмурий харажатлар ва мониторинг учун тўловларни ўз ичига олган жадвал ва бюджет.

Тирикчилини тиклаш бўйича чора-тадбирлар яшаш имкониятларидан фойдаланишнинг йўқолиши учун муҳим компенсатсияни таъминлайдиган эчимларни қўллаб-қувватлашга, шу жумладан салоҳиятни оширишга, даромадларни оширишга, тренинглар ёки билимларни алмашишга қаратилган. Тадқиқот йўналишлари:

- Маҳаллий ҳамжамиятлар имкониятларини ошириш учун тегишли стратегияларни қабул қилиш ва амалга ошириш
- Маҳаллий аҳоли ва бизнес учун юқори малакали ўқув ва бошқа ёрдам дастурларини тақдим этиш
- Маҳаллий ҳамжамиятлар коммунал хизматлар ва маиший объектларни модернизатсия қилиш каби тадбирлардан фойда олишларини таъминлаш
- Маҳаллий аёллар учун қишлоқ хўжалигини ишлаб чиқаришнинг турли усуллари ва скаут бўйича тренинг.
- Кичик бизнес фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва пул компенсатсиясини бошқариш учун молиявий бошқарув салоҳиятини ошириш.

ХМК АОС5 ва ЕТТБ АОТ5 га биноан⁴, мажбурий кўчиришдан азият чекканлар йўқолган активларни тиклаш қиймати билан компенсатсия олиш ҳуқуқига эга. Ўзгартириш қиймати зарар кўрган шахс таъсирланган активни худди шу ҳолатга ўзгартириши мумкинлигини англатади. Тўлиқ алмаштириш қиймати одатда бозор нархини акс эттиради (кўчмас мулк бозори мавжуд бўлганда), транзаксион харажатлар, ўтказиб бериш ёки қайтариб бериш бадаллари ёки амортизатсия ва қутулиш мумкин бўлган материаллар чиқариб ташланмасдан амалга оширилади. Лойиҳа компанияси Ерни доимий ва вақтинча олиш учун адолатли ва шаффоф музокаралар олиб борилишини аниқлаш учун асос сифатида тўлиқ алмаштириш нархидан фойдаланади.

3.5 Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси

Агар келажақда лойиҳа жисмоний кўчишларни келтириб чиқарса, кўчириш режаси тайёрланади, аммо бу кутилмайди. Ҳар қандай кўчирилишдан олдин, кўчириш режаси тузилиши, компенсатсия тўланиши ва яшаш учун зарур бўлган қўшимча чора-тадбирлар ишлаб чиқиши керак.

⁴Тўлиқ алмаштириш қийматини ҳисоблаш қуйидаги элементларга асосланади: (I) адолатли бозор қиймати; (II) транзаксион харажатлар; (III) ҳисобланган фоизлар; (IV) ўтиш ва тиклаш харажатлари; ва (V) бошқа тегишли тўловлар, агар мавжуд бўлса.

Қайта кўчириш режаларини тузиш учун уйларни рўйхатга олиш ва батафсил ўлчаш сўрови ўтказилади. Ушбу тадқиқотлар 100% кўчирилган шахслар (Жисмоний шахслар ёки уй хўжаликлари, Ер эгалари ва Ердан фойдаланувчилар) билан ўтказилади.

3.6 Лойиҳани ёллаш бўйича сиёсат

Лойиҳани ёллаш сиёсати қурилиш босқичида компания томонидан ишлаб чиқилади ва у фойдаланиш даврида янгиланади. Лойиҳани ёллаш сиёсати қуйидагиларни ўз ичига олади, лекин улар билан чекланмайди:

- Индорама-нинг ёллаш ва меҳнатни бошқариш соҳасидаги Ўзбекистон қонунларига ва энг яхши халқаро амалиётга содиқлиги тўғрисидаги баёноти, шу жумладан:
  - - Камситмаслик ва тенг имкониятлар
  - - Болалар меҳнати ва мажбурий меҳнатни тақиқлаш
  - - Болалар меҳнати ва мажбурий меҳнатни тақиқлаш
- Мавжуд лавозимларга ишга жойлашишда устуворликни белгилаш зарурати:
  - - Биринчи навбатда тўғридан-тўғри таъсирланган ТҚЖлардан келиб чиққан одамлар аниқланади
  - - Иккинчи устуворлик таъсир доираси кенг бўлган одамлар учун белгиланади (Сирдарё ва Қашқадарё вилоятлари)
  - - Учинчи устуворлик Ўзбекистоннинг бошқа жойларидаги одамлар учун белгиланади
- Хотин-қизлар, ишсизлар, малакасиз, мавсумий ишчилар, таъсирланган фермерлар каби ҳимояга муҳтож гуруҳларни иш билан таъминлашга устуворлик бериш.
- Аёлларни иш билан таъминлаш ва жалб қилиш бўйича Операцион даврнинг аниқ мақсадлари.
- Ишга жойлашиш ва ишга жойлашиш учун биринчи, иккинчи ва учинчи даражали шахсларни аниқлаш механизми.
- Қурилиш босқичидан ва лойиҳанинг ишга тушириш босқичидан бевосита таъсирланган маҳаллий аҳолига берилиши мумкин бўлган ишга жойлашиш турлари ва эҳтимолий сонлари, шу жумладан кўникмалар даражаси, ёллаш, иш ҳақи ва нафақалар пакетини кўрсатадиган муддатлари ва эҳтимолий давомийлиги тўғрисидаги сиёсат баёноти ва шартномалар.
- Маҳаллий кадрлар тайёрлаш жараёнининг тавсифи, шу жумладан бўш иш жойлари тўғрисидаги маълумот бюллетенларини ўз вақтида ошкор қилиш (шу билан бирга ишга ёллаш марказлари ва ТҚЖ раҳбарлари).
- Номзодларни ишга қабул қилиш тартиби.
- Иш жойлари тўғридан-тўғри таъсир кўрсатадиган жамоалар, бандликка кўмаклашиш марказлари ва туман ҳокимиятларида қандай қилиб иш жойлари реклама қилиниши тўғрисида маълумот ва барча маҳаллий аҳоли учун тенг имкониятларни таъминлаш инobatга олинади.

Индорама Агро қурилиш босқичида пудратчиларнинг лойиҳани ёллаш сиёсатига мувофиқлигини назорат қилади.

3.7 Лойиҳанинг кадрлар сиёсати

Индорама Агро, Ўзбекистоннинг Меҳнат тўғрисидаги қонуни, ЕТТБ АОТ2 ва ХМК АОС2 га мувофиқ, қисқа ва консолидатсия қилинган кадрлар сиёсатини ишлаб чиқади. Лойиҳанинг кадрлар сиёсати қурилиш босқичидан олдин ишлаб чиқилади ва қуйидагиларни ўз ичига олади, аммо чекланмайди:

- Ишчи кучини ҳимоя қилиш, шу жумладан болалар ва мажбурий меҳнат ва меҳнат муҳожирларига нисбатан мажбуриятлар
- Иш муносабатлари

- Иш шароитлари ва ишлаш шартлари
- Ишчилар ташкилотлари
- Камситмаслик ва тенг имконият
- Қисқартириш
- Шикоятлар механизми.
- Касбий саломатлик ва хавфсизлик
- Учинчи шахслар томонидан жалб қилинган ишчилар
- Таъминот занжири.

Лойиҳанинг кадрлар сиёсатига риоя қилиш талаблари пудратчилар ва субпудратчилар томонидан ишчиларни миллий ва халқаро стандартларга мувофиқ бошқарилишини таъминлаш учун пудратчилар шартномаларига киритилади. Бу, айниқса, ҳар қандай хорижий пудратчи (лар) дан улардан нима талаб қилинишини тушунишга ёрдам беради.

Маълумот тахтчаси лойиҳанинг кадрлар сиёсати мазмуни ва унинг жойлардаги ва турар жойлардаги эълонлар тахталарида кўриниши ишчиларга ўз ҳуқуқларини тушунишга ёрдам беради ва қурилиш ишчиларининг хавфсизлигини таъминлаш бўйича лойиҳанинг яхши натижаларини сақлаб қолади.

3.8 Ишчиларнинг ахлоқ қоидалари

Пудратчилар томонидан лойиҳа ишчилари учун Ишчи ахлоқ кодекси ишлаб чиқилади ва Индорама Агро томонидан текширилади. Ишчилар ахлоқ кодекси қурилиш ишчиларининг жойларида, турар жойларида ва маҳаллий жамоаларда ўзини тутишини тартибга солиш учун қўлланилади.

Ходимларнинг ахлоқ кодекси қуйидагиларни ўз ичига олади, лекин улар билан чекланмайди:

- Гиёҳванд моддаларни истеъмол қилиш, спиртли ичимликлар ва чекиш ҳақида маълумот ва контрэндиқатсия учун жазо тўғрисидаги маълумотлар
- ШХВ ва лойиҳа жиҳозларидан хавфсиз фойдаланиш қоидалари, шу жумладан ноўрин фойдаланиш учун интизомий чоралар
- Иш жойини хавфсиз ва озода сақлаш
- Бахтсиз ҳодисалар ва бахтсиз ҳодисалар тўғрисида хабар бериш
- Ҳамкасбларингизни ҳурмат қилиш ва таъқиб қилиш ва ҳақоратлаш билан боғлиқ бўлган хулқ-атвор
- Жамият ва алоқа линияларини ҳурмат қилиш
- Ресурслар ва коммунал воситалардан, шу жумладан электр, сув ва Интернетдан фойдаланишни тартибга солувчи қоидалар
- Фаолият доираси ташқарисидан келадиган ишчилар учун маданий хабардорлик масалалари
- ОИВ / ОИТС ва бошқа жинсий йўл билан юқадиган касалликлар тарқалишининг олдини олиш учун ўзини тутиш бўйича кўрсатма
- Ҳайдаш қоидалари
- Маълумотнинг махфийлиги
- Хавфсизлик ходимларининг ахлоқ қоидалари
- Ахлоқ қоидалари
- Тасодифой ҳолатлар ҳақида маълумот бериш
- Қуролларни яшаш жойида ёки турар жойларда сақлашни тақиқлаш
- Ёввойи қушлар ёки ҳайвонларни овлашга тақиқ
- Бошқарувнинг мажбуриятлари.

Ишчиларни ёллашда Ишчилар ахлоқ кодекси чиқарилади ва ҳужжатни қабул қилгани ва тушунганлиги ҳақида имзо қўйиш сўралади.

3.9 Хавфсизликни бошқариш режаси

3.9.1 Лойиҳанинг қурилиш босқичи

Хавфсизликни бошқариш режаси ва қўшимча ҳужжатлар, масалан, хавфсизлик ходимларининг ахлоқ қоидалари ва куч ишлатиш сиёсати, лойиҳанинг ҳар бир қурилиш майдончаси учун амалдаги халқаро талабларга мувофиқ тайёрланади. Шу билан бирга, миллий талабларга мувофиқ, қурилиш майдончаси хавфсизлиги чоралари лойиҳалаш ҳужжатлари тўпламида (1.1.2 қаранг) кўзда тутилиши ва пудратчилар томонидан ёки лойиҳа эгаси томонидан амалга оширилиши керак.

3.9.2 Лойиҳанинг Операцион босқичи

Индорама Агро миллий хавфсизлик ва халқаро стандартларга мувофиқ хавфсизликни бошқариш бўйича ҳужжатлар тўпламини ишлаб чиқади, шу жумладан:

- Операцион хавфсизликни бошқариш режалари
- Хавфсизлик ходимларининг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини белгиловчи лавозим тавсифи
- Хавфсизлик ходимлари учун хавфсизлик маълумотлари варақлари шахсий хавфсизлик ва хавфсизлик чораларини белгилайди
- Кириш ва чиқиш қоидалари киришни бошқариш процедураларида кўзда тутилган
- Турли хил хавфсизлик инцидентлари учун кўрсатмалар
- Куч ишлатиш сиёсати
- Хавфсизлик ходимларининг ахлоқ қоидалари

Фавқулодда вазиятлар пайтида хавфсизлик ходимларининг вазифалари ва мажбуриятлари фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси билан таъминланади.

3.10 Ишчиларнинг турар жойлари режаси

3.10.1 Умумий маълумотлар

Лойиҳани амалга ошириш босқичида Қарши ва Гулистон шаҳарларида иккита турар-жой мажмуасини қуриш учун 130 киши, Касби ва Оқолтин туманларида иккита пахта тозалаш заводи қуришда 150 киши қатнашади. Қарши ва Гулистонда иккита қурилиш лагери 100 кишини турар жой билан таъминлайди. Иш пайтида компания чет эллик ходимлар ва уларнинг оилаларини Гулистон ва Қаршидаги 40 кишига мўлжалланган иккита янги турар-жой мажмуаларида турар жой билан таъминлайди. Ушбу турар жой бинолари тўрт кишилик турар жой режасини тайёрлаш ва амалга оширишни талаб қилади.

Ишчиларнинг турар жойлари режаси Ўзбекистон қонунчилигига биноан ва ХМК ва ЕТТБ томонидан ишлаб чиқилган "Ишчилар турар жойи: жараёнлар ва стандартлар" кўрсатмаси талабларини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилади ва ишчилар турар жойини бошқаришнинг энг яхши тажрибасига таянади. Режалар бошқарув тизимига киритилади ва қурилиш босқичида пудратчилар томонидан ҳар бир участкада ва ишлаб чиқариш даврида ҳар бир турар-жой комплекси учун Индорама Агро томонидан амалга оширилади.

3.10.2 Мақсадлар

Тўрт режанинг асосий мақсади ишчиларнинг турар жойлари энг яхши амалиётга мос келишини таъминлашдир.

Режанинг аниқ мақсадлари ишчилар турар жойини таъминлашни ўз ичига олади:

- Ишчиларга бепул тақдим этилади
- Ҳар бир ишчи учун этарли яшаш жойини беради
- Санитария, кир ювиш ва овқат тайёрлаш учун воситаларни таъминлайди
- Ичимлик суви билан таъминлайди
- Соғлиқни сақлаш, ёнғин хавфсизлиги чоралари, шу жумладан тез тиббий ёрдам ва тиббиёт муассасалари мавжуд
- Керакли иситиш ва шамоллатиш тизимига эга
- Меҳнаткашларнинг яшаш жойига ва ундан чиқиб кетиш Еркинлигини чекламайдиган чоралар кўрилади.

3.10.3 Ёндашув ва фаолият

Ишчилар турар жойлари режаси ишлаб чиқилиб, уларга бино ва иншоотлар қурилиши олдидан барча янги иншоотларни қуриш учун фойдаланилади. Ушбу режаларда қуйидагилар кўриб чиқилади:

- Ишчилар турар жойига бўлган эҳтиёжни баҳолаш (Худуддан ташқарида қанча ишчи келади ва турар жой имкониятларига эҳтиёж; мавжуд уй-жой мавжудлиги)
- Ишчилар турар жойларининг жамоаларга таъсирини баҳолаш, шу жумладан:
  - Қурилиш ва фойдаланиш босқичларида ўзига хос таъсирлар
  - Жамият инфратузилмаси
  - Коммунал хизматлар ва иншоотлар
  - Маҳаллий корхоналар ва маҳаллий иш билан таъминлаш
  - Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги
  - Жамиятнинг ҳамжиҳатлиги
  - Ер сотиб олиш ва бошқа жойга кўчириш
  - Демонтаж ва тиклаш
- Ишчилар турар жойи бўйича энг яхши миллий ва халқаро стандартлар қуйидагиларга мувофиқ бўлишини намоиш этиш;
  - Умумий яшаш жойлари
  - Хона / ётоқхона учун хоналар
  - Санитария ва ҳожатхоналар
  - Ошхона, ҳаммом ва кир ювиш воситалари
  - Озиқланиш ва озиқ-овқат хавфсизлиги стандартлари
  - Тиббий муассасалар
  - Дам олиш, ижтимоий ва телекоммуникатсия воситалари
- Бошқариш ва мониторинг услубининг тавсифи, турар жой ҳудудининг таркиби, роли ва мажбуриятлари:
  - Бошқарув ва кадрлар таркиби
  - Турар жой ва хизматлар учун тўловларни тўлаш
  - Жойларда соғлиқ ва хавфсизлик
  - Ишчиларнинг ҳуқуқлари, қоидалар ва қонунлари
  - Маслаҳат бериш ва шикоят қилиш механизмлари
  - Жамият муносабатларини бошқариш.

3.10.4 Ходимлар ва манбалар

Пудратчилар ва Компания ишчиларнинг турар жой режасини амалга ошириш ва турар жой яхши сақланганлигига ишонч ҳосил қилиш учун ҳар бир жойда турар жой менежерига вазифалар тайинлаши ёки белгилаб бериши керак.

Индорама Агро (ИХС лойиҳаси менежери ёки ёрдамчи ходимлар) ҳар ойда ушбу жойларга нисбатан турар-жой бинолари ва ишчиларнинг шикоятлари журнаlinesи текширади ва режага мувофиқ келмаганлиги аниқланганда тузатиш ишларини амалга оширади. Мониторинг ҳисоботлари 5-бобда айтилганидек, лойиҳа учун ҳисоботнинг умумий жадвалига киритилади. Ишчилар шикоятларни ўзларининг иш берувчиларига мурожаат қилишнинг биринчи босқичи бўлса ҳам, ишчилар шикоят қилиш механизми орқали исталган вақтда тўғридан-тўғри Индорама Агрога юборишлари мумкин.

3.11 Инсон ҳуқуқлари сиёсати

Лойиҳа қурилиш босқичида инсон ҳуқуқлари бўйича сиёсатни ишлаб чиқади ва кейинчалик ҳужжат иш даври учун янгиланади. Лойиҳанинг инсон ҳуқуқлари сиёсати барча ходимлар, пудратчилар ва суб-пудратчилар ва уларнинг ходимлари қурилиш давомида, шунингдек пудратчи фермер хўжаликлари, эксплуатация пудратчилари ва этказиб берувчилар учун тушунтирилади.

Пудратчилар, суб-пудратчилар, пудрат шартномалари тузилган фермер хўжаликлари ва этказиб берувчиларнинг шартномаларидаги махсус бандлар пудратчилар, суб-пудратчилар, пудрат шартномалари асосида иш олиб борадиган фермер хўжаликлари ва таъминотчиларни Инсон ҳуқуқлари бўйича сиёсат лойиҳасига риоя қилиш мажбуриятини юклайди.

Сиёсат тўғрисидаги баёнот, масалан, компанияни ўз ичига олиши мумкин:

- Соғлом ва хавфсиз иш жойини сақлаб қолиш учун ҳурматли меҳнат шароитларини таъминлаш ва касбий ва шахсий ривожланишига имкон берадиган таълим фаолиятини ривожлантиришга интилиш.
- Ҳеч қандай камситиш ва / ёки ҳар қандай тазйиққа, шу жумладан ахлоқий ва жинсий муносабатларга тоқат қилмайди
- Уюшма Еркинлиги, жамоавий битим ва хилма-хилликни ҳурмат қилади
- Олдинги тажриба, техник кўникмалар ва ҳиссий барқарорликни ҳисобга олган ҳолда хавфсизлик ходимларини синчковлик билан танлайди ва кузатиб боради
- Ушбу мутахассисларни инсон ҳуқуқлари принтсипларига мувофиқ равишда фаолият юритишга ўргатади, ҳокимиятни суистеъмол қилишни, камситишни, жамоатчиликнинг шахсий ҳаётига аралашни ёки инсон кадр-қимматини камситувчи ва ғайриинсоний муносабатларни рад этишни таъминлайди.
- Куч ишлатмаслик, одамларнинг жисмоний яхлитлигини, мулк ва маълумотларнинг сақланишини ва ишлаб чиқариш жараёнининг таъминланишини таъминлайдиган ечим излаш.
- Этказиб берувчилар ва пудратчиларга нисбатан сиёсат баёноти, масалан, Компания қуйидагиларни эълон қилиши мумкин:
- Бир хил тамойиллар ва қадриятларга эга бўлган ташкилотлар билан муносабатларни ўрнатишга интилади
- Ҳамжамиятлар билан доимий алоқани сақлаб қолиш ва ижтимоий, маданий, иқтисодий ва экологик таъсирларни бошқариш, шунингдек, маҳаллий барқарор ривожланишга ҳисса қўшиш
- Болалар ва ўспиринларнинг ҳуқуқларини илгари суриш билан бир қаторда, мажбурий ва болалар меҳнатини йўқ қилишга алоҳида эътибор қаратган ҳолда, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги билимларни оширишга кўмаклашиш.
- Сиёсат сўровлар ва маълумотларни қаерга юбориши, шунингдек, инсон ҳуқуқлари бузилиши мумкин бўлган шикоятларни кўриб чиқиш учун лойиҳани кўриб чиқиш механизми ҳақида маълумот беради.

3.12 Ишчиларнинг шикоят қилиш механизми

Ишчиларнинг шикоят қилиш механизми қуйидагиларни ўз ичига олади, лекин улар билан чекланмайди:

- Шикоятларни ҳар қандай ходимлар қасос олишдан қўрқмасдан кўтаришлари мумкинлиги тўғрисидаги сиёсат баёноти
- Шикоят қилиниши керак бўлган ходимлар учун алоқа маълумотлари
- Шикоятларнинг жавоб муддати шикоятнинг жиддийлигига ёки кўриб чиқиладиган муаммога қараб ажратилади
- Шикоятларни рўйхатга олиш жараёни, улар қачон ва қандай ёпилганлиги

Қайта тикланмаган ёки ҳал қилинмаган шикоятларни аниқлаш учун шикоятлар мониторинги ва уларни бартараф этиш чораларини тезлаштириш учун ушбу муаммолар ҳақида юқори раҳбариятга хабар бериш жараёни.

Шикоятларни кўриб чиқиш механизми пудратчининг барча ходимларига тайинлаш тўғрисида ва огоҳлантириш (ёндашувни умумлаштириш ва шикоятлар кўтарилиши керак бўлган ходимларнинг алоқа маълумотларини тақдим этиш) иш жойида ва яшаш жойларида тегишли жойларда жойлаштирилади. Шикоятлар учун қутилар жойлаштирилади, бунда аноним шикоятлар шикоят шакллари эҳтиёткорлик билан юбориш орқали, масалан, ҳожатхоналар блокларида, кўтарилиши мумкин.

Шикоятларни кўриб чиқиш механизми ёллаш пайтида лойиҳанинг барча ишлайдиган ходимларига тушунтирилади.

3.13 Гендер ҳаракатининг режаси

Гендер Ҳаракат Режаси (ГҲР) лойиҳани амалга оширишда ва амалиётда ҳисобга олиниши керак бўлган аниқ гендер элементларини ўз ичига олади. Бу такомиллаштиришга тавсия этиладиган гендер масалаларини ва юмшатиш чораларини амалга оширишнинг мониторинг қилишга ёрдам беради. Шундай қилиб, ГҲР аёллар учун имтиёزلарни ошириш учун лойиҳада изчил гендер-нуқтаи назарни самарали гендер интеграциясини таъминлайди.

ГҲР аёллар учун иш билан таъминлаш имкониятларини кенгайтиришга, Ер ажратиш, мавсумий иш жойларини йўқотиш ва атроф-муҳитга таъсир қилиш туфайли лойиҳанинг аёлларга мумкин бўлган ҳар қандай салбий таъсирини камайтириш орқали ўқитиш ва турмуш шароитини яхшилашга қаратилган.

ГҲР нинг мақсади лойиҳада аёлларнинг фаол ва адолатли иштирокини кучайтириш ва лойиҳада ишлайдиган аёлларга нисбатан тазйиқ ёки зўравонлик хавфини камайтиришдир.

ГҲР лойиҳаси ЕТТБнинг Гендер стратегиясига, Иқтисодий интеграция стратегиясига ва экологик ва ижтимоий сиёсатга мувофиқлигини оширади ва гендер асосидаги зўравонликка оид янги қўлланмани ҳисобга олади⁵.

ГҲР атроф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режасини (АМИБР) тўлдирди, унда аллақачон гендерга оид жиҳатлар мавжуд, масалан. ёллаш ва кадрлар сиёсати ва мониторингига гендер жиҳатларини киритиш. ГҲР нинг аниқ ҳаракатлари ва чораларига қўшимча равишда, лойиҳа, гендерга боғлиқ натижаларга асосланган мониторингни амалга ошириш ва жинси бўйича ажратилган маълумотларни тўплаш орқали, лойиҳа фаолияти гендер муносабатларига ижобий ва салбий таъсирини ҳужжатлаштиради. ГҲР нинг бир қисми қуйидаги жадвалда кўрсатилганидек жадвал шаклида тақдим этилиши мумкин.

⁵ Хусусий сектор учун гендер асосидаги зўравонлик ва тазйиқларга оид яхши амалий эслатма (консултация лойиҳаси, 2019).

Жадвал 3.3: ГХР намуналари шаблонлари

№	Ўлчовлар ва ҳаракатлар	ГХР кўрсаткичлари ва мақсадлари	Исталган натижа	Йилнома	Вазифалар
1					
2					
3					
4					
5					
6					

Лойиҳа гуруҳида машғулотлар давомида гендер ва гендерга боғлиқликни бошқариш бўйича ваколатлар ҳисобга олинади. Ҳисобот, ўқув материаллари ва нашрларда гендер нуқтаи назаридан фойдаланиладиган тил ишлатилиши керак.

ГХР лойиҳани бошқариш билан шуғулланадиган барча субъектлар томонидан бажарилади.

3.14 Ўқитиш ва мураббийлик сиёсати

Лойиҳа корпоратив даражада лойиҳа бўйича билим ва кўникмаларни қўллаб-қувватлаш ва малакали кадрлар билан таъминлаш мақсадида ўқув ва мураббийлик сиёсатини қабул қилади.

Ўқитиш ва мураббийлик сиёсатида Компаниянинг барча ходимлари фойдаланиши мумкин бўлган ўқув турлари ва дастурлар белгиланади. Бундай дастурларга қуйидагилар киради:

- Ишда ўқитиш ва шогирдлик - тажрибали ходим нисбатан тажрибасиз ишчига меҳнат вазифаларини қандай бажаришни ўргатганда. Одатда бу билим ва тажрибани талаб қиладиган техник лавозимлар ёки ишларни бажариш жараёнлари ёки процедураларини ўз ичига олган маҳоратга асосланган машғулотдир.
- Ишларни бириктириш - бир-бирининг функтсиялари соҳасига қизиқиш билдирган шунга ўхшаш тажрибали икки ишчини ўз ичига олади.
- Менторлик - баъзида ўрганиш учун энг яхши имкониятлар инсоннинг ўзаро муносабатларида бўлади. Менторлик дастури ходимларни ушлаб туриш ва иш фаолиятини яхшилашни таъминлайди.

Ўқитиш ва мураббийлик сиёсати, шунингдек, лойиҳанинг бутун умри давомида лойиҳа объектларида ишлаши учун малакали ишчилар сонини жалб қилиш учун лойиҳа томонидан ташкил этиладиган Компаниянинг Ўқув марказини ҳам ўз ичига олади.

3.15 Жамиятни ривожлантириш режаси

Маҳаллий ҳамжамиятни ривожлантириш режаси маҳаллий ҳамжамиятнинг таъсирини юмшатиш ва лойиҳанинг ажралмас таркибий қисми бўлган барқарор ривожланиш бўйича янада кенгроқ мажбуриятларни таклиф қилиш учун воситани тақдим этади.

Ҳамжамиятни ривожлантириш режасида қуйидагилар аниқ кўрсатилади:

- Лойиҳага таъсир кўрсатган одамларга режа қўллаб-қувватлайди
- Ресурслар
- Бюджетлар
- Енгиллаштириш чоралари
- Ҳамжамиятни барқарор ривожлантириш бўйича ҳаракатлар
- Амалга ошириш мажбуриятлари.

Ҳамжамиятни ривожлантириш режасига ҳозирги вақтда компания томонидан амалга оширилаётган ва ХМК маслаҳат гуруҳи томонидан қўллаб-қувватланадиган Жамият активлари дастури (ЖАД) каби чоратadbирлар киради. ЖАД доирасида лойиҳа доирасидаги барча ТҚЖларда тут дарахтлари плантатсияларини яратди, бу лойиҳанинг фойдаларини баҳам кўриш, ипак пилласини этиштиришга кўпроқ жамоаларни жалб қилиш, шу билан маҳаллий аҳолига қўшимча даромад олиш ва йиллик даромадларини ошириш имкониятини яратди.

3.16 Ҳиссадорларни жалб қилиш режаси

ҲЖҚРнинг мақсади – лойиҳа давомида манфаатдор томонларнинг ўзаро муносабатларини бошқариш.

ҲЖҚР лойиҳани амалга ошириш давомида вақти-вақти билан кўриб чиқилиши ва зарур бўлганда, лойиҳанинг асосий босқичлари, янги ёки ўзгартирилган операциялар, лойиҳани ўзгартириш ёки янги манфаатдор томонлар аниқлангунга қадар янгиланиши керак.

Лойиҳанинг ҲЖҚР лойиҳаси маслаҳатлари, маълумотларнинг ошкор этилиши ва шикоятларнинг ҳал қилиниши билан боғлиқ бўлган тегишли миллий ва халқаро талабларни аниқлайди ва тақдим этади (3.17 бўлимига қаранг).

Лойиҳанинг ҲЖҚР манфаатдор томонларнинг идентификатсияси ва таҳлилини олиб боради ва асосий манфаатдор томонларнинг ҳар бир гуруҳи учун алоқа ва кўнгил очиш усулларини тайинлайди. Лойиҳанинг манфаатдор томонларини жалб қилиш дастури ишлаб чиқилади ва ҲЖҚРга қуйидагиларга киритилади:

- Лойиҳа ҳақида тегишли маълумотларни ошкор қилиш.
- Тегишли манфаатдор томонларга ўз фикрлари, афзалликлари ва шикоятлари билан ўртоқлашиш имкониятини бериш.

Манфаатдор томонларнинг жалб қилиш дастури келишув фаолиятини тавсифлайди, вақтни таклиф қилади ва уларни амалга ошириш учун жавобгарликни тайинлайди. ҲЖҚРни амалга ошириш, янгилаш ва ҲЖҚР ҳисоботи учун умумий жавобгарлик тайинланган Жамият билан алоқа қилиш бўйича мутахассис (ЖБАҚМ) ларга, шу билан бирга ҲЖҚР, ЖБАҚМ томонидан лойиҳани режалаштириш босқичида, керак бўлганда, ёки камида бир марта, лойиҳани қуриш босқичидан олдин ва кейин, шунингдек, лойиҳа ишга туширилгандан кейин кўриб чиқилади. Лойиҳани ишлаб чиқиш таъсир кўрсатадиган қўшимча янгиланишлар талаб қилиниши мумкин, масалан II босқич учун Ер сотиб олиш жараёни тўғрисида.

3.17 Ҳамжамиятнинг шикоятлар механизми

Шикоятларни кўриб чиқиш механизмига эга бўлиш, лойиҳа бажариши керак бўлган миллий ва халқаро талабдир. Шикоят шикоят учун асос бўлиши мумкин бўлган ёки қабул қилинган муаммо сифатида аниқланиши мумкин. Умумий сиёсат сифатида, лойиҳа таъсирни камайтириш чораларини (ушбу АМИБР томонидан белгиланган) ва маҳаллий ҳамжамиятни жалб қилиш орқали шикоятларнинг олдини олиш учун фаол ишлайди.

Агар бирон-бир амалиёт, бу жамият, атроф-муҳит ёки ҳаёт сифатига зарарли таъсир кўрсатса, лойиҳага шикоят қилиш ҳуқуқига эга бўлишлари мумкин. Шикоятлар механизми шарҳлар ва таклифларни юборишга имкон беради. Шикоятларнинг яхши механизми аноним шикоятларга йўл қўяди, шикоятчиларнинг махфийлигини ҳурмат қилади ва шикоятчини ҳам, лойиҳани ҳам ҳимоя қилади.

Лойиҳанинг шикоятлар механизми қуйидаги тамойилларга асосланади:

- Қонуний бўлиш,
- Осон кириш
- Олдиндан тахмин қилинади

- Адолатли ва ошқора
- Ҳуқуқларга мос
- Диалогга асосланган.

Шикоят қилиш механизми муҳим муаммоларни аниқлашга ёрдам беради, ўрганишни рағбатлантиради ва доимий равишда яхшилаш йўлларини аниқлайди.

Лойиҳа билан боғлиқ бўлган ҳар қандай ҳамжамиятларнинг шикоятларини кўриб чиқиш ва ҳал қилиш учун лойиҳага махсус инсон ресурсларини (ЖБАҚМ) ажратиш керак.

Лойиҳанинг (3.16 бўлимига қаранг) жамоатчиликнинг шикоят қилиш тартиби ва Лойиҳанинг ЖБАҚМ ларининг алоқа маълумотларини эълон қилади.

Лойиҳанинг ХҲҚР да шикоятларни ҳал қилиш тартиби ва шикоятлар билан ишлашнинг асосий босқичлари (қабул қилиш ва рўйхатга олиш, тоифалар, тан олиш, тергов, жавоб бериш, мурожаат қилиш / кўриб чиқиш ва кўриб чиқиш учун рухсат бериш ва ўчириш) тасвирланган.

Барча шикоятлар 7 кун ичида олинади ва 15 кун ичида жавоб берилади. Агар терговни тугатиш учун кўпроқ вақт керак бўлса, бу шикоят олинган кундан бошлаб 15 кун ичида шикоят берувчига этказилади. Барча шикоятлар рўйхатга олинади, назорат қилинади ва лойиҳа ЖБАҚМ компанияси компания ва халқаро кредиторларга лойиҳа билан боғлиқ барча шикоятлар тўғрисида ҳисобот беради:

- Лойиҳани режалаштириш босқичида компанияга шикоятлар тўғрисида ойлик ҳисобот бериш
- Лойиҳани ишлаб чиқиш даврида компанияга ҳафталик шикоятлар тўғрисида ҳисобот
- Операцион даврида компанияга ҳар йили шикоятлар тўғрисидаги ҳисобот, ва
- Ҳар йили Халқаро кредиторларга АМИ бўйича йиллик ҳисоботни тақдим этиш (Кредит шартномаси мuddати давомида).

3.18 Ишни қисқартириш режаси

Ходимларнинг қисқариши, айниқса, вазифалар ортиқча бўлиши мумкин бўлган Операцион давр охирида, лойиҳада муаммо бўлиши мумкин. Коллектив ишдан бўшатишдан олдин Индорама Агро қисқартиришнинг алтернативаларини таҳлил қилади ва аввал ички трансфер ёки бошқа вариантларни кўриб чиқади. Агар таҳлил қисқаришнинг муқобил вариантларини аниқламаса, қисқартиришнинг ишчиларга салбий таъсирини камайтириш учун қисқартириш режаси ишлаб чиқилади ва амалга оширилади. Ишга тушириш режаси лойиҳа ишчиларининг салбий таъсирини камайтириш учун лойиҳани бекор қилишдан камида 18 ой олдин ишлаб чиқилади.

Режа камситмаслик тамойилига асосланади ва ишчилар, уларнинг ташкилотлари (масалан, ишчилар касаба уюшмалари) билан маслаҳатлашувларни ва керак бўлганда иш билан таъминлаш, ижтимоий таъминотни бошқариш органлари ва зарур бўлганда маҳаллий давлат ҳокимияти идоралари билан ўзаро маслаҳатлашни акс эттиради. Индорама Агро жамоавий битими ҳам кўриб чиқилади.

Ишни қисқартириш режаси бир неча қисмлардан иборат бўлади, хусусан:

- Даромадни қисқартиришнинг алтернативаларини кўриб чиқиш
- Қонунчилик базаси ва жамоавий битим
- Ахборотни ошқор қилиш ва ходимлар ва уларнинг ташкилотлари билан маслаҳатлашувлар
- Шикоятлар механизми
- Қайтиш усуллари ва процедуралари
- Танлов мезонлари
- Ишдан бўшатишларнинг сони ва жадвали, агар иложи бўлмаса

- Диққат даврларига
- Тўловлар бўйича тўловлар методологияси ва амалга оширилган тўловлар ёзуви
- Муқобил иш таклиф қилиш ёки қайта тайёрлаш ишларида ёрдам бериш
- Ишга жойлашиш.

Лойиҳанинг ишчилари учун Индорама Агрони ёллаш тартиби, шунингдек, лойиҳанинг Кадрлар сиёсатига киритилган (3.7 бўлимига қаранг).

3.19 Атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси

3.19.1 Индорама Агро йиллик атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси

Ҳар йили атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича ҳаракатлар режаси қонун томонидан талаб қилинади ва мунтазам равишда атроф-муҳитни режалаштириш ва бюджетлаштиришга йўналтирилган бўлиб, куйидаги жиҳатларни ўз ичига олади:

- Атроф-муҳитни бошқариш;
- Атроф-муҳит мониторинги;
- Чиқиндиларни қайта ишлаш;
- Ҳаво ва сув ифлосланишини назорат қилиш;
- Ердан фойдаланиш ва бошқалар.

Ҳар йили атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси қонун ҳужжатларида талаб қилинадиган юмшатиш чораларининг рўйхати ва ҳажмини, белгиланган муддатлар, мажбуриятлар ва қутилаётган бюджетни белгилайди.

Ушбу режада миллий қонунчилик томонидан бевосита талаб қилинмайдиган, аммо атроф-муҳитни юмшатишга қаратилган барча экологик тадбирларни амалга ошириш тавсия этилади. Бу келажақда атроф-муҳитни бошқариш тизимида аниқланган бўшлиқлар ва хавфларни камайтиришни ўз ичига олган барча зарур экологик тадбирларни тегишли ва ўз вақтида режалаштириш ва молиялаштиришни таъминлайди.

3.19.2 Қурилиш атроф-муҳит бўйича ҳаракатлар режаси (ҚАМБХР)

3.19.2.1 Умумий маълумотлар

Ҳар қандай лойиҳанинг қурилиш босқичида атроф-муҳитга таъсирини камайтириш чоралари рўйхатини ишлаб чиқиш миллий қонун ҳужжатларига биноан лойиҳалаш ҳужжатлари тўпламининг бир қисми сифатида талаб қилинади ва қурилиш ишлари билан боғлиқ атроф-муҳит таъсирининг олдини олиш, юмшатиш ва минималлаштиришга қаратилган.

ХМК АМСХ кўрсатмаларига биноан талаб қилинадиган қурилиш атроф-муҳитни бошқариш режасининг мазмуни, асосан, ҚАМБХР ни ишлаб чиқиш бўйича миллий талаблар билан қамраб олинган. ХМК АМСХ йўриқномаси қонунийликни таъминлаш устуворлигини белгилаганлиги сабабли, Қурилиш атроф-муҳитни бошқариш режасини алоҳида ҳужжат сифатида беришнинг ҳожати йўқ.

Дизайнер ЕТТБ ва ХМК талабларига мувофиқ ишлаб чиқилган ва АМИБРда ҚАМБХР га лойиҳалаш ҳужжатлари (Дизайн ҳужжатларининг "Атроф-муҳит чора-тадбирлари" бўлими, Қурилиш бош режаси, Усул баёноти ва бошқалар) киритилган бўлиши керак.

3.19.2.2 Пудратчилар томонидан ҚАМБХР амалга оширилишини мониторинг қилиш

Пудратчи ҚАМБХР режалари ва тегишли ишларнинг бажарилиши, шунингдек экологик ва ижтимоий бошқарув қандай амалга оширилишини мониторинг қилиш ва баҳолаш учун жавобгардир. Ушбу

мониторинг ўз субпудратчилари томонидан амалга ошириладиган тадбирларни ўз ичига олади. Кузатув мониторинги ҚАМБХР да белгиланган талаблар ва чора-тадбирларнинг тўғри бажарилишини ва таъсирларни минималлаштириш ёки энгиллаштиришни таъминлаш учун амалга оширилади.

Мониторинг пудратчиларнинг АМСХ ходимлари томонидан ўтказилади, улар инспекцияларнинг ҳисоботларини тайёрлайди ва юритади ва зарур бўлганда тузатиш ишлари бажарилишини ва иш фаолиятини кузатилишини таъминлайди.

3.19.2.3 Индорама Агро Мониторинг ва ҚАМБХР амалга оширилишини текшириш

Пудратчилар шовқин ва тебраниш, тупроқнинг эмирилиши, ҳаво сифати, чиқиндилар, хавфли материаллар, оқава сувлар ва ифлосланган Ерлар билан боғлиқ барча оқилона чораларни кўриши шарт.

Индорама Агро ҳар бир қурилиш майдончасида ҚАМБХР мувофиқлигини баҳолашни мониторинг қилади ва мувофиқликни баҳолаш тизими аҳамиятлилик ва жиддийлик даражасига қараб устуворликни белгилаш учун ўрнатади.

Мос келмаслик тартиби учта даражани ўз ичига олади:

- Жиддий носозлик юзага келганда иш тўхтатилиши керак;
- Агар номувофиқлик Индорама Агро назорати остида олиб ташланган бўлса, ишни давом эттириш мумкин;
- Тергов сабабини аниқлаш ва қайта пайдо бўлишни олдини олиш учун талаб қилинади.

Мувофиқликни текшириш ва тегишли процедуралар мавжудлигини текшириш учун даврий аудит, шунингдек, қурилиш бошланганидан икки ой ўтгандан кейин ва камида олти ойлик текширувдан ўтказилади.

Биргаликда, юқорида айтиб ўтилган тадбирлар амалга оширилган чора-тадбирларни баҳолаш, муаммолар сабабларини таҳлил қилиш, шартномавий-ҳуқуқий талабларга мувофиқликни баҳолаш ва зарур бўлган тузатиш ҳаракатларини аниқлаш имконини беради.

3.19.2.4 Ходимлар ва манбалар

Юқорида айтиб ўтилганидек, турли тадбирларни тайёрлаш, тасдиқлаш, амалга ошириш ва мониторинг қилиш учун Индорама Агро ва пудратчи ташкилотларнинг мутахассислари талаб қилинади.

Турли параметрлар мониторинги учун махсус жиҳоз ёки лаборатория хизматларини жалб қилиш талаб қилиниши мумкин.

Қурилиш шартномалари қуйидаги қоидаларни ўз ичига олиши керак.

- Лойиҳалаш ҳужжатларида ва ҚБР ва УБда кўрсатилган ва қонун ҳужжатларида белгиланган барча ҚАМБХР ва АМСХ тадбирларини амалга ошириш;
- Лойиҳа майдонида ишлаш учун малакали АМСХ ходимларини ёллаш;
- Индорама Агро томонидан назорат.

Индорама Агро лойиҳа учун Индорама Агро ходимларининг доимий аъзоси бўлган ва лойиҳа бўйича ва пудратчилар фаолиятини мониторинг қилиш учун лойиҳа учун махсус АМСХ менежерларини (ҳар бир гуруҳ учун битта эколог ва битта хавфсизлик бўйича мутахассис) тайинлайди.

3.19.2.5 Бюджет

Пудратчи томонидан атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик чораларини амалга ошириш қиймати лойиҳанинг умумий қийматига киради ва лойиҳалаш босқичида аниқланиши керак.

3.20 Индорама Агро атроф-муҳит мониторинги режаси

Атроф-муҳит мониторинги режаси миллий қоидаларга мувофиқ талаб қилинади ва лойиҳани қуриш ва эксплуатация қилиш босқичларида ишлаб чиқилади:

- Қурилиш атроф-муҳит мониторинги режаси лойиҳалаш босқичида Қурилиш бош режаси ёки Усул баёноти қисми сифатида ишлаб чиқилади. Ушбу режа чиқиндиларни ҳосил қилиш, утилизатсия қилиш ва қайта фойдаланиш, атмосферага зарарли эмиссия, Ер усти оқова сувларини ҳосил қилиш ва тушириш, атмосферага зарарли эмиссия, тупроққа ишлов бериш ва шовқин чиқариш бўйича мониторинг тадбирларини ўз ичига олади.
- Ҳар йили атроф-муҳитни мониторинг қилиш режаси лойиҳани ишга туширгандан сўнг, лойиҳанинг якуний вариантлари асосида ишлаб чиқилади ва унга атмосферага эмиссия, сув истеъмоли ва оқова сувларни оқизиш, чиқинди ҳосил бўлиши, тупроқ сифати ва бошқалар бўйича мониторинг чоралари киради. Таъсир чегаралари маҳаллий томонидан тасдиқланиши керак. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш идоралари (Ҳавонинг эмиссияси учун рухсатнома, Санитария муҳофазаси зонаси учун рухсатнома, Чиқиндиларни ҳосил қилиш ва йўқ қилиш чекловлари, Чиқиндиларни оқизиш учун рухсатнома ва бошқалар) билан таништиради.

3.21 Индорама Агро чиқиндиларни ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш режаси

Чиқиндиларни ҳосил қилиш ва уларни қайта ишлаш режаси ва лойиҳанинг қурилиш ва эксплуатация босқичларида чиқиндиларни йўқ қилиш бўйича чекловлар лойиҳалаштириш босқичида ишлаб чиқилади ва маҳаллий атроф-муҳитни бошқариш органлари томонидан тасдиқланади. Лойиҳанинг қурилиш босқичида чиқиндиларни ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш режаси Қурилиш бош режаси ёки баёнот услубининг бир қисми сифатида ишлаб чиқилади.

Ушбу режада ҳар хил турдаги чиқиндиларни, шу жумладан хавфли чиқиндиларни, ҳар хил турдаги чиқиндиларни ҳосил қилиш жараёнларини, хавфсизликни йиғиш ва сақлаш усулларини, чиқиндиларни йўқ қилиш усулларини (қайта ишлатиш, қайта ишлаш, зарарсизлантириш, чиқиндиларни кўмиб ташлаш) чеклашлар (ҳажмлар) ва мониторинг чоралари белгиланган.

Чиқиндиларнинг ҳосил бўлиши ва уларни қайта ишлаш режаси ва чиқиндиларни йўқ қилиш бўйича чекловлар чиқиндилар ҳажмининг кўпайиши, ишлаб чиқариш жараёнларининг ўзгариши ва ҳужжатнинг сўнгги қайта кўриб чиқилишида бўлмаган чиқиндилар пайдо бўлиши тақдирда лойиҳани амалга ошириш жараёнида маҳаллий атроф-муҳит маъмурияти томонидан қайта кўриб чиқилиши ва тасдиқланиши керак.

3.21.1 Чиқиндиларни ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш режасини ишлаб чиқишнинг асосий жиҳатлари

- Лойиҳа учун чиқиндиларни умумий бошқариш учун ким жавобгарлигини аниқланг ва одамларга уларнинг мажбуриятлари тўғрисида хабар беринг. Улардан мувофиқликни таъминлаш учун этарли ваколатларга эга бўлиш талаб этилади;
- Чиқиндиларнинг турлари ва миқдорини аниқланг – ишлаб чиқариладиган барча чиқинди оқимларни аниқлаш керак;
- Эҳтиётлик вазифаси – барча чиқиндиларни тегишли равишда қайта ишлаш ва якуний йўқ қилишни намойиш этиш учун зарур бўлган чиқиндиларни бошқариш тартибини ва ёзувларини баён қилинг;
- Чиқиндиларни бошқариш учун мос жойларни аниқланг (Транспорт харажатларини минималлаштириш учун кўп жойлардан фойдаланиш керак). Маҳаллий ва миллий ҳудудда экологик қонунчилик талабларига жавоб берадиган чиқиндиларни йўқ қилиш бўйича пудратчи (лар) дан фойдаланинг;
- Тренинг – барча ходимлар талабларни тушунишлари учун ўқитилиши керак;

- Режалаштириш – юқоридаги босқичлардан фойдаланган ҳолда, лойиҳа давомида ишлаб чиқариладиган чиқиндилар миқдорининг фоизли миқдорини белгиланг;
- Ўлчов – ишлаб чиқарилган чиқиндилар миқдори ҳар ойда қайд этиб борилиши керак ва зарур бўлганда чиқиндиларни қайта ишлатиш, камайтириш ёки қайта ишлаш бўйича кўрилган чоралар; ва
- Монитор – лойиҳанинг ҳаётий сикли давомида чиқиндиларнинг чиқиндилар билан бошқарилишини назорат қилиш, уларнинг мувофиқлигини таъминлаш;
- Хавфли синфлар – хавфли чиқиндилар миллий талабларга мувофиқ таснифланиши керак;
- Чиқиндиларни бошқариш вариантларини аниқланг - чиқиндиларни камайтириш, қайта ишлатиш ва қайта ишлашнинг иерархияси ва кўриб чиқилиши ва тайёрланиши керак. Хавфли чиқиндилар ҳосил бўладиган жойда, ушбу чиқиндиларни аниқлаш ва уларни бошқариш тартибига алоҳида эътибор қаратиш лозим ва унда ҳолда процедуралар белгиланади.

3.22 Индорама Агро пеститсидлари, дефолиантлар ва ўғитларни қўллаш йиллик режаси

Пеститсидлар, дефолиантлар ва ўғитларнинг юқори биологик фаоллиги ва хавфли табиати тўғрисида, ушбу кимёвий моддаларни режалаштириш, тайёрлаш, сақлаш, топшириш, қўллаш ва йўқ қилиш режа ёки қўлланма шаклида расмийлаштирилиб, ифлосланишнинг олдини олиш учун масъул ходимларга этказилиши керак. Тўкиш ёки мақсадга мувофиқ бўлмаган фойдаланиш натижасида атроф муҳит ва ходимлар, аҳоли ва яшаш жойларининг заҳарланиши.

Ушбу режа қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- Кимёвий моддалар рўйхати
- Ҳар бир кимёвий фасл учун минимал талаб қилинадиган ҳажми ва харид қилиш (сақлаш) максимал ҳажмини ҳисоблаш методологияси
- Ишчи эчимларни тайёрлаш методологияси
- Қолдиқларни кимёвий қўллаш ва йўқ қилиш методологияси
- Ҳар бир кимёвий моддалар учун хавфсизлик маълумотлари варақалари, шу жумладан хавфсиз сақлаш, ишлов бериш ва қўллаш усуллари, турли касблар учун хавфсизлик чоралари, шахсий ҳимоя воситаларининг рўйхати, фавқулодда вазиятларда чоралар, биринчи ёрдам тадбирлари.
- Назорат чоралари.

3.23 Индорама Агро нефтни тўкишни тугатиш режаси

Нефт тўкилишини тугатиш режаси талаб қилинади, чунки Индорама Агро катта ҳажмдаги ёқилғи билан шуғулланади. Нефт тўкилишини тугатиш режаси Ўзбекистон қонунчилигида талаб қилинган ва ушбу ҳужжатнинг мазмуни давлат кўрсатмаларида қатъий чеклангани сабабли, нефтни тўкишни тугатиш режаси миллий қоидаларга мувофиқ ишлаб чиқилиши керак.

Ушбу режада камида қуйидаги маълумотлар бўлиши керак:

- Кемалар сони, уларнинг ҳажми ва жойлашиши, идишлар таркиби ва этикетланиши
- Баклар ва сизиб чиқишни ҳимоя қилиш чоралари
- Сизиб чиқишларни бартараф этиш чоралари (босқичма-босқич)
- Сизиб чиқишларни бартараф этадиган ускуналар рўйхати
- Хавфсизлик қоидалари
- Чиқиндиларни йўқ қилиш
- Биринчи ёрдам чоралари.

Нефтни тўкиш жараёнини тугатиш режаси, ифлосланган тупроқ ва сувни қурилиш босқичида қайта ишлашни ўз ичига олган ҳолда, қурилиш босқичида қурилиш бош режаси ёки баёнот услубининг бир қисми сифатида алоҳида тайёрланади.

3.24 Индорама уй шароитида сақлаш режаси

Уйни парвариш қилиш режаси компаниянинг ҳар бир ишлаб чиқариш майдончаси учун ишлаб чиқиши керак ва уйларни тозалаш, тозалаш, бинолар ва иншоотларни сақлаш ва ҳоказолар кўриб чиқилади.

3.25 Индорама Агро бегона инвазив турларининг режаси

Агар бегона инвазив турлар режаси Индорама Агро ўсимликларнинг янги турларини жорий этиш ёки Ўзбекистоннинг бошқа ҳудудлари ёки чет элдан келтирилган компост ёки гўнги каби органик ўғитлардан фойдаланишга қарор қилса талаб қилинади.

Ўсимликларнинг янги нави жорий қилинган тақдирда Индорама Агро ушбу фаолиятни тартибга солувчи миллий қонунчилик асосида бегона инвазив турлар режасини ишлаб чиқиши керак. Қандай бўлмасин, Индорама Агро маҳаллий яшаш жойларини ўсимлик ва ҳайвонларнинг инвазив турларидан ҳимоя қилиш учун қатъий назорат чораларини амалга ошириши керак.

3.26 Касбий соғлиқ ва хавфсизлик

3.26.1 Индорама Агро йиллик меҳнат хавфсизлиги ва хавфсизлик режаси

Хавфсизлик ва меҳнат хавфсизлигини таъминлаш ишларини режалаштириш миллий қонунчиликда кўзда тутилган ва иш жойларида соғлиқ ва хавфсизлик учун хавфларни олдини олиш ва минималлаштиришга қаратилган бир қатор тадбирлардан иборат. Ҳар йили (ҳар чорақда) Соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш режасини ишлаб чиқишга қўйиладиган миллий талаблар ушбу режа ва ишлаб чиқиш қоидаларини шакллантиради.

Касбий хавфсизлик ва йиллик (чорақлик) режанинг кўрсаткичли таркиби:

- Меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича тренинглари ва аттестатсия
- Шошилинич ёрдам бўйича машғулоти
- Хавфсиз иш муҳитини таъминлаш
- Ускуналар ва биноларни текшириш
- Иш муҳити ва жиҳозларни яхшилаш
- Жараёнларни автоматлаштириш
- Ускуналар ва биноларни таъмирлаш
- Тозалаш
- Шахсий ҳимоя воситалари билан таъминлаш
- Дам олиш ва овқат хоналарини таъминлаш
- Душ, ҳожатхоналар билан таъминлаш
- Соат хоналарини иш ва шахсий кийим учун алоҳида шкафлар билан таъминлаш
- Тиббий кўриклар
- Махсус тиббий даволаниш
- Овқатланиш ва ичимликлар билан таъминлаш
- Баъзи касблар учун совун, ювиш ва крем билан таъминлаш
- Биринчи ёрдам тўпламларини этказиб бериш ва бошқалар.

ЕТТБ ва ХМК талабларига жуда ўхшаш ишлаб чиқилган соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик бўйича миллий талабларни инобатга олган ҳолда, ортиқча ишларни ва ҳужжатларнинг нусхасини олишни истисно қилиш учун миллий қоидаларга мувофиқ меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик режасининг шакли ва мазмунидан фойдаланиш тавсия этилади.

3.26.2 Қурилишда меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси режаси

Пудратчилар ишчиларнинг соғлиғи ва хавфсизлигини ҳимоя қилиш учун барча тегишли чораларни кўришлари шарт. Энг камида эътиборга олинishi керак бўлган турли жиҳатларга қуйидагилар киради: иш жойидаги иншоотларнинг яхлитлиги, об-ҳавонинг оғирлиги ва иншоотларнинг ёпилиши, иш жойлари ва чиқиш жойлари, ёнғинга қарши чоралар, ҳожатхоналар ва душ, ичимлик суви, тоза овқатланиш жойи, ёруғлик, хавфсиз кириш, биринчи навбатда ёрдам, касалликларнинг олдини олиш, алоқа ва машғулот, оғирлик, тушиш чиқиш, баландликда ишлаш, нарсалар хавфсизлиги, ҳаракатланувчи машиналар, чанг, ёпиқ жойлар ва қазиш ишлари, ҳимоя воситалари ва бошқалар киради. Ушбу жиҳатларнинг барчаси яхшилаб ишлаб чиқилиши ва назарда тутилиши керак. Қурилиш бош режаси ёки баёнот усулида кўрсатилади.

Пудратчилар хавфларни бошқариш ва жамоани қурилиш майдончалари билан боғлиқ бўлган жисмоний, кимёвий ёки бошқа хавф-хатарлардан, транспортнинг кўпайиши билан боғлиқ бўлган хавфлардан, ишчилар сонига боғлиқ юқумли ва векторли касалликлардан ҳимоя қилишлари шарт. Миқдорни камайтириш чоралари қурилиш бош режасида ёки баёнот усулида ҳам кўзда тутилиши керак.

3.27 Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга жавоб бериш режаси

Индорама Агро, Ўзбекистон Республикасининг саноат хавфсизлиги қоидаларига, шунингдек портловчи ва ёнадиган ишлаб чиқариш майдонларининг хавфсизлигига оид бошқа талабларга мувофиқ, ахлатларни тайёрлаш учун фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга қарши курашиш режасини, шунингдек иш жойидаги хавфсизлик бўйича махсус кўрсатмаларни ишлаб чиқиши ва амалга ошириши керак яъни ўзига хос касбий хавфларни олдини олиш учун.

Фавқулодда вазиятларга тайёргарлик ва уларга муносабат режаси қуйидаги маълумотларни ўз ичига олади.

- Операцион жараёнлар ва умумий фойдаланиш майдончасида хавфларни баҳолаш;
- Жараён ва ҳудудга хос бўлган хавфлар рўйхати;
- Авариялар ёки фавқулодда вазиятлар таҳдиди ёки ҳақиқий вужудга келиши ҳолатларидаги ҳаракатлар, шу жумладан:
  - Йирик авариялар, фавқулодда вазиятлар ва табиий офатлар таҳдиди юзага келганда процедуралар;
  - Фавқулодда вазиятларни бартараф этиш ва қутқарув операцияларини амалга ошириш учун жалб қилинган кучлар ва воситаларнинг ишлашини таъминлаш, ишлаб чиқариш жараёни ва объектларини, ишчи кучи ва ходимларни ҳамда мулкни ҳимоя қилиш процедуралари;
  - Инсон ҳаёти ва соғлиғига бевосита хавф туғдирмаслик ва ишлаб чиқариш жараёнини тиклаш учун авария-қутқарув ишлари; иш учун жалб қилинган воситалар ва кучлар;
  - Фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилиш кучлари ва воситаларини жалб қилиш учун маҳаллий ҳокимият, фавқулодда вазиятлар бўйича гуруҳлар, фуқаролик жамияти ташкилотлари билан алоқа ўрнатиш;
  - Операцияларни бошқариш.

3.28 Хавфли материаллар билан ишлаш ва сақлаш режаси (қўлланма)

Хавфли материалларга ишлов бериш ва сақлаш режасининг умумий мақсади, лойиҳани қуриш ва эксплуатация қилиш жараёнида сақланган барча хавфли материалларнинг ишчиларга тўкилиши, оқиб кетиши, қочқинлар эмиссияси ва соғлиғига таъсирининг олдини олиш учун тегишли тарзда бошқарилишини таъминлаш.

Қурилиш ва фойдаланиш босқичида хавфли материалларга ишлов бериш ва сақлаш режасини ишлаб чиқиш хавфли материаллар ва уларга ишлов бериш талаблари тўғрисида мавжуд маълумотларни қисқача тақдим этиш орқали бошқарув самарадорлигини оширади.

Хавфли материалларга ишлов бериш ва сақлаш режаси учун қуйидаги асосий босқичларни кўриб чиқиш керак:

- Лойиҳа учун умумий хавфли материаллар учун ким жавобгарлигини аниқлаш ва одамларга уларнинг мажбуриятлари тўғрисида хабар бериш;
- Қурилиш ва фойдаланиш босқичларида сақланиши керак бўлган хавфли материалларнинг турлари ва миқдорларини аниқланг;
- Хавфли чиқиндиларни сақлаш жойларини аниқланг;
- Сақлаш жойларида тўпламлар каби мослашувларни таъминлаш;
- Тренинг - барча ходимлар Режа талабларини тушунишлари учун ўқитилиши керак;
- Хавфли материаллар миллий талабларга мувофиқ сақланиши керак
- Хавфсизлик маълумотларини, фавқулодда вазиятлар ва фавқулодда ёрдам тадбирларини таъминланг.

Қурилиш босқичида хавфли материалларни бошқариш ва улардан фойдаланиш режасини амалга ошириш қиймати лойиҳа қийматининг бир қисмидир ва дизайнни ишлаб чиқиш босқичида янгиланиши керак.

Хавфли материалларга ишлов бериш ва сақлаш режаси пеститсидлар, дефолиантлар ва ўғитларни қўллаш йиллик режаси билан бирлаштирилиши мумкин.

3.29 Қатновни бошқариш режаси

Ушбу лойиҳа учун автотранспорт воситаларининг йўл ҳаракати ва маҳаллий ҳамжамиятга салбий таъсири кутилмайди, аммо агар керак бўлса транспорт бўлимлари раҳбарлари учун ҳаракатни бошқариш режасини ёки қўлланмасини ишлаб чиқиш тавсия этилади. Бундан ташқари, ушбу режа хавфсизлик муҳандисларига ҳайдовчилар учун меҳнат хавфсизлиги бўйича кўрсатмаларни ишлаб чиқишда ёрдам беради. Ушбу режада йўл ҳаракати ва пиёдаларга таъсирни минималлаштириш учун камида ҳеч бўлмаганда юмшатиш чораларини кўриш керак:

- Материаллар, кимёвий моддалар, транспорт воситалари ва қишлоқ хўжалик техникаларини жойларга (майдонларга) этказиб бериш иш вақтидан ташқари вақтда амалга оширилиши керак
- Автотранспорт воситаларини йўллар бўйлаб, аҳоли пунктлари чеккалари ва асфалтланган тупроқларда (йўл четида) тўхташ тақиқланади
- Дала ташқарисида ҳаракатланаётган транспорт воситаларининг ўткир қисмлари олиб ташланиши ёки хавфсиз ҳолатга ўтказилиши керак
- Этказиб бериш йўналишлари аҳоли пунктларидан узоқда режалаштирилиши керак
- Ҳар доим тезлик чекловларига мажбурий риоя қилиш.

3.30 Имкониятларни топиш тартиби

3.30.1 Умумий кўриб чиқиш

Маданий меросни самарали ҳимоя қилиш асосий муаммоларни тушунишга, тегишли баҳолаш ва зарар ёки йўқотишни камайтириш учун тўғри чораларга асосланган. Ишлар пайтида, хусусан Ер ости ишларида номаълум хусусиятлар / нарсаларга дуч келиш мумкин бўлганлиги сабабли, ишларни тўхтатиш учун «Тасодифий қидирув процедураси» ўрнатилади ва бундай топилмалар археолог томонидан текширилишини талаб қилади.

Ушбу бўлимда пудратчилар фойдаланиши учун "Тасодифни топиш тартиби" мавжуд. Зарур бўлганда пудратчилар томонидан янгиланишлар ёки тузатишлар киритилади.

3.30.2 Асосий имкониятларни қидириш тартиби

3.30.2.1 Заърифлар

"Тасодифий топилмалар" ушбу процедура мақсадлари учун лойиҳани амалга ошириш пайтида кутилмаган ҳолда учрайдиган жисмоний маданий ресурслар сифатида белгиланади.

"Жисмоний маданий ресурслар" (ЖМР) - бу археологик, палеонтологик, тарихий, меъморий, диний, эстетик ёки бошқа маданий аҳамиятга эга бўлган кўчар ёки кўчмас объектлар, жойлар, иншоотлар, иншоотлар гуруҳлари, табиий хусусиятлар ва ландшафтлар. Уларнинг маданий қизиқиши маҳаллий, вилоят, миллий ёки халқаро даражада бўлиши мумкин.

3.30.2.2 Эгалик

Эҳтимол топилган ҳар қандай тасодиф Ўзбекистон Республикасининг мулки ҳисобланади.

3.30.2.3 Машғулот

Пудратчилар ва ходимлар, масалан, асбоб-ускуна операторлари ва назоратчи, жисмоний маданий ресурсларни аниқлай олишлари учун уларга ўқитиш керак бўлади. Ишлар бошланишидан олдин пудратчилар (Индорама Агро билан ҳамкорликда) юқорида айтиб ўтилган ҳокимият органлари билан ишчиларни ўқитишни ташкил қилиш учун маслаҳатлашадилар. Индорама Агро ишчи кучининг тўғри аъзоларига самарали таълим берилишини таъминлаш учун ушбу жараёни кузатиб боради.

3.30.2.4 Очиш жараёни

Ишни тўхтатиб туриш:

- Жисмоний маданий бойликлар топилганда, пудратчи ўз фаолиятини тўхтатиши керак;
- Баъзи ҳолларда, барча ишлар тўхтатилиши керак, бошқаларида эса топилмага яқин иш тўхтатилиши керак, бошқаларида эса топилманинг маълум бир радиусидаги барча ишлар тўхтатилиши керак. Ушбу масала топилма турига боғлиқ ва ваколатли орган томонидан белгиланади;
- Ишни тўхтатгандан сўнг, пудратчи кашфиёт тўғрисида дарҳол Индорама Агро лойиҳаси менежерига хабар қилиши керак. Пудратчи ушбу даврда иш тўхтатилганлиги учун товон пули талаб қилишга ҳақли эмас.

Ишни тўхтатиш шартлари ва талаблари:

- Индорама Агро лойиҳаси менежерининг розилиги билан пудратчидан вақтинча чегарани белгилаш ва жойга киришни чеклаш талаб қилинади ёки объектни олиб ташлаш тўғрисида қарор қабул

қилиниши мумкин ва иш давом этиши мумкин, масалан, агар буюм битта археологик танга бўлса ҳам.

3.30.2.5 Имкониятлар ҳақида ҳисобот

- Пудратчи топилган кундан бир кун ичида Имкониятлар бўйича ҳисоботларни тақдим этади. Бу қуйидаги маълумотларни ёзиб олади:
  - Кашфиётнинг санаси ва вақти;
  - Кашфиёт жойи;
  - ЖМР тавсифи;
  - Топилган маҳсулотнинг тахминий оғирлиги ва ўлчамлари; ва
  - Амалга оширилган вақтинча ҳимоя.

Имконият ҳақида ҳисобот Индорама Агро лойиҳаси менежерига юборилади.

Индорама Агро лойиҳаси менежери Имкониятни топшириш тўғрисидаги ҳисобот тақдим этилгандан сўнг дарҳол маданият идорасини хабардор қилиши шарт.

3.30.2.6 Маданият идораларининг ҳаракатлари

Маданият идораси қуйидаги ҳаракатларни ўз ичига олиши керак бўлган ҳаракатни аниқлайди:

- ЖМР (лар) ни аҳамиятли деб ҳисоблаш;
- Қидирув пунктдан маълум бир масофада кейинги қозиш ишларини бажариш; ва
- Пудратчи томонидан ажратилган майдонни кенгайтириш ёки камайтириш.

3.30.2.7 Ишни тиклаш

Маданият идораси маъқуллаганидан кейин Индорама Агро лойиҳаси раҳбари пудратчига ишларни бошлаш тўғрисида кўрсатма беради.

4 Институтсионал тадбирлар ва амалга ошириш

4.1 Қурилиш лойиҳасининг таркиби

Лойиҳани қуриш босқичи учун таклиф қилинган бошқарув тузилмаси кўрсатилган. 4.1-жадвал Индорама Агро ташкилотининг мавжуд тузилмаси ва АМЭИТБ натижаларига асосланган.

4.1.1 Қурилиш атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизликни бошқариш

4.1.1.1 Индорама Агро бошқарув тузилмаси

Индорама Агро, зарур бўлган малакага эга бўлган этарли миқдордаги ходимларни жалб қилади, улар лойиҳанинг аспекти билан осонликча шуғулланиб, кредит шартномаси бўйича лойиҳанинг барча атроф-муҳит, соғлиқ, хавфсизлик, меҳнат ва ижтимоий мажбуриятлари ва жараёнларини қамраб олади.

Компания ўзининг тегишли бўлимларида доимий ишлайдиган ходимларни тайинлайди, атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизликни бошқариш бўйича менежер (лар) / Лойиҳанинг АМСХ жиҳатлари билан шуғулланадиган ходимлар, шу қаторда кўплаб қурилиш майдончаларига ташрифлар ва лойиҳанинг мажбурий ҳисоботи кўриб чиқилади. Агар керак бўлса, Индорама Агро, қурилиш майдончаларида атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича менежер (лар) / хизматчилар, ижтимоий ва меҳнат масалалари бўйича ходимлар (Қамада иккитадан) учун иш жойлари (жойлари) ни таъминлайди.

4.1.1.2 Пудратчи, атроф-муҳит, соғлиқ, хавфсизлик ва ижтимоий бошқарув

Пудратчилар ва субпудратчиларга ИСО 14001 ва OHSAS 18001 стандартларига мос келадиган бошқарув тизимлари (Атроф-муҳитни бошқариш тизими, меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизликни бошқариш тизими) эга бўлиши тавсия этилади. Ушбу стандартлар менежмент тизимларини доимий равишда такомиллаштириш зарурлигига жиддий урғу беради.

Белгиланган пудратчилар қуйидаги ҳаракатларни бажаришлари керак:

- ҚБР, УБ ва дизайн ҳужжатларида кўрсатилган атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик чораларини 3.2-бўлимда келтирилган лойиҳавий ҳужжатларни бажариш;
- Зарур бўлганда, ўз режаларини ишлаб чиқинг, уларнинг асослари 3.3-3.19 бўлимларда келтирилган;
- ҚБР, УБ ва дизайн ҳужжатлари талабларини назорат қилиш ва амалга ошириш учун зарур бўлган барча тренингларни ўтказиш;
- Ҳар бир участкада ишларни назорат қилиш учун махсус АМСХ мажбуриятларига эга бўлган икки нафар муҳандисни тайинланг.

Барча субпудратчилардан режалар ва процедураларни амалга ошириш, доимий равишда уни бошқариш ва бошқариш учун атроф-муҳит, соғлиқ, хавфсизлик, меҳнат ва ижтимоий ходимларни ажратиш талаб қилинади. Субпудратчилар ходимларидан пудратчилар билан яқиндан алоқалар талаб қилинади, шу жумладан ойлик ҳисоботларни тақдим этиш ва қурилишни ҳар ҳафтада кўриб чиқиш йиғилишларида қатнашиш ва бошқалар.

Жадвал 4.1: Ҳар бир жойда таклиф қилинган ходимлар сони

Рўл	Рақам	Жавобгарлик
Пудратчи лойиҳа менежери	1	Лойиҳа бўйича пудратчи ишларни, шу жумладан субпудратчи (лар) ни, атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизликни таъминлаш учун умумий жавобгарлик.
Қурилиш майдончаси менежери	1	Қурилиш майдонида атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик талабларининг амалий бажарилиши ва участкада ишлаш учун жавоб беради
Атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича менежер (лар)	1	Лойиҳанинг атроф-муҳит, саломатлик ва хавфсизликни мониторинг қилиш ва ҳисобот бериш
Пудратчи атроф-муҳит бўйича мутахассис	1*	Режаларни амалга ошириш, экологик муаммолар ва уларнинг бажарилишини бошқариш ва мониторинг қилиш
Пудратчилар билан алоқа қилиш бўйича мутахассис	1	Пудратчи номидан жамоат билан алоқа қилиш. Индорама Агро ЖБАҚМ билан яқин ҳамкорлик.
Пудратчи соғлиқ ва хавфсизлик бўйича мутахассис	1	Режалар ижросини бошқариш ва мониторинг қилиш, ҳисобот бериш.

* Хизматчилар сони қурилиш фаолияти даражасига қараб ўзгариши мумкин

4.1.1.3 Атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича менежер

Пудратчилар ҳар кунги атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик фаолияти учун асосий жавобгарликни ўз зиммасига оладиган ходим (ходим) ни тайинлашлари талаб қилинади. Бу Ерда келтирилган талабларни бажариш учун расмий иш таърифи одатда қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик чораларини (Пудратчи қурилиш майдончаси менежери кўмагида) амалга ошириш учун жавобгарликни ўз зиммасига олади ва барча пудратчи ташкилотларнинг қуйида келтирилган талабларга мувофиқлигини таъминлайди;
- Индорама Агро-га пудратчининг иш фаолиятини кўриб чиқиш ва ҳисобот бериш;
- Субпудратчиларнинг атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича фаолиятини кўриб чиқиш;
- Қурилиш майдончаси менежерига номувофиқликлар тўғрисида хабар бериш;
- Мунтазам равишда хабардорлик сессияларини ўтказиш ва ходимларга жойларда стандартларни қўллашга ёрдам бериш;
- Давлат органлари, бошқа ташқи идоралар ва кенг жамоатчилик учун пудратчининг атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик масалалари бўйича биринчи алоқаси сифатида иш тутиш.
- Пудратчи атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича менежердан билим ва тажрибага эга бўлиши шарт бўлган маълум мезонлар мавжуд, жумладан:
- Атроф-муҳитни бошқаришнинг халқаро стандартларини тушуниш;
- Маҳаллий экологик ва меҳнат қонунчилиги билан танишиш;
- Атроф-муҳит мониторинги техникасидан амалий фойдаланиш;
- Қисқа ва якуний ҳисоботларни тайёрлаш учун атроф-муҳит тўғрисидаги маълумотларни умумлаштириш имконияти;
- Қатъий, аммо прагматик, экологик назорат тартиб-қоидаларига риоя қилиш ва қурилиш ходимларини юқори даражадаги экологик хабардорликка ундаш учун ишончни сақлаш; ва
- Қурилиш майдонларида камида беш йиллик амалий тажриба.

4.1.1.4 Қурилиш майдончаси менежери

Қурилиш майдончаси менежери атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича менежер (лар) нинг маълумотлари асосида ҳаракатларни мувофиқлаштириш ва ходимларни ажратишда ёрдам бериш учун ишлаши керак.

Қурилиш майдончаси менежери қуйидагиларни бажариши назарда тутилган:

- Атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича менежер ушбу ҳужжатда кўрсатилган талабларни тушуниш ва амалга ошириш учун этарлича малакага эга эканлигига ишонч ҳосил қилиш;
- Зарур бўлганда атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича менежерга ёрдам берадиган ходимларни тайинлаш; ва
- Индорама Агро билан атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик масалалари ва номувофиқликлар бўйича алоқалар учун жавобгар бўлиш.

5 Мониторинг ва ҳисоботга қўйиладиган талаблар

5.1 Кириш

Самарали ҳисобот АМИБР ни амалий аҳамиятга эга қилиш учун зарурдир, аммо мунтазам мустақил аудит доимий равишда такомиллаштириш учун зарур туртки беради. Самарадорлик мониторинги, ҳисобот ва аудит ушбу АМЭИТБ талабларига мувофиқлигини таъминлаш учун бажарилиши керак. Қуйида ISO 14001, ISO 9001 ва ISO 45001 халқаро менежмент стандартлари талабларига мос келадиган ички ёндашув келтирилган. Ушбу бўлимда келтирилган барча ҳисоботларнинг якуний ҳажми ва шакли улар талаб этилишидан олдин ЕТТБ билан келишиб олинади ишлаб чиқарилади.

5.2 Адаптив бошқариш

АМИБР ва унда кўрсатилган режалар лойиҳанинг ҳаёт сикли давомида адаптив бошқарув усулини қўллади. Лойиҳанинг бошида режаларни яратиш - бу жорий инвеститсия дастури ва лойиҳанинг мақсадларига мувофиқ бошқарув мақсадлари ва самарадорлик кўрсаткичларини таъминлаш учун зарур бўлган жараён. АМИБР лойиҳанинг мавжуд экологик ва ижтимоий таъсирини тўлиқ ҳал қилиш ва лойиҳада қабул қилинган экологик ва ижтимоий бошқарув қарорларининг мослашувчанлигини таъминлаш учун мавжуд бўлган мавжуд билимлардан фойдаланади.

АМИБР мослашувчан бошқарувини таъминлаш учун қуйидаги ҳаракатлар талаб қилинади:

- АМИБР лойиҳанинг ривожланишига ва унинг ҳолатига мувофиқ қайта кўриб чиқилиши ва ўзгартирилиши керак. Лойиҳанинг атроф-муҳит ва ижтимоий кўрсаткичларига таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳар қандай ўзгаришлар тўғрисида маълумот доимий равишда кўриб чиқилиши ва қайдларга ва тузатиш чораларига тегишли ўзгартиришлар киритилиши керак ва Индорама Агро ходимлари ушбу ўзгаришларнинг ҳақиқий таъсирини аниқлаш учун жойга ташриф буюришлари керак.
- АМИБР га киритилган чора-тадбирлар самарадорлигини доимий равишда баҳолаб бориш керак, чунки бу лойиҳани қуриш, эксплуататсия қилиш ва ишга тушириш орқали амалга оширилади. Баҳолаш пудратчилар, манфаатдор томонлар ва кредиторлар билан узлуксиз алоқа орқали амалга оширилади ва лойиҳа муддати давомида бошқарув тизимлари ва АМИБР тизимидаги ҳар қандай камчиликларни бартараф этиш учун жойни текшириш ва мониторинг маълумотлари билан тўлдирилади.

5.3 Индорама Агро ва бошқалар мониторинг ва ҳисобот

5.3.1 Пудратчиларнинг ойлик ички ҳисоботлари

Пудратчилар Индорама АМСХ менежерига бериш учун қисқача ойлик ҳисоботларни тайёрлашлари керак. Ушбу ҳисоботлар қуйидагилардан иборат бўлиши керак:

- ҚБР (УБ) ва параллел бошқариш режаларини амалга оширишда муваффақиятга Еришиш;
- Бошқариш стандартлари ёки жойни бошқаришнинг умумий стандартлари бузилишларига урғу берилган мониторинг дастурларининг натижалари;
- Мувофиқликни бузганлиги тўғрисидаги ҳисобот;
- Ташқи органлар томонидан қилинган ҳар қандай шикоятларнинг қисқача мазмуни ва кўрилаётган / қилинадиган ҳаракатлар;
- Қонун ҳужжатларидаги тегишли ўзгаришлар ёки мумкин бўлган ўзгаришлар.

Қонуний талабларнинг ва / ёки ушбу АМЭИТБ нинг бузилиши тўғрисида Индорама Агрога, мувофиқлик тўғрисида ҳисобот шаклидан фойдаланиб хабар бериш керак.

5.3.2 Индорама-қурилиш ишларининг агро мониторинги

Индорама Агро ҳар қуни АМИБР га биноан пудратчиларнинг атроф-муҳит ва ижтимоий тадбирларнинг бажарилишини назорат қилиб боради. Қурилиш бошланганидан кейин икки ой ичида ички аудитлар ўтказилади ва ундан кейин ҳар уч ойда АМИБР амалга оширилишининг боришига эътибор қаратилади. Индорама Агро мониторинги орқали қонун ёки АМИБР томонидан қабул қилинган стандартларнинг ҳар қандай бузилиши пудратчига номувофиқлик тўғрисидаги ҳисобот шаклидан фойдаланган ҳолда хабар қилинади.

Тугалланмаган ҳар бир ҳисоботнинг нусхаси (пудратчи ёки Индорама Агро томонидан тайёрланган) АМСХ ходими томонидан файлда сақланиши керак ва у қабул қилинганида тузатувчи жавоб нусхаси билан алмаштирилиши керак. Тузатиш ҳаракатларининг ёзуви ҳам тузилиши ва уларнинг бажарилишини кузатилиши керак.

Қурилиш даврида Индорама Агро ҳар чорақда ҳисоботни лойиҳанинг талабига биноан ўзининг мониторинг натижаларига асосланиб бажаради.

5.3.3 Индорама Агро Операцион фаолияти мониторинги

Ишлаб чиқариш босқичида юзага келадиган атроф-муҳит ва ижтимоий таъсирлар ушбу АМИБРда белгиланган мажбуриятлар орқали бошқарилади ва назорат қилинади. Индорама Агро АМСХ ходими кредит берувчиларга экологик ва ижтимоий масалалар бўйича маслаҳатчига ёки ЕТТБга Операцион фазада АМИБР мажбуриятларини бажарилиши бўйича Еришилган ютуқлар тўғрисида йиллик ҳисобот тайёрлайди. Бунга, зарур бўлганда, мониторинг натижалари тўғрисида тўлиқ ҳисобот бериш киради.

Касбий соғлиқ ва хавфсизлик чоралари режаларига риоя қилиш жиддий қабул қилинади ва тез-тез текширилади. Мониторинг тизими самарали бўлиши учун қоидабузарликлар ва бузилишлар ҳақида огоҳлантириш тизими яратилади ва жорий этилади.

Лойиҳанинг шикоятлар механизми ва манфаатдор томонларнинг жалб қилиниши механизмининг ишлаши мунтазам равишда мониторинг қилинади.

5.3.4 Индорама Агро Мониторинг ҳисоботлари

Меҳнат муаммоларини мониторинг қилиш лойиҳанинг асосий таъминот занжирида болалар ва мажбурий меҳнат хавфининг олдини олиш бўйича лойиҳа мажбуриятларини бажариш учун лойиҳа учун муҳимдир.

Индорама Агро ҳар чорақда ва ҳар йили операцияларнинг биринчи йилида учинчи томон мониторинг миссиялари тўғрисида ҳисобот беради. Ишнинг иккинчи йилидан бошлаб Компания ҳар йили ҳисобот беради.

Индорама Агро ташқи кузатувчиларнинг (НТ / ХМТ / инсон ҳуқуқлари бўйича вакили ва бошқалар) бошқа учинчи томон ишчи кузатув миссияларига киришга имкон беради.

5.3.5 Индорама Агро корпоратив ижтимоий масъулияти тўғрисидаги ҳисобот

Индорама Агро корпоратив ижтимоий жавобгарлик чораларини аниқлайди ва режалаштиради, шу жумладан АМЭИТБ консултатсияларида ва тўғридан-тўғри таъсир кўрсатадиган жамоалар вакиллари билан муҳокамаларда қатнашади. Компания ушбу мажбурият тўғрисида ҳисобот беради ва ҳар йили лойиҳанинг КИЖ ҳисоботларини тайёрлайди ва эълон қилади.

5.3.6 Индорама Агро қонуний ҳисоботлари

Ўзбекистон қонунчилигида белгиланган ташқи ҳисобот талабларига риоя қилиш муҳимдир. Ташқи қонун ҳужжатларига мувофиқ ва қонунчилик талабларига мувофиқ равишда ташқи томонларнинг ҳисобот талаблари реестри ишлаб чиқилиши ва ҳаракатлар режасининг бир қисми бўлиши керак. Реестрда ҳисоботнинг даврийлиги, талаб қилинадиган ҳисобот шакли ва ҳисоботни тайёрлаш учун жавобгар шахслар (бўлимлар), шунингдек иш бажарувчи пудратчилар тўғрисидаги маълумотлар (ташқи манбалардан фойдаланилган ҳолда) қайд қилиниши керак.

Индорама Агро лойиҳанинг бутун ҳаёти давомида доимий равишда мувофиқликни таъминлаш учун барча зарур ҳисоботларни ўз вақтида тақдим этиш ва тақдим этишни таъминлайди. Ҳисоботларнинг тартибга солувчи талабларини қондириш, шунингдек, ҳар қандай ички аудитлар ва раҳбарият томонидан кўриб чиқиладиган шарҳларнинг бир қисмини ташкил қилиши керак.

